

Оссолінські колекції.

CD – диск виконано в рамках угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.

Zespół (fond) 4.

Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

1006. J.J. Rousseau. Umowa towarzyska. Przekład z końca XVIII w.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

ЛЬВІВСЬКА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ім.
В. СТЕФАНИКА НАН УКРАЇНИ

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

ФОНД 4 (бав.)

ОПИС 1

ОД. ЗБ. 1006

V 521

Q

№ 1

Umożliwieniu Towarzyskiemu

rzeczy Zasady Prawa Politycznego

przez Jana Jakuba Aupsa

Federis Aquas

Dicamus leges. Aeneid. XI

Uwiedomienie

To małe Druko jest skróceniem Obserwacyjnego,
które zascotem był dawniej, nieporadutrypsię Lit
mowek, i zarucitem od Wielkiego Casu, z Ro-
zmaitych Kawatkow wyjętych z Niego, mniejszy
zodawatsię mi naymniey niezgodnym publiczności.
Renty iuz niema.

Umowie Towarzystwy.

^{Cypli}
Zasady Prawa Politycznego

Kryga Pierwsza

Umysłotem zastanowiw się nad tem, czyli biorąc ludzi
słabiemi są, a Prawa słabiemi być mogą; Nie
możnaby w porządku Obywatelskim znaleźć pra-
wego i pewnego prawidła Rządu? w dziele Mi-
nistrzym będą usiłował potężyć co prawo psuwa
ła z tym co Interes nakazuje, a żeby Sprawiedli-
wość niezwataska oddzielną od Piętku.

Zapuszczam się w materję niedowodząc wainowu tej
przedmiotu. Zapytasz kto: po wozie wieści pisał
o Polityce? Jesteśli Monarchą? lub Prawodawcą?
Odpowiadam: Nie, i dla tego pisać o Polityce
bowiem bądź Monarchą, lub Prawodawcą, nie tra-
ciłbym czasu nad pisanie tego, co wykonai na-
leży, wykonałbym, albo bym milczał.

Urodziwszy się Obywatelom Kraju wolnego,
Citoniem

najwyższej władzy, Prawo Dawania Głosu na Obradach publicznych, dają mi także prawo oswiecania się w sprawach Krajowych, choćby też wpływ Głosu mego nie miałem. Znałszy, że znajduję w Zawiadaniach moich nowe powody Kochania Rzodu Ojczyzny Mojej ile razy zastanawiam się nad Natomiasteniami innych.

Rozdział Pierwszy

Instytut Pierwszy

Ciebie wprowadzi się wolnym, wszędzie i gdziekolwiek wstąpię, Danach, Ten coś mnie ma być Panem drugich, czy to większym jest i szersze niż Oni niewolnikiem, z każdej pocuta talowa odmiana? Niewiem, Comoże się usprawiedliwie? — Podchlebiam sobie, że potrafię rozwiązać to Pytanie. —

Gdybym nie uważał tylko na Sile; Jez Skutku, rzekłbym, dopóki i tak Narod jest przymuszony do Postulowania; i jest Postulujący, dobre robi, i tak to zaś może skruszyć kary, i kruszy je, robi i więcej lepiej; pomęcz adzyszkę — wotnak

dem

3

tym samym Prawem, którym ma się wydać,
Trzeba przyznać, że albo się. Stwierdzić dążyć, al-
bo że licząc wiele nieustannie się wydać.
Lecz ponieważ Towarzystwo jest Święte, i pryncypiał-
nie innych, niewypytujących jedynie z Natury,
musi zasadzać się na Umowach. —

Jedni więc tu o dozwolenie tych Umow; Nam
jednak przystąpić do tego, należy mi wprost do-
wiedzieć się powieść. —

Rozdział II

Pierwsze Towarzystwo

Najdawniejszym i jedynie naturalnym Towa-
rystwem jest Domowe, w którym Dzie-
ci niedługo rosną w związku z Ojcem ty-
ko ~~to~~ ile potrzebną pomocy Jego do utrzy-
mania swego Istnienia, z ustaniem tej Potrzeby
zrywają naturalny węzeł. Dzieci uwolnione od
Postulacystwa winnego Ojcu, Ojciec uwolniony
od Stawu Należących Dzieciom powraca do
niepodległości

do Niepodległości; — Jeśli zostają, Tacy w Towarzystwie,
iwi to nie z Powodów Natury, lecz woli; a tak nawet Towar-
zystwo domowe nieutrzymujemy, tylko przez Umowę.

Wolność Powszechna wytyka z Natury Ludzkiej, której to
wszym przepisem jest, czuwanie nad własnym Zachowaniem
Pierwszym zatrudnieniem się zabiega; winne sobie samemu
i skoro Głowiak przychodzi do lat i rozsądku, On tylko
sam, będąc Jedynym, zdolnych do zachowania siebie do-
tąd, zostaje przez To, swym jedynym Panem.

Pozwolny więc, iż Towarzystwo domowe, pierwszym jest w
ręku Politycznego; Jedynostadca wyobrażeniem Ojca,
Lud wyobrażeniem Dzieci; i w wysocy z Wrodzenia
wolni i równi, niewyrzekli się wolności, tylko dla własne-
go przytku. — Cała różnica zasadza się na
tym, iż w domowym Miłości rodzicielska, nadgrada
Ojcu staranności ostatek Dzieci, w Politycznym zaś ro-
kosz Panowania, zastępuje miejsce miłości; której
Jedynostadca dla swego Ludu nieczuje.

Grzebiez prędy temu, a żeby wszelka władza Ludzka mi-
ta Ojca ustanowiona ku Przytkowi Rzeczonym; Etada
na Dowód Przytku Niewoli podług swego Lucego
suzer

4

Dwuczynnego sposobu rozumowania. [p.] Zasada Prawo
na przykładzie. — Moznaby uzyć zgodniejszego z ro-
zumem sposobu; niemniej przeto podchlebiającego Try-
nom.

Według Grociusza, wątpliwą jest rzecz, czy Rodzaj Ludzi
należy do kilku Dziesiętków Ludzi? czyliż Te kilka
Dziesiętków Ludzi należy do rodzaju Ludzkiego? iakoż
Dziwić w Dziele swoim skłaniał do pierwszego mni-
mania. Hobbesiusz równie zwinął myślat.

Oboi Rodzaj Ludzi podzielony na Trody, Bydła,
Każda z nich ma swego Arzą, który jej pilnuje
aby ją pozast.

Jako zaś Pasterz jest wyższy niż Troda jego Natury;
tak Pasterze Ludow, to jest idynowładcy; rozumieją
się być wyższy Natury niż ich Narody. Tym
sposobem jeśli mamy wierzyć Filonowi; rozumo-
wat Kaligula uniosłszy z tego podobieństwa do-
tyć dobrane, że albo Królowie są Bogami albo Na-
rody Zwierzętami.

[p.] Nazwane uwagi nad prawem publicznym są często prawi-
dziwą historią, etarych prawodawców, osobliwyszemu dzimactwom
nabili sobie głowę; i, co moze być nad tą nauką mowić d'Alge-
nier w II wagach nad Interspani d'Inacii i kłopotami; oboi
w tamże takie robił Grociusz.

Rozumowanie tego Katiguli, zgadrasij z Filozofia Hobbesa i
i. Noziasa. — Jeszcze przed Mimi obydwoma powodzi
fabry Aristoteles, ze dusze z Natury nie są Wolności rozumem,
lecz Tedni rodzą się do Niewoli Jondry do Panowania.

Aristoteles dobrze mówi, wtym tytkosij myśleć ze brat sła
tele za pryncypu; każdy urodzony w Niewoli rodzą się do
Niewoli, nie nadto pewniejszego, do Niewolnicy trasy w Szyku
wizjach porządanie wolności aż do chęci starzania Jch; Kocha
swoją Niewolę, iak Towarzysze Włpasa mieli Upodobanie w sw
zbestwieniu /6:/ — Niewolnicy wię z Natury znajdują
dla tego, iż byli Niewolnicy przeciwko Naturze, Przemoc W
ryta Pierwszych niewolników, a podłość ich uwierzyła.

Niewspominam o królu Adamie, ani o Cesarzu Noem, Ojcu
Wielkich Monarchow, którzy podzieliли między Siebie świat, i
Dzieci Saturna, których nniemano wnicli poznawali. Spod
wansij wdzięczności za takowe Moniarowanie, albowiem post
prosto do Jednego z Jych Monarchow, a może z linii Karszej,
kto wie czy przez wyprawdzoną Genealogię niedowiadoby
System Prawym królem całego Rodzaju ludzkiego? Lecz co
wiele Gadi niemożna przenieć iż Adam był samowładnym Panem
iak Robinson swojej wygopy, dopóki sam Jeden zollny miesz
a co Najwygodniejsza z takowym Państwie, to; iż Monarcha
spewniony na swoim Tronie, nieobawia się ani Buntow, a
Wrociu, ani Spiskowych. —

Rozdział III

/6:/ Obacz mate Pomo Putartha pod Jkstem. Zwiersta maiz
i Wzywaj Ję.

Podział III

O Prawie Mocniejszego

Mocniejszy, nie jest nigdy dosyć mocnym, a żeby zawsze był Talem; i tak
 jest, swoje w Prawo a Postulacjstwo w Powinność niezamieni.

I tak pochodzi Prawo Mocniejszego, prawo wyszydzone na Pozor,
 lecz w samej rzeczy wrzute za wyjętkie. — Nie wytkną ma-
 czać nam nigdy tego Słowa? Moc jest cieżką Dzierzawą, i jej
 skutków niewiedza, i takaby mogła wyniknąć moralność.

Ustąpić mocy, jest dziełem Potrzeby: nie zaś woli, najwięcej
 jeżeli jest dziełem roztropności, wiadkim że więc zmańszemu
 magłoby to być Powinnością?

Pozwólmy na Moment nato Umożnić Prawo; mówię że nie
 wyniknie stąd nic, przez niezrozumiały matamizy: bo sko-
 ro przypuszcimy, że moc stanowi Prawo; skutek zajmuje
 miejsce przyzwy, każda moc przemaga i ca Pierwszą, Naby-
 wa jej Prawa. Skoro można być niepostulowanym bezka-
 nym, można być razem Sprawiedliwym niepostulowanym; po-
 nieważ zawsze przy mocniejszym jest Stwarzanie; nieśmia-
 tko do siebie się zrobić najmocniejszym. Coż znaczy
 Prawo ginące z utratą mocy? Jeżeli należy być postulowanym
 przez moc, niepotrzeba być wim przez powinność, i skoro
 nieprzymusza nas moc do Postulacjstwa, iżeszmy do niego
 nieobowiązani. Oczewisto, że Słowo Prawo niedodaje nic
 mocy, wcale więc tu nie znaczący.

Będzie

Badzici posłusami Władzom; Jesli to ma znaczyć, ulegaycie moey; Przykazanie iest dobre ale zbyt sztywne, zaręczam że ja nielt nieprzystąpi.

Wszelka moe pochodzi od Boga prawda; ale wstąpi choroba takie pochodzi ad Uiego; czyi stąd unoszą że nie nalezy wyzwać rady lekarza? kiedy mnie dotknę napada wderie, nie tylko muszę przez moe oddać mi worek; ~~skłoni~~ ^{leż} może ja ulegę; Obowiązkiem moim Sumnienie oddać ja, boi naręczyć; Pistolet uległ Lotra iest moja?

Badzimy więc Przekonani że moe nieczyni Prawa; że niema z Obowiązkiem Posturowania, tylko dla moe prawey; tym sposobem pierwsiastkowe moie Pół zawsze wraca. —

Porozumienie IV

O Niewoli

Ponieważ żaden Człowiek niema z Natury władzy nad innym, Ponieważ moe niestanowi żadnego Prawa, i jest tylko Umowy irodtem wszelkiej Prawey między ludźmi władzy. —

Jesli Sierogolny Człowiek moim Goscim, moim ustąpi wolności; i zostai Niewolnikiem Pana, czemu by Calki wed niemożt ustąpić Szwecy; zostai Poddanyim Króla

Hezi

Hez tu słow obciężnych, tłumaczenia potrzebujących; lecz try
 meymydy tylko słowa ustąpić. ustąpić, iest to darować, albo
 sprzedać; Litwowie robizyją niewolnikom, niedarują ich
 ale sprzedają, przynajmniej za pozurwienie. Lecz narod zary
 sprzedać? Nigdy król niedostarcza poddanym swym żywno
 si, owszem przeciwnie, niebierze jej dla siebie, tylko od nich
 a król niemato ziada mowi Chabelaiz. — Poddani nigd
 rnia, swoie osoby pod warunkiem, żeby im i manitli
 podobierano? niewidzę loby im iedzie zastate do zachowa
 nia. —

Powie kto że Despota zapucurcia swym poddanym epokoy
 nosc cywilny, zgoda; lecz coi zyskuia na tym, kiedy woj
 ny waniecone przez Dams, kiedy nienajzone tabernstara, i us
 mizienia Ministrow droziz ich grzebia, nizby grzbity wta
 sne zosterki. Coi zyskuia, kiedy ta sama epokoy, iest
 idnym zpek widzyzen? wscabie i w tarafud pascie spokoy
 nosc, lecz dosyzi natem, aby wsiek btozo pzemist
 kiwal? Grecy zamkuzi w Piezarach Cyklopa, zylitaki
 spokojnie, oczekuzie az przydzie i na nich koley porawia.
 Mowic ze Litwowie za nie sę daruje, iest niez dzika, i niepoista,
 czyj taki iest nieprawy i nie mianaczey, preto samo ze ten
 co sa wykonywa nie iest przy zdrowym rozsazdu, mowic
 samo o całym Narodzie, znaczy mowic o Narodzie chalenicow.
 Salemitus

Szalenstwo niestanowi Prawa.

Chociażby każdy sobie mógł ustąpić sobie samego, nawet
ustąpić swych dzieci, że rodzaje ludzini, i Włoceni,
wolności Jch do nich należy. Nikt opow nich nie
nad nią władzy, Nim przyjdą do dat rozważu ma
ze Ojciec umawia się Jch Imieniem, o warunkach Jch do
chowania, i szczęścia, ale niedarował Jch niedarował
i bez warunku; takie bowiem darowanie sprzeciwia
zamierom natury, i przekodzi granice Prawa Ojcowiskiego
żeby więc rząd samowolny był Prawy, należałoby, aby z
każdym Pokoleniem Narod miał wolność przyjęcia Jch
lub odrzucenia; lecz wtenczas rząd Ten nie byłby już
samowolny.

Wyrzeczenie wolności, jest to wyrzeczenie z własności Ciotności
z Praw Ciotwiczestwa, a nawet z Swych Powinności.
Niezym niemożna zapłacić tem, co się wynieka wry
go. Takowe wyrzeczenie jest niezgodne z Naturą
wielką; Ogataci wolę swoją z wolności, jest to ogataci
z wszelkiej Moralności swoje urzędu. Nawet
Przyna to i Sprzeczno mowa Ngoda, gdzie zjedny Stron
zakodzi władza, z drugie postulaczenie nieograniczone
nie jest u bowiem rzecz jasna, że kto może wry
O dai od drugiego, do niego wrydnie tego nie jest Obow
wy, a Ten sam warunek, bez wzajemny zamiany, to
poizgax za sobą Wzrostu Umowy; Bo iakieby Praw
miał

7

Prawo miał mój niewolnik przeciwko mnie, kiedy wszystko
to ma, jest moje, kiedy więc Prawo Jęz, jest także moim,
prawo moje przeciwko mnie samemu, jest słowem bez zna-
czenia?

Gracusz z wielu Inneńi wyprowadziła z wojny Pozytek, uro-
dzonego prawa niewoli, Zwycięzca mówił oń ma Prawo
zabici zwyciężonego, który może okupić życie wolnością, co
tym stwarniejszą jest umowa, gdyż przynosi Obzdwom
Stronom Pozytek.

Lece oczekiwata jest że to urodzone Prawo zabijania zwyciężo-
nych wcale z stanu wojny niewypływa; Już dla tego cla-
nego że ludzie żyją w pierwiastkowej niepodległości
spierają między sobą dosi' statych związków, a żeby se
stawali w stanie pokoju lub wojny, nie można mówić
że są z natury nieprzyjaciółmi; bo nie stosunki między
ludźmi, ale między rzeszami stanowią wojnę; ponie-
waż więc Wojna, nie może wynikać z prostych obo-
bistych, ale jedynie z rzeczywistych stosunków, nie moż-
że także być wojna szeregowa, między Cytowielami
a cytowieliami, ani w stanie Natury, bo nie ma w
nim własności trwatej, ani w stanie Towaryskiem
gdzie wszystko pod powagą Praw zostaje.

Bilury

Bitwy szeregowe, pojedynki, napasie, miestanowia sta-
nu, i osie zas tyse woseu prywatnych upowaznionych
przez Ludwika IX. Króla Francuskiego, a zawieszony
przez pokoy Bózy, są to Złoty rząd Feuda-
nego, Systematu dzisiego przeciwnego zadom Pa-
wa natury, i wszelkiemu Dobremu Pomętkowi.
Wojna więc nie jest stosunkiem Człowieka do Czł-
ka, ale Kraiu do Kraiu; w którym prywatni przy-
padkowo tylko są nieprzyjaciółmi, nie jako ludzie
nawet, ani jak Obywatele, ale jak żołnierze, nie
jak członki Cywilizacyi, lecz jako Jcy (Obrońcy). Na
koniec żaden kraj, niemoże mieć za Nieprzyja-
la, tylko drugie kraie, nie zas Ludzi, gdyż między
rzeczami odmiennej Natury niemożna żadnego po-
wnego znaleźć stosunku.

Ta zasada zgodza się z Mądrymami wszystkich Czasów
i ciągłym używaniem wszystkich Oswieconych Na-
rodów. Deklaracye Wojny są mnięj uwadom-
niem dla Mocarstw, iak dla Ich Poddanych. Je-
cy to król, cy Prywatny Człowiek, albo Narod,
cy kradnie zabija lub wzru poddanych nieogłasza
Wojny panującemu, nie jest Nieprzyjacielem ale

P

rozbojnikiem, w otwartej nawet Wojnie, Opanowanie
Sprawiedliwy Monarcha w Kraju Nieprzyjacielskim uszczel-
ka własności rządowa; stanowią osoby z Majątki
Prywatnych: stanowią On przez to Prawa, na których
Jego gruntu się, Ponieważ zniszczenie Kraju Nie-
przyjacielskiego jest celem wojny, wojniacy ma
Prawo zabijać Obrońców dopóki trzymają Bronie
w ręku, lecz skoro ich ruszą, i poddają się, już pro-
stają być Nieprzyjaciółmi, czyli Narządami Nie-
przyjaciela, stają się znów Prostemi Ludźmi, i mają
już Prawa zabicia jak, czasem można zabić
Kraja, nie zabijając ani jednego z mieszkańców; Nie
na ras nie nadaje żadnego Prawa niepotrzebnego
do Ję celu. Zasady Te nie są zasadami Grozi-
usza, niegruntu się na Powadze Wierzypisow, ale
wypływają z Natury rzeczy, i gruntu się na rozu-
mie.

Prawo Podbicia niema Inney zasady, prócz Prawa
przemocy. Jeżeli można nadaje zwycięzcy Prawa
wyznaczenia Narodu zwyciężonego, Prawo te którego
niema niemoże być zasady Prawa Podbicia Ję pro-

Juris

Swoje Panowanie, nie ma prawa zabraniać
przyjaciela, prosi tedy Ego nie można wszędy
wolę; więc Prawo brania w niewolę, nie pochodzi
Prawa Zabrania; więc najniegodziwszą sa-
mianą, karać mu leniz, wolności obywateli
do królestwa żadnego nie ma Prawa. Nie jest
to wykręt orewersie fałszywy, wyprowadzając
wo życia i Śmierci z Prawa Niewoli, a pro-
Niewoli z prawa życia i Śmierci.

Pozwoliwszy Narodzić na Straszne Prawo zabicia
wyrzutek; mówię że niewolnik wzięty w wojnę
albo Narod pobity, nie jest dla swego Pana
Niezego obowiązany, tylko żeby być Postuszą
do polci jest pod Przemocą, bierze bowiem za
czymś szacunek za życie Jego, nie zrobił mu
żadnej łaski, zabija Ego przytęczeniu dla swego
zamiast co by Ego być zabity się przytęczeniu; daleko
od tego aby miał nabyci na nim jakiejś
dziej stężonej z Przemocą, owym Stan wojny
między nami jak Perwey, i jest skutkiem
go jak Koszuka; używając bowiem Prawa
my niestanowi żadnego Traktatu Polowiu.

Alci zrobili umowę: Zgoda, lecz ta Umowa daleka od Zwiększenia stanu wojny, owszem estacowi jego trwania.

W jakimkolwiek więc znalezieniu wzajemnej racji, Prawo niewol, pokazują, iadnym, nietylko że jest nieprawe, lecz niedomocne razem i nie mieszające. Stawa: Niewola i Prawo są przeciwność, i wyłącza się wzajemnie. Badać od człowieka, do człowieka, Badać od Narodu do Narodu byłoby. Szalone mowa następująca = Alci z Tobą Umowę, i takiem na Szkodę Twoją, a na mój zysk, którą dotrymam polimisię podobą, i którą Ty dotrymaks polimisię podobą.

Rozdział V

Trzeba zawsze wrócić do Pierwotowej Umowy

Jebyśmy nawet przypuszcili wszystko, sam dotąd abilit, nie wyskakiłoby nie tym Poplecznicy Despotyzmu. Zawsze będzie wielka różnica między więzieniem gminu, a Prędzeniem Towarzystwa. Niech kto przymusi do Poddania Ludzi rozprawy, choćby w Najwyższej liczbie, nie widzę tylko Pana, i Niewolników, nie widzę Narodu, i Naczelnika, jest to raczej skupienie, lecz nie stowaryżenie, Trzymaj

nie ma tam, ani dobra publicznego, ani Ciata Politycznego.
Celowie ten choćby podbit pot. elarata, nie jest tylko Prywa-
tyną, Interes. Jego oddzielny od drugich, jest tylko Interes
Prywatnym. po Śmierci Jego Kray zostaje bez zwiazku
tak jak dąb stawiony ogniem rozypuiera w popiół.
Narod mowi Grociusz, moim darowawcą Krolowi; wiec pod
Grociusza, Narod jest Narodem niemu Darowawcą Krolowi. To
Same Darowanie jest czynnoscią Cywilną, zasadza się
się na deliberacji publicznej. Dobrzeby więc było roztro-
szyć czynność przez którą, Narod jest Narodem; przez
roztroszeniem tej, przez którą obiera Krola; gdyż
pierwsza czynność, jako nieuchronnie poprzedza drugą,
druga, jest prawdziwym fundamentem Towarzystwa

W Samej rzeczy, gdyby nie było jakiej poprzedzającej
umowy, ani wyboru jednomyślnego, gdzieby prócz zażywania
się dla matcy Lirby Obowizzek poddani się wybrani w
krzy, i skądby stał rządzący Pana, mieli Prawo kr
kowania się za Dwisigciu, który by mić niechca?
Same Prawo większości Krola, jest ustawą pochodzącą
z Umowy, i zasadza się na jednomyślności przynajmniej
raz darowawcy.

O Umowie Towarzystwej.

Uważam teraz Ludzi, do tego przyprowadzonych stopnia, że zaudy szkodzą ich zachowaniu w stanie Natury, przewyższają siły odporne każdego uszczególnosi. — W ten czas już nie może trwać stan Pierwiastkowy; a rodzą ludzki zgotby. Gdoby nieodmienił swego bytu.

Ponieważ jednak ludzie nie mogą utworzyć żadnych nowych Sił, lecz tylko potężyci je, które mają, i kierować Mierni, nie pozostawia im żaden sposób zachowania się, jak tylko. Utworzyć przez Stowaryszenie się iłość siły przewyższają Opór, i kierować jej dzielnością do Konsumpcyjnego Ciała za pomocą jednej sprężyny.

Ta iłość siły nie może powstać, tylko z biżu wielu Sił, lecz ponieważ siła i wolność każdego obywatela jest porównywalnym zachowaniem się jego narządów, i takim sposobem może je obowiązać, nie szkodzą sobie; i nie zausiedbując Staran' winnych samemu sobie? Trudność tę stosując do Moicy Materii można taki wyrazić słowem: Inaczej formę stowaryszenia, któreby Anonito i zastawia to wszystkim wspólnymi obywateli Ciała i Małżeck' kładę

Każdego stowarzyszonego, i w któryby każdy przegubi ze wszystkich
mi, niebył jednak Poddanym tylko sobie samemu, i został tak
wolny jak pierwcy. Takie jest Ugielne Zagadnienie, ktor-
mu Umowa Towarzyska stacy za rozwiązanie.

Warunki Tej Umowy, tak są przez naturę samej Umowy
obsczone, że najmniejsza odmiana zrobiłaby je Próżnym
i bezskutecznemi, tym sposobem, że chociaż może nigdy
niebyły Ogłoszonymi formalnie, wszędzie są przez siebie, i
wami, wszędzie domyślnie przypuszczonemi, i Umianem
poty aż za egwatowaniem umowy Towarzyskiej nieporu-
u każdy do swych pierwotkowych praw, i nieodbi-
naza wolności przyrodzonej, tracy wolność umowną do
ktorey wyzelet się Pierwszy.

Warunki Te, dobre zrozumiane zamknają się w jednym, to jest
Kowite ustąpieniu każdego stowarzyszonego ze wszystkich
swemi prawami, całej Spółczności: Ponieważ po Pi-
istliu każdy oddać otkowicie, warunk jest rowny dla
stkich, jeśli jest rowny dla wszystkich, nie ma
terepu robienia Ja, uigielizmu, dla innych; Powtore
niewarie ustąpienie się jest nieograniczone zjednoczenie,
iale tylko Gdy moi najsoskonalsze, i żaden z
ryszonych niema nic do adyskiwania: Gdyby
saka porostaty Prawa osobom przegobnym, trwałby
natury

stan natury, a stowaryszczenie statolozy koniecznie czczym
lub despotycznym; gdy bowiem w takim przypadku, niema żadne-
go wspólnego, do rozstrzygnięcia sporu między nami a pu-
bliżnością Rzeczy, Ponieważ każdy byłby nieratim spo-
sobem swoim własnym sędzią, wnet każdy chciałby być
nieu takim ioc wszystkim.

Nakoniec każdy oddaje się wszystkim, nicoddaje nikomu, po-
niważ przyjąć niema ani żadnego stowaryszczonego do siebie
goby nieabyłosiż równego prawa, i dlatego mu ustępuje
się do siebie, każdy odryskuje sens wszystkimiego iotraci
i oprocz tego więcej się do zachowania tego co ma.

Wyrzucając więc z umowy towarzyskiej to co do jej
Istoty nie należy, obaczmy jak się zawiera w następują-
cych wyrazach = "Każdy z nas oddaje wspotkę,
"swoją Osobę, i wszystkie Siły Swoie =
"pod Najwyższe zarządzenie woli Powsze-
"chney, i przyjmujemy w Ciasto Każde-
"go Członka, jako część nierozdzielną
"całości —"

W tym momencie zamiast szeregowej każdego stowary-
szającego się Osoby, utwara takowe stowaryszczenie jako
moralne, zbiorowe, składające się z tyłu Członków ile

ile jest głosów w Zgromadzeniu strajmującem swoją jedność
swoje Ja wspólne, swoje życie i wolę. Takowa Publicz-
na Osoba formując się z połączenia wszystkich Indyw-
nazywatarz, niegdyś Civitas teraz Rzecz Pospolita
albo Ciałem Politycznym. Członki Jego nazywają się
stanem kiedy Podlegają; Najwyższym Władzą, kiedy
działają Mocarstwem w porównaniu z Podobnym
sobie. Co się tycze Stowarysionych, zowią się w ogół-
ności Narodem w powszechności zaś i jako
członki najwyższej władzy, Obywatelami, i jako
podlegli Ustawom krajowemu Poddany, lecz to
wyrazy biorą się Obywatnie, iedne miasto drugich, dosyć
jest umiesić je razem kiedy biorą w Świątym zna-
niu.

Rozdział VII

O Najwyższym Władzy

Z powyższego wzoru widzimy, iż Akt Stowary-
szenia, zawiera w sobie Obowiązanie się w Ja i
Publiczności z Samozobowiazaniem Osobami, z których ka-
żdy zawiera umowę, niby z Samym sobą Indywidu-
alnym Obowiązkiem

Obowiązany w dwóch Stanach, tzn. jako Członek Najwyższej Władzy, względem Prywatnych, i jako Członek Stanu władzy Najwyższej Władzy. Ale niemożna tu przystosować przepisu Prawa Gwintnego, że nie jest obowiązany umowami z sobą zawartymi, gdyż przyjęcie obowiązku od siebie, i przyjęcie od Ciała, którego jest częścią, są pewnie odmiennie są rzeczy.

Należy jeszcze zważyć, iż Deliberacja Publiczna może w sposób Poddanych, z przyczyny Ich dworskiego Stanunku zobowiązać dla Najwyższej Władzy, Niemniej z Przewidywaną Przyczyną Obowiązuje Najwyższą Władzę dla siebie samego; że jest więc przeciwko Naturze Ciała Gwintnego Politycznego, ażeby Najwyższy Władca przepisywał sobie ustawy, którychby nie był mianem prastępcą, Niemógł bowiem uważać siebie, tylko widnym zawsze Stanunku, zostając na ten czas w przypadku Ciałem Ciałem Laurinajego umowy z samym sobą, i kład widziemy, że nie ma ani gdzie może żadna ustawa fundamentalna, obowiązująca skład całego Narodu sama nawet umowa Jowanna nie jest tutaj. — Powyższy Zasad mieniący Stumalaje tym sposobem, i aloby Ciała Polityczne nie mogło być

nimogłowi obowiązują drugiemu wtem co mianowicie
mowy Towarzystwy, gdyż względem obywateli stać się
Prywatnym, a nie Publicznym.

Leżąc Ciąto Polityczne czyli Najwyższy władca otrzymuje
się Jaskrawo i idynie od Słabości Umowy, niemożesz
gdy nawet Obieciu Obowiązują do tego, aby nadwerżać
czynności Perwersyjną, naprzykład do korupcji i
czymś sobie samego, albo do Poddania się drugiemu
wysremu Władcy, gwałtem bowiem czynności, przez
się czynione, bytobyto w niego obracać, a co jest
nie niesprawne.

Skoro takowym sposobem mnożono ludzi tegoż
Ciąto, Niemniej Obracając Jednego z Ciągów, bez obracania
Ciąto, tem mniej Obracając Ciąto, bez obracania
Ciągów. — Powinność więc i interes Obracania
rownie do wzajemnego Wsparcia Obowiązku, a Ciąto
mi ludzie powinni starać się połączyć w tych dwóch
kalk wszystkich z nich wypluwające korzyści.

Pozostaje Dalej Powinność Najwyższy Władca stać
tylko z ludźmi Szwajcarskich, niema a nie ma
nego Im Interesem Najwyższy Władca Wsparcia
iudney względem Poddanych Obowiązku; Gdy nie

Gdyż niepodobna ażeby Ciąto, uszytkiem Surze Cakulom szkodzić
chciało, Obaszony zaś niezdy, i niemate nawet szkodzić iadna
mu w Surzeplnosci nazywarsy wotadnia; puzer to samo czy
jest, iist zawsze tym, czym bydi Powinien.

Lecz wcale inaczey rzecazy ma' so do Poddanych wzgledem
Naywyzszego Wladcy, kteremu miano Powszechnego Interespa, niezdy
nieodpowiadate za jeh Obowiazaki, gdyby niemiat sposobow zapew-
nienia sobie jeh Postawienstwa. —

W samoy rzeczy kazda Surzeglina Osoba, moze miec iako Cito-
wiek, wole Surzeglina, Pracownika, lub domiennaz od Woli Powszechny
kteroz ma iako Obywatel: Interes Osobisty moze doradzac us-
go Pracownego, Interesowi Powszechnemu, Istotstwo jey z natury
niepodlegle, mazi jey wystawic Porozinnosc dla Rzeczy Pospolitey,
iako Ofiarę Dobrowolną, ktoroy strata muiet drugim iist szkodzi-
wa, niz uziębwa dla Nięz, a Poczynki Osoby Moralna
sktodajicz Stan za Istotstwo Idealne (nie iist ona dowienu
Atowielkiem z Uzywataby Praw Obywatela, bez dopelnienia
Obowiazkow Poddanego; to zas iist Nieprawiedliwosciaz, kto-
rey wskrozwienie przyprowstoby wkrótciem Ciadzi Ciato Płoty-
cne o Izubez. —

Lez, wiez krowa Towarzyska Niebyla Casz tylko formalnosciaz
Zawiera w Sobie domyslne Obowiazek, ktorzy clam moze dodac
równy

[Handwritten signature]

moy drugim, toist iż krotkowiek niezachce być Poszturzym wola
powołachney, będą przez late Ciato przy mussonym do tego; to nie,
nego mierzaczy, tylko że będą przy mussony być wolny: gdy
taki ist warunek, iż każdy Obywatel oddaizę Ojczyźnie
zabezpieczają od wszelkuy Podległosci Grobistej; ten to warun-
stanowi ustuki y Sprawy machiny Polityczney; czuyi Pa-
mi Obowiazki Cywilne, które byty by bez niego niedorzeczne,
rauskie, i (nagodziwniejszym podległe Nadwyziom. —

Rozdział VIII

O Stanie Cywilnym

Przejście z Stanu Natury do Stanu Cywilnego, czuyi wstąpi-
ku bardzo Inaczej, Odmiane, wprowadzają w postępek
Sprawiedliwość na Miejsce Instytutu, i Nadają Czynność
Jego moralność, który wprzedy Niemiaty, w ten czas dop-
kiedy Głos Powinności nastąpi po Zapędach fizycznych,
Prawo, po Ządry; Cytowiel nieważający dotąd tylko na
bie widzieli być przy mussonym do działania. podług Jany
Prawidel, i radzenia się wprzod Rozumu nim ustuka ch-
nosi. — Chociaż w tym Stanie wiele od Natury od-
nych sobie traci Korzyści, Nabywa jednak natomiast Ciep-
wielkich; Myśli Jego rozprężniaiz się, Nabywa Kieru-
chetniejszych

14

Selachotniejszych, Cała Jego Długo wywyższasz do takiego Stopnia, ja
gdoby, i tóżby Nowego Stanu niezniekieremiaty go i inne rzeczy,
niż stan z którego wyszedł, powinienby Stogostawie nieustan-
nie węgłki Moment, który by na zawsze wywał z Nię-
ktory z twierdzenia głępszego i ograniczonego, zrobot by Ję Ję-
stwem rozamnyu, i Litowickiem. —

Zbierzmy wyliczone dotąd korzyści i straty, w Nowa Litwie do Po-
rownańca. — Przez Umowę towarzyską traci Litowick, wol-
ność Przyrodzoną, i Nieograniczone Prawo, do wszystkiego czego
poziada, i co dostać może; zyskuje zaś wolność Gwiltną, y wła-
sność wszystkiego co Posiada. Do rownienia tych rownowo-
żności, trzeba dobra rownie wolności Przyrodzoną ograniczoną, tylko Lit-
mi szeregelnego Litowicka, od Wolności Gwiltnej, wola, Poszczelną
ograniczoną, a posiadanie które nieist tylko skutkiem cety
albo Pierwej Opanowującego, od własności, która niemoże nada-
draisic, tylko na Prawym Nabyciu sposobie. —

Widzy korzyści stanu Gwiltnego, można także polityce i wola-
moralną, która prawdziwie czuje Litowicka Szym Panem, za-
pędy bowiem poizdiwaści są suwery Wiawoły, a postawienstwo
Ustawom sobie przepisywanym jest wolności. Dla dwoy i ino-
wiedzialem obym, znaczenie zaś filozoficzne Nowa Wolności
Minaleizy do Mezo Przedmiotu.

Porozumat IV

Rozdział IX

O własności rzeczywistej / naturalnej /

W momencie stowarysowania się każdy Litwin oddawiaj Spółności
ze wszystkimi co ma, ze wszystkimi bliższymi i dalszemi prawami
odmiannymi, jednakże, nieodmienianą naturą posiadania, ani
zostawiając własności wółku Władcy Najwyższego: Lecz jako dół
Spółności są nierównie większe, niż dół szczególnych Litwinów,
tak Posiadanie Publiczne jest w samej istocie moczniejsze
i nieodmowniejsze, niż dół prywatne i sprawiedliwsze
przynajmniej względem obywateli; kraj bowiem w Stanu Litwinów
jest Panem wszystkich Litwinów przez Umowę,
własność, która służy za fundament, wszystkich Praw; a
Stanu zaś z Obcymi Mocarstwami, nie jest Panem, tylko przez
Prawo Opanowującego, którego nabył, od Litwinów.

Prawo Pierwszego Opanowującego, chociaż rzeczywiste nad Prawo
drugiego, nie jest przed ustanowieniem Prawa Własności,
Drugiego Prawem; każdy Litwin ma od Natury Prawo do
wszystkiego co mu potrzeba, Lecz czynność która go robi
niecierpiącajacy rzeczy, wyłącza go od reszty; wsiowscy bowiem
swoją część musi na Wicy przestać, i niema już zadania
do Spółności Prawa. Otoż dla czego Prawo pierwszego
nowością tak stało w stanie Natury, tak jest Stanowienie
dla każdego Litwina Czynnego; miałby szansa on
prawie to co jest drugiego, i tak rzeczy to co nie jest jego.

do wypracowania

15
Do usprawiedliwienia na jakiegokolwiek Ziemi Prawa pierwszej Opanowa-
jącego, należy w powszechności następujące warunki.. Najpierw
Ziemia ta nie powinna być zamieszkała od nikogo, powtórnie nie
należy Opanowywać więcej jak Potrzeba do Utrzymania się. Potrzeba
nie jest "wzięciem" wposiadanie, nie przez Czyn, jakiej Ceremonie, ale
przez pracę, i uprawę, i idywny znak własności, który w Władzost-
ku Języków prawnych powinien być transwarowanym od Drugich.

W samej Rzeczy, nie rozpraszając się ile tylko będzie moje Pra-
wo pierwszej opanowującego nadać się do Potrzeb i Pracy? dosyć
że jest postawić na wspólnej Ziemi Nogi, aby się ucygnić Języka
nem? Dosyć że jest mieć Sily na odpedzenie wszystkich Języków
Ludzi ażeby im odebrał Prawo powroćcia do Nij?

Można Ciotwie albo Nawod bez usurpacji kary godnej, opanować
ziemię niemierną rozległości? ogłosić zwyciężycy całą rodzinę Ludzi,
odebrać ropieć ludzi pomieszkanię, i zymote, które im wspólnie
nadało Wyrodzenie? —

Kiedy Nuznez Babbao stwoży na brzegu Gnat Emieniem Kowonyka
Atlijskiej wposiadanie morze Potudniowe, i całą Amerykę, Byłoby to
dosyć na wyrugowanie zwyciężycy wszystkich Mieszkańców, i wyłącze-
nie wszystkich Mocanów Świata? Jeśli taki sposób jest wa-
żny, niepotrzebnie powtarzano podobne Ceremonie; Krol bawiam Ka-
tolicki mogłoby być za idywnym zamachem wziętym z Swiego Jazy-
netu całą Świat wposiadanie, Zapawmiony powroćcie tego, co było
pokazato potym pierwszej od Język Monarchow posiadanych.

Łatwo można pojąć, jakim sposobem Fronta Dobr szeregobnych, iedne do
to drugich leżące, składają Ziemi Publicznej, czyli Territorium; iak
także sposobem Prawo Najwyższej Władzy, rozciągają się od Pa-
lanych do Frontow, stając razem rzeczywistym, i osobistym
/ reale et personale. / co Posiadaczom w większe reszcie uprawy
Poddanstwa, i własne Ich Cłoty, czyli Rybactwa, jak wiernost
Idawicy i Starogitai Monarchowie, poczuli Dobri Fej Korys
nazywających Krotami Persow, Szytow, Macedonow, mielić bar-
dziej za Marszałkow Sudi, niż Panow Ziemi. Terazniejsza
wieluż znaczący Krotami Francii, Hiszpanii, Anglii, i do mając bar-
wiska Ziemi pełni są o Podległości Mieszkańców. —

Najdziwniejsza w tym zeznaczeniu, że Spółczność przypinają
Dobra Prywatnych, wiale Jak, niezgataca z nich, ostatecz zabawę
prawo posiadanie, zamienia użyczący na Prawo, a użyczący
na własność. Wówczas Posiadacz uważani jako mają-
życiory u Siebie Majątek Publiczny, stanowią w Swoich Pa-
wach od wszystkich Cłotkow, i Bronieni wrystaniem Kra-
siłami przeciwko Obcy, dżyskają przez ustąpienie porząd-
cine dla Spółczności, a dla Siebie iedną korzyścią wry-
ko co dali. — Niedomocności tej łatwo można wytknąć
czyli przez rozważanie praw, które do Jedynych Ziemi ma
wrystaj władza, i właściciel. —

Mając trafno, iż Sądzie zaczynają się tworzyć, nim co posiada
a potem opomocniąc dostateczny dla wszystkich Kawat Ziemi
używać je wspólnie, albo dzieląc między Siebie, czyli w
wrystaj

16
w różnych częściach, czy podług Propozycji od Najwyższego Władcy U-
stanowionych. Jednym kolwiel jednak sposobem zrobisz takowe
nabycie, Prawo każdego szczególnego do swego Dostępu, zawsze iść
podległe Prawu Stupności do wszystkiego, inaczej ani by wżat
towarzystki miał jakę Statuse, ani Najwyższa Władza coby do-
wykonania. —

Zakazę, Ninięszy Porozdzał, i Augę iedną Murazę, która powinna
Stuzę za zasady wszystkim Towarzystkim Władcom, toicst, Zi
Umowa Pierwiastkowa, zamiast miszerzenia równości przyrodzoney
wprowadza owszem wolności moralne, nadgradziężę nierówności
Ludzi fizyczne, tak że nierówni w Siłach, i rozumie, stają
się wżyszy równemi przez Umowę, Prawo. — [d.] —

[d.] w tych Rzeczach równości ta, jest czerę i porownę, Stwarzę
iedynie do utrzymawia ubogiego w Nędzy, a bogatego w Wzruspa-
cii. w samey Rzeczy Prawa są tylko dla Posiadaczow przyte-
czne i szkodliwe, zaś dla tych co nie mają, zkad wypływa
że Stan Towarzystki wżeczaz tylko przynosi ludzom korzyść
kiedy wżyszy mają, co a ieden niado. —

Rozdział Pierwszy

Najwyższa Władza nie może być ustąpioną.

Najpierwszy, i najważniejszy, z powyższych zasad wytyczających uni-
 sek jest ten; iż sama wola Powszechna może tylko zamieścić
 Siłami Kraju, podług zamiaru, w którym jest ustanowiona
 to jest podług dobra Powszechnego. Jeżeli bowiem niegdy
 Dwa Interesów szczególnych, zrobiła ustanowienie Towarzystwa
 potrzebnym, zgodność ich zrobiła je do wykonania Podo-
 bny. Wszystko co jest zgodnego w tych rozmaitych Interesach,
 stanowi sekret Towarzystwa, i żadne Towarzystwo nie-
 mogłoby się, ażeby, gdyby w widokach wszystkich interesowa-
 nych, nie było jednego Punktu, na któryby się wszyscy zgodza-
 li. — Podług tego to Powszechnego Interesu powinno-
 być Towarzystwo rządzone. — Mówi więc że naj-
 wyższa władza niekiedy czyni Inny, tylko wykonaniem
 woli Powszechny, nie może być nigdy ustąpioną; że Naj-
 wyższy władza będzie Istotwem. Zbiornym / Zbiornym /
 nie może być reprezentowanym tylko przez siebie samego,
 Władzę bowiem, ale nie wola można złać na tego Innygo,
 w samej rzeczy chociaż nie można przeczyć, ażeby wola je-
 gotna niezgodności czasem w niektórych Punktach z wola

z wola powszechna, niepodobna jednak, ażeby zgodności ta trwała
długo; gdyż wola szczególna z natury dąży do powszechności,
Powszechna zaś do równości. — Jeszcze niepodobnym
są mi jest Zapewnienie tej zgodności, chociażby zaus-
trawiała miata, co by między skutkiem było Przypadku, na
statulus. — Najwyższy Władca może uprawdocić
wiedzieć. — Chęć teraz tego, czego Jan, lub ony Catoński
"Leci niemore mówić" — czego Jan Catoński szuka i utra-
ca i Ja będę tego chciał. — Głównym jest bowiem, a z
wola przyjmowana każdego na Przysłowi, gdyż od
dny niezakład woli przychodzą nate, co jest przeciw-
stwem Instytutu. Skoro więc Narod i tak Obowiązany
bez żadnego warunku do Postulowania, Stawiać musi
i traci własność Narodu; skoro bowiem jest Jan, i
nie ma, najwyższego Władcy, Ciąga Politycznego i tak
nie. —

Nierozumieniem jednak ażeby wskazywać Samowładcy, niemogą
schodzić za wyrobki Woli Powszechnej, do polu Wolny
Najwyższy Władca nieprecyzyjnie Jan, można w
Przypadku z powszechnego milczenia wnosić, że Nar-
ządzący na Nie; lecz obym pomówię Obowiązek

Rozdział II

Najwyższa Władca iść Nierozdzielna

8
Dla czego Najwyższa władza niemnie być używana, Dla tego
samego jest nierozdzielna, Ponieważ wola albo jest Powszechną
[i.e.] albo nie: Wola całego Narodu, albo Jednej Partii, w
pierwszym przypadku jest Aktem Najwyższej władzy, i sta-
nowi Prawo; w drugim jest tylko wola Szezególna, albo Aktem
Magistratury, najwięcej jeżeli jest Dekretom.

Ale Politycy nasi; nie mogą w Tróję podzielić najwyższej
władzy, dzielą ją w Tróję: na Sztę, i wolę: na wta-
dę Prawodawczą, i wykonawczą; na Prawo Podatkow, Spra-
wiedliwości, i wojny; na rząd wewnętrzny, i władzę ne-
gociowania z Obcemi; raz mianują, wogólnie Te Ciała,
drugi raz je roznia, robiąc z Najwyższego Władcy Jester-
stwo Fantastyczne z różnyk części składowe, iak gdyby skłan-
dali Cłowieka z kilku Ciał, z któryk jedno ma Oczy, dru-
gie ręce Trzeci Nogi, a więcej nie. — Styrzatem ze Ciała-
tami Jappemry zzbij w potuli Dziecie w Okrachu Speltatona
potym rzucaje na Powietrze Ciałki Jedne po Drugich,
formują Dziecie Ciałe i żywe; Takie właśnie Kuglarstwo
Władcyk Politykow, którzy Cudem godnym Jarnaslowoy Jawni
Dzi postakowawszy Ciało Towaryskie, skłaniają kawałki
Pog wie iakim sposobem do kupcy.

[i.e.] Wola Powszechna niekoniecznie powinna być zawsze iedno
myślna, lecz potrzeba aby wogólnie kowshi były tużone, każde formalne
wyrażenie miszery powszechność.

Błąd ten pochodzi stąd, iż niestarał się nabyć dokładnego wyobrażenia o władzy Najwyższej, Porytużąc za Cagstki tej władzy, co niabyło tylko jej wpływem. — Tak naprzykład, deklaratywy Wojny, lub Zawarcie Pokoju, porytużowano do czynu Najwyższej władzy, co jest fałsz; gdyż żaden z tych czynów nie jest Prawem, lecz przystosowaniem Prawa, czynnem Surozólnym determinującym przystosowanie Prawa, co jasno Obaczamy, wytlumacząwszy znaczenie wyrazu Prawo, albo Ustawa. — Trudno uwierzyć, że ten niedostatek dokładności zrobił niezrozumianemi Opinie Pisarzy Prawa Politycznego, którzy według ustanowionych przez siebie Principjów chcieli sądzić o właściwości Królów i Narodów Prawach, każdy może Obaczyć w III, IV Aczualnie Szegi Pierwszej Grociuszki, iale daleko do rozumny Litowski i Przytadem Jego Bayceyrak, zaskarżony y wilitary w Sofimada, bożycię aby w Muzycy swych widokow niepowiedzieli nadto wiele, albo nadto mało, i niobrazili Interesow, których Obrona wali na Sebia. — Grociuszka szukażcy przytatkem w Francii nieukontentowawny na Ocyzany, i chiny przy podchlebiemiary, Ludwikowi 13. któremu dedykowano swe prawo, nieoszczędnego, na odawie Narodow ze wszystkimi Praw, wysilażce całą swą statuty w

a ziby

19

ażdy Je. przywitaszcyt Krolom. Toz samo byto także
w Susac Barboyraka, który tłumaczem swoie dedykowat
Krolowi Angielskiemu Jeroma I, lecz na przeszkodzie wy-
gnanie Jakoba II które nazywat Abdykacyz przywraca-
to Ję trzymat Ję za zębami, wskazywał na strony, i
szukał wybiegów, żeby nie zrobił Gnithelma ususpawacem.
Gdyby Ci dawny Pisanie byli Przynęli prawdziwe Zasady: wpy-
stwie trudności byłyby zatartwione, a rozumowanie Ję
szykowniejsze. W smutku byłby Ogrzeszali Prawdy,
niepodobiałe tylko ludowi; ale co, Prawda nie ma
mocy, a lud niema ani Starostw, Opatu, ani Pisan-
do rozdawania.

Rozdział III

Czy wola Powzięta może błędnie.

Ltego cośmy dotąd powiedzieli wyptywa, Ji wola Powzięta
ist zawsze proste, zawsze do Powziętego Dobra dąż-
ca; lecz niewyptywa stąd, żeby Deliberacye ludu miały
być zawsze iednakowo proste. Chociaż zawsze Pragnie-
my Dobra Naszego, ale nieudwimny Ję zawsze; Nigdy
nie można przekupic ludu, lecz często oszukać; i wstąpić
tylko zdaniem lud chce złego.

Czasto

czysto wielka zachodzi różnica, między wolą wszystkich, a
wolą Powstalców: Ja bowiem zawsze do Powstalców mam
różny interes, Pierwsza zaś do Szczególnego, i nie jest tylko
zbiorem woli Szczególnych, lecz wyłącza z nich, co jest naj-
wyższą, i najmniejszą wzajemnością niezgodności. [?] [?]
Summa różnic czyli wola Powstalców.

Gdyby Obywatele wtenczas kiedy deliberuje lud dostatek
oświecony, nie mieli żadnej między sobą komunikacji,
z wielkiej liczby małych różnic, wynikłaby zawsze wola Po-
wstalców, i deliberacja byłaby dobra. Lecz kiedy Powstanie
trwa, i zgromadzenia cząstkowe odosobniają się od Wielkiego
Towarzystwa, wtenczas Wola każdego Zgromadzenia staje
względem Członków Jego Powstalców, a Szczególną względem
Stanu; wtenczas można powiedzieć, że nie ma już tylko kwestii
ile jest ludzi, ale tylko ile jest zgromadzeń; wtenczas
ferencye mniej liczne, dają Summę mniej Powstalców.
dy nakoniec jedno z tych Zgromadzeń, przewyższy wielkością
swoją, wszystkie Inne, wtenczas nie ma już Summy zdatnej
dwóch różnic

[?] każdy Interes, i Argenion ma zasady nieodmierzone, Zgadno-
"dwóch Interesów szczególnych, cożnika z ich niezgodności, z Interesem
"ciężki" Mogłoby być dodane że zgodność wszystkich Interesów wy-
z niezgodności z Interesem każdego. Gdyby więc Interesów Sz-
gólnych, ledwiebyś powstalców dat ceni, niezgodności żadnej
wady; wszystkie są to samo przez siebie, a Polityka przedstawia by-
[?]

20

z drobnych roznie składających się, ale jedna tylko roznie, w ten
czas niema już woli Powstańczej; a decyzja przemagająca, jest
decyzja szczególna.

Dla utrzymania więc wyroku Woli Powstańczej, najkosztowniej
Potrzeba, a żeby nie nadzwyczaj w kraju, żadne Towarzystwa
szczególne, żeby każdy Obywatel dawał krzesła, podług wła-
stwego przekonania [g.] Taka była rada, i Tuznie Uwielebia
Ustawa Wielkiego LiKurga. Jest zaś niemożna Zapobiedz
Powstaniu Towarzystw szczególnych, trzeba przynajmniej po-
mnożyć ich liczbę, i utrzymać między nimi równość, i tak
Uczynili Solon, Numma, i Serwiusz. To tylko Ostrożności są,
zaawrze sposobne oswiecić lud; Ochrobie Go od Obłąkania
Rozdział IV

[g.] Prawda mowi Machiavel, że niektórzy rostraci skhodzą Pru-
czom Pospolitym, niektórzy zaś pomagają; skhodzą te którzy
kły i Partizanci towarzyszą, te zaś pomagają, którzy
partyzantów utrzymują. Ponieważ więc Zatrzymani Pracy
pospolitej niemożę Zapobiedz powstać mogącym Nieprzyjacieli
otwoni, więc przynajmniej starają się przeszkodzić Partizanom
Hist. Flore. L. VII.

Rozdział IV

O Granicach Władzy Najwyższej.

Ponieważ stan cypli Państwa, jest Osobą Moralną, Ktoryy od
zawisła od Jedności Jey. Cytankow; Ponieważ własne Zachowanie
jest najważniejszym Jey Stawaniem; potrzeba Jey Sily po-
chney, i napędzającej, ażeby mogła nadal każdy cypli
najpożyteczniejszy dla Cytanki. Natura każdemu Cito-
kowi dala Niograniczone Prawo, nad Swoimi Cytankami
Podobnie; i Umowa Towarzysta daje Ciątu Politycznemu
niograniczoną władzę nad Swoimi; Ja to władza
wiodowana jakim powiedziat, od woli Powszechney w
Jmiej Najwyższej Władzy.

Leż oprocz Osoby Publiczney, potrzeba nam uważać
Osoby Prywatne, które się składają, Ktorych Życie i Wolność
niezależną od Nioy. Idzie więc tu oto ażeby wzrosnąć do-
nale nie tylko własne Prawa Obywatela, ale i Najwyższej
Władzy. / h. / ależ Powinności Obywatelów, które mają
pełnić jako Poddani od Prawa Przyrodzonego, Ktorygo są
Ludzie Ujzumi Powinni.

Każdy przyzna że ujęci Kurey tylko cypli Cytanki, mają
i wolności, Ktorych każdy przez Umowę Towarzystwa udzi-
ist wzięty dla Spółczesności, lecz równie potrzeba przy-

/ h. / Uwazny Cytelniku, proszę, nie przepuść z oskarżeniem
o przeciwności dla niedostateczności Języka, niemoż-
Jey Umiejętności w Słowach, lecz Cytanki.

Przyznać że, sam tylko Najwyższy Władca jest Źródłem
Znawcą. —

Wszystkie usługi, które Obywatel może uczynić Stanowi, Pomyślenie
uczynić, skoro tego Najwyższy Władca wymaga; wzajemnie z
Swoją Stroną, najwyższy Władca nie jest moim wkładem na
danych Obowiązki, nieprzyjętane dla społeczności, niemożności
właściwej tego; Ponieważ pod Prawem Przymusu nie może
robić bez przyzwolenia, również i tak pod prawem Natury.

Powinności wiążące nas z bliźnim Towarzystwem, i jedynie dla tego nas ob-
wiązując, że są wzajemne, i że dopełniając je, niepracujemy około Dobra
Innych, ażebyśmy niepracowali razem około swego. — Dla czego
bowiem wola Powstrzechna jest dalsze Prosta? Dla czego wszyscy
życzą, nieodmiennie sukcesu wszystkim i każdemu? Jeżeli nie dla
tego, iż niema nikogo, aby miastował do siebie tego, Nowa
Każdy, i Niemysłat o sobie troskując dla Wszystkich.

Co dowodzi że równość Prawa, y wynikające z niego wyobraze-
nie sprawiedliwości, pochodzi z Pierwotności, które każdy
przyjmuje sobie; a zatem z Natury Cytowiska wynika,
że wola Powstrzechna, ażeby prawdziwa była Powstrzechna, po-
winna być powstrzechną i w Przedmiocie, i w Istocie. —
Jeżeli powinna pochodzić od wszystkich, ażeby je można przyto-
rować do wszystkich; że utraci swoją Prostotę Natural-
ną, skoro dąży do jakiegoś szczególnego przedmiotu; wta-

was
S

W ten czas bowiem sądzić stym co nam jest obcego, niema
za Przewodnika prawdziwej zasady słusności. —

W samej istocie skoro idzie o Wyrok, lub Prawo szczególne,
zgodem naszym nierozstrzygniętej poprzedniej Powszechnej
Klasy, sprawa stać się sprzeczna. Jest to Klasyka
ktorej interesowani szczególnie są jedni, a Powsze-
chności Drugą Stroną, w której iudale nieudzie ani
prawa zachowai się mającego, ani sędzię któryby
wyrok dawał. Siemiadna byto nie była odwolany
się w tym przypadku do Wyroku woli powszechnej
ktora niemosi być tylko decyją, Jednej Strony, a
tym Obcą dla drugiej, szczególnej, słowną do
sprawiedliwości, i podległą obłąkaniu, jako w
szczególnej niemosi reprezentować woli Powszechnej
wzajemnie wola Powszechna odmienia Swoją
tęż w przedmiocie szczególnym, i niemosi jako
względna dawać wyrok, ani o cłowieku, ani
Czynności. — Kiedy napomykają lud Alkond
mianował i zrucat swoję wodzow, chwala
nowy Jednemu, drugiego karat, i pna młotost
wyrokow szczególnych wykonywał bez różnicy
wszystkie Czynny radu, w ten czas wstawić m
wiel, niemiat woli Powszechnej, i nieduata
Wąprowas

22
Najwyższy Władca, ale jako Unidnik. Będzie to zdawać się
pewnie Ławdom prozopolu przyjętem, lecz może mi pozwo-
lić czasu do wytłumaczenia moich. —

Trzeba najprzód przekonać się, że nie tak dierba Krosel upo-
wszechnia woli, jak raczej wspólny Interes, który jest Ław, i
który bawem ustawie poddaje się każdy pod warunkami
które drugim przepisuje; Zadziwiająca zgodność Interesu
z Sprawiedliwością, która nadaje Deliberacyom Powstalc-
nym Cochy, Stuszkosci, siłkocz w rozstrzyganiu każdej
sprawy prywatnej, dla tego, że już niema wtenczas ^{tego} Wpoh-
nego interesu który Ław, i niy sięna Osobę czyni Ław
i Stronę. —

Z której katusiek Strony Ławniemy rozumować, zawrze do
jednego przydziermy wniosku; że Umowa towarzyska upro-
wadza między Obywatelów, taką równość; że wszyscy Oby-
wiczowie, pod jednakowemi warunkami, wszyscy Powi-
ni jednakowych Praw używać. — Tym sposobem z Ma-
tury Umowy, każdy czyn Najwyższej Władcy, wieft Kar-
zy, Authentyczny czyn Woli Powstalczney, obowiąznie lub
sprzyja równie wszystkim Obywatelom; bo Najwyższy Wład-
ca niywidzi, tylko Ciato Narodu niywidzi Ławnego Caten-
ka z których się składa. — Coż jest więc wtenczas
Czyn Najwyższej Władcy? Nieift On Umowę między
Dzi Pustosiny a Poddany, lecz Umowę między
Dzi

między Ciałem, a każdym Jego Członkiem: Umowy Prawo
bo zasadniczą się na Umowie Towarzystw; Stwierdza
bo wspólną wszystkim; bo nie może mieć innego
miaru, może Dobra Powszechnego, swata, bo są
za Nie Dobra Powszechna, i Najwyższa Prawa.
Do pełni poddani jedynie Zakonowi podlegają Umowom
niezależnym tylko własnej woli Poddanych;
Pracując, nie daleko rozciągają się własności Prawa Naj
wyższego Władcy, i Obywatelów; iisto Pracując do sa
mo go stopnia mogą Obowiązywać się Obywatele sobie
Samym, to jest każdy wszystkim, austryj Kardecem
Władze są i Najwyższa Władza jako wolność nie
niezależna, swata i Nierozdzielna, nieprzechodzi żadna
ani może przechodzić granice Umowy Powszechnych
i każdy Członek może samowolnie ważyć i
izkładać, i wolnością zastawioną sobie przez Umow
Powszechną; ani iist mocen Najwyższy Władca
Obowiązuje Jednego Poddanego, więcej niż drugiego; w
czas bowiem Sprawy Państw, Prywatnych, a z tym
podlega Jego rozstrzygnięciu.

Prawdziwy raz na Te Zasady, a Inne iist
nieby w Umowie Towarzystw miało znajdować
z Strony Towarzystw iakowe zmierzanie;
prez

Owszem przez skutek tej umowy, Polozenie Jch, Stawiajacy niecywilizacyjnemu
 pomysloweysej, niz przytym, zamuszt z umiarem tego, wy-
 mieniali Owszem z Lytkiem dla siebie, byt meppony, i nany-
 godny, za lepy, i Pamiety, Miynadktose Pypodona, za wot-
 rade, wladzy, Skhodzenia Drugiemu, za wlasne bezpieczen-
 stwo, i nte, Swiaz, ktora, ktokolwiek Jch Drugi mogt prawnosze
 za Prawo, ktore wyset Towarzyski cyjni Niczyuz zonyku, zy
 cu Jch nawet, ktore ofiarowali Kraiovi siat pod ligty Pasa-
 Justi za powuziaiz naiego obrona, coi wten czas nizej cyjni
 izeli nie oddaiz to, co wrzeli od niego? izeli nie to woty byli
 cyjni cyjni, i zmykcyjn Niebezpieczenstwem w Stawie Natoy,
 kiedy odprawiaiz wallei Niechroune, musieliby, z Niebespu
 szcutkiem zycia bronie tego, io stuzi do Jego utrzymawia.
 Wzyscy w potrzebie powozni walczyz za Ocypruz; desz na-
 tomiait nikt niepotrzebau, walczyz za siebie. Miynska-
 iomyz, wystawiaiz sie nato, io Stawow: Nasze bezpieczen-
 stwo, na czei tych Niebezpieczenstw, na ktore gdy nam
 ia, Odieto, musielibyzy naraziiz sie za nas Samych.

Rozdział V

O Prawie Zycia i Smierci

Prawie takim sposobem Pywatu, niemaiz ciani Prawa
 nad swym zyciem, mogli by odstapic Najwyzszemu Wladcy
 To Pytanie

To pytanie, że zle Petitioner, Trudne jest do rozwiązania,
Kiedy Ciotnik ma prawo narazania życia drugo na Miłość
czceniwo, dla zachowania Ję. Ktoi kiedy Oburzył o ch
Boystwo skazującego z Okna, dla uniknięcia Piaru? Ob
nianozi kiedy oż Ibrodnia ginącego w Nawatursie, lub
siadażce w Okręgu magistru jest Obawia? — Umowa
waryska ma wżamiane, Zachowanie z Obwarowaniem
Kto iżda zamiar, iżda także Obudow, które są mi
dzielne od Niebezpieczeństwa, a nawet Strac, kto chce
chować życie swoje kółtem Drugich, powinien Ję po
ci za Miłość, kiedy tego potrzeba. — Obywatel
niebędąc Jęż Niebezpieczeństwa, niektóre wymaga
wo abysy wystawiać, powinien umierać kiedy mi
rzęda panie. Dobro kraju wymaga aby kmi
pod tym Ciosem warunkiem iż dotąd Niebezpieczeństwa
życie Jęż, Ciosem nieist darem samej Wiatery, lecz
zem darem warunkowym Spoleczności. —

Toi samo prawie można mówić o karcie Smierci w
Ibrodnio, niechże padeł Jęż Rucobynka, jęż
icmy nato, że Umraemy; i jeżeli byśmy sami zostali
Kiedy rozbojnikami, zawierając takową Umowę
wcale niezamierzany życiem naszym, owszem
nieznany iak o Zachowaniu Jęż, bo Nimożem

sądzić, ażeby już wtenczas który z Umawiających się miał
chęć przejść na Królewicę.

Oprocz tego każdy z Umawiających się Prawa Towarzystwa
sua stajęć przez swoje zbrodnie Ciuntumtium, i zdraj-
czę Ojczyzny, gwałtę Ustawy, gwałtę być Ciuntumtium
a nawet wypowiedziada Ję Wojnę, wtenczas zachowanie
Kraju, stajęć niezgodne z jego zachowaniem; potrzeba a-
żeby ieden musiał zginąć, zadając winnemu Śmierć
nie jako Obywatelom, lecz raczej jako Niprzyjaciobom.
Formalnosc sądowna są dowodem i Ofiżreniem iż zgod-
nie jest Umowa Towarzystwa, a zatem nie jest już Ciuntumtium
Apotecumtium.

Ale unawatęć być Jego Ciuntumtium przynajmniej przez
czas swego Zamieszkania, powinien być oddalony
od Nięgo, albo przez wygnanie, jako gwałtę Umowy,
albo przez Śmierć, jako Niprzyjaciel Publiczny, Taki bo-
wsem Niprzyjaciel, nie jest osobę moralną, ale Cio-
więciem, i wtenczas to posiada Prawo Wojny zabija-
ć zwyciężonego.

Leż rzecz kto Potępieni Zbrodniana jest Cynem chro-
gotnyim, Prawda, Ale to Potępieni nie należy także
do Najwyższego Władcy, jest to Prawo które On mo-
że dać na kogo Innego, chociaż nie sam użycić.
Wszystkie

Wszystko moi myśli są ztaniechowane, lecz niemożę
tędyż się razem. — Czyste i dnak krawania są
Kiem Stabosci, albo gnusności Prądu. Każde z
można do czegośkolwiek zrobić dobrem. — Niemożę
Prawa Karawia smiercią choćby dla Postachu, ty
ko tego którego niemożna zachować bez niędosp
czuństwa. —

Coż byż Prawa ciznienia Łaski albo uwolnienia
winnego od Kary Prawem przepisywaczy, a niezawaz
przez Ładnego, to niemalej tylko do tego co jest wy
sypu nad Prawo, i Ładnego, to jest do Najwyższej
Władcy: lecz i jego wpływ Władca ni jest dosy
oczewista, a przypadku nigdy się bardzo rzadko
W Kraju dobre rządzenie mało znajdować. —
nie pnie to iż Wiele zbrodniom czynią Łaski, lecz
i mało występnych. — Na Strytku Państwa
"Mnogosi" zbrodni zapowia się bezkarności. —
czasach kwitnący Rzeczywspolity Rzeczpospolitej
pomysłat nigdy Senat, ani konsulowu o Łaski
Sam dnd nieczyni nigdy, chociaż odwotywa
czasem Swoi własne wypob. — Czyste
czynienie jest znanem, iż wstrótee zbrodnie
z se Potrzebowaty; a gdzie zupa można być
Apostolow.

Sposobem łatwo widziemy, lecz czemu to się obina
serce moje, i wstrzymamie Zapęd Pióra, zostawmy załatw
sanie Jzch Płau Sprawiedliwemu, który nigdy nie
upaść, i niepotrzebowat Sądzi.

Rozdział VI

o Prawie Lex

Istotność i życie daliśmy Ciątu Politycznemu przez
Umowę Towarzystwa: idzie teraz o Nadanie mu
Ruchu i woli przez Prawodawstwo, gdyż alit P. i
władzom, przez który to Ciąto Wprowadzone
Determinują się co ma cyflicznie zachowawanie się.
Wskolwiek jest

Łacińskie wyrazy Lex i Jus mają w Francuskim
rowno znaczenie Lex i droit. Polskie tylko iż ych wyraz
na wyłtamarszeniu Obzdurach tych wyrazów Prawo które
oraz znaczy Kupis wstadażicy Obowiazek Lex drugiem
zdolności moralnej wymagania lub cyflicznie czego Jus
Staratęj Stumact w tym duple przez Wzycie cyflicznie
okryszkie ile możności znaczenia w którym jest Płau
Prawo.

Cokolwiek jest dobrem, i z Porządkiem zgodne, jest dobre
Natury. Rzeczy i nie zależą, od Umów Ludzich. Wp
Sprawiedliwość pochodzi od Boga, On sam jest Jej Tędotem, do
gdybysmy Umieeli Ja, odbierał stałe wysoka, niepotrzebowalicy
ani Rzecz, ani Prawo. Jest bez wyjątku sprawiedliwość
powszechna, z samego wytykającego Rozumu, pryncipi
znalazła u Nas Miejsce, powinna być wzajemną.
Biorąc rzeczy po ludzku, Prawa Sprawiedliwosci pruz
dostatek Sankcji Przeprowadzonej nieznaną, nie między
mi, Niemu tylko przynosi, Pożytek a Szkoda dobremu,
dy sie zachowacie względem wszystkich, a sułt w
dem niego; Potrzeba więc umów, i Ustaw, a żeby po
czyi Prawa z Powinnościami i skierować sprawiedli
wość do Prawdziwego Jej celu. W stanie Natury
w którym wszystko jest wspólne, niewinnem nie
mu, ktoremu nie nieprzyjemnym, i nieznaną za
wtasność tylko to co mi jest nieprzyjemnego. Inaczej
mają się rzeczy w stanie Gwałtownym, w którym wstę
Należności są okrestone prawami. Licz co jest
koniec Prawo? /-Lec:/ Póki tylko będziemy z tym Sta
wiąca wyobrażenia metafizyczne, póty nieprze
rozumować, nie rozumiając się, chociaż powiemy co
Prawo Natury, niekiedy przeto rozumujemy, co jest
Towarzystwie.

Juzem okazat, ze wzgledem Przedmiotu szczegolnego, nie ma woli Powszechnej. w Samej rzeczy, albo Ten Szczegolny Przedmiot jest w kraju, albo za krajem. Jezeli za krajem, wola wzgledem Niego Obca, nie jest Powszechna; Jezeli zas w kraju, jest Jego czescia; wten czas między Catością i czescią formuje się stosunek, który tworzy dwie Istności oddzielne, jedno z nich jest czesc, druga Catość" muiy to jest czescia. Licz Catość" muiy jedną czescia, nie jest Catością, i dopóki trwa ten stosunek, nie ma Catości, ale tylko dwie czesci nierowne, zkad wyptyka, ze wola Jednej, nie jest wzgledem Drugiej Powszechna.

Caty zas' Narod deliberuje o całym Narodzie nie uważa tylko siebie samego, i jeżeli pozostać wten czas taki stosunek, to między jak między całym Przedmiotem, uważanym w jednym wzgledzie, a całym Przedmiotem uważanym w innym jakim wzgledzie, zawsze bez dwikoniowości. W ten czas materia, na którą spada decyzja jest tak Powszechna, jak wola która decyduje. Ten to akt nazwam ja Prawem, czyli Ustawę. — Kiedy mówię ze Przedmiot Praw, jest zawsze Powszechny, rozumieć przeto, ze Prawo uważa wszystkich Poddanych, iako jedno Ciało, a Urzędniki jako wżory Umystowe, nigdy zas

cas

ani Człowieka szczególnego, ani Urzędnika. Mnie naprzy-
kąd Prawo postanowić Przywileje, lecz nie nadawać Ich żadnej up-
gólnosci osobie; może podzielić Obywatelów na Klasy, Op-
raci własności, które mają dawać wstęp do Niele, lecz
nie mianować do Niele tego lub owego; może ustanowić
Rząd Królewski, i Dzielnictwo Korony, lecz nie obra-
kować Króla, ani mianować rodziny Królewskiej; i jednym słowem
wszelka czynność stosująca się do Przedmiotu szczególnego
Osobistego nie podpada pod Uchwały władzy Prawodawczej.
Po tych Dowiadach widzimy iż niepotrzeba już pytać, kto ma
moc stanowienia Praw? bo Prawa są czynami Woli
wzajemnej, ani czy Jednostawca jest Wywyższony nad
Prawa? bo jest członkiem Społeczności, ani czy Pra-
wo może być niesprawiedliwe? bo nikt nie jest
sprawiedliwym dla siebie samego, ani narpić, iak-
żemby być wolnym, razem y podlegać prawom? bo
Prawa są to tylko Kamieńkami woli Naturalnej.

Ponieważ Prawo łączy w sobie Powszechność woli, z Powsze-
chnością przedmiotu, widzimy że samowolny rozkaz
iakiegokolwiek bądź Człowieka, nie jest Prawem, i
nawet uchwała Najwyższego. Władzy względem
przedmiotu szczególnego nie jest Prawem, ale Dekretem, a
czynem Najwyższej władzy, ale Magistratury.
Nazwam więc Prawem publicznym, każda Społeczność woli

27

w której Prawa rządzą, iaka kolwiek z resztą jest w niej forma
Administracyi: tam bowiem tylko, rzadzi Interp. publiczny,
tam rzecz publiczna jest cymsu. Każdy Sząd Prawy jest
republikanckim: [i.] wytkamaczy niżej co to jest Sząd.

Prawa scisle wziete są iedynie warunkami Towarzystwa
Cywilnego. Lud Poddany Prawom, powinien być jak Towar-
zy; z Towarzystwami cywilnymi tylko mogą stanowić warunki
Ki Towarzystwa; lecz iakim sposobem będą ustanowić?
za zgodę iednomyślną, albo Najwyżym Naturowym? Albo
Ciasto Polityczne posiada iakowy organ, którymby mogło być
mieć wolę swoją? Ktoż mu doda Potrzebnej Przewidywalności
do Wtóżenia, i poprzedniczego ogłoszenia wyroków tej woli,
albo iakim sposobem będzie dawał wyroków swoje w momencie
potrzeby? iakim sposobem Sędzi Smin, który czegoś nie
czego chce, dla tego że niewie co jest dobrem dla Króla, może
by wykonać sam przez siebie tak wielką i trudną dzieło, ja-
kim jest Chytemna prawodawcze? Lud sam przez siebie
zawsze chce dobrego, lecz niewiedzi są zawsze. Wola Bo-
wszechna jest zawsze Prosta; lecz rozsądek który się Pra-
wedniczy nie zawsze Oświecony. Treba mu Pokazać
Przedmioty.

[i.] przez ten wyraz niezrozumien możnowładztwa, tylko albo Gminowład-
stwa, lecz w powszechności każdy rząd wgraty na woli Powszechny,
która jest Prawem, a żeby rząd był Prawym, Potrzebna tylko niepo-
cztymać za Najwyższą władzę, lecz żeby był Sąd; w ten
czas samo Jedynowładztwo, jest Akcesoryjną; Obiawia to co
następującej stronie. —

Przedmioty iakimi są, czasem iakimi w oczach Jego wyda-
wają się powinny, wskazać mu dobrą drogę któregoś z nich;
ochraniać Go od Podstępów woli Szeregocnych, zbliżać
w Oczach Jego Miejsca z Grasy, zmniejszać powabność
nieczystych, i pod Amizy podpadających Konyoi, przez
bezpieczeństwo dalekich, i Ukrytych Niebezpieczeństw. — Przy-
watni widzą co jest dobrego, lecz Go odrzucają, Public-
czność chce Go, lecz nieudni; trzeba więc przynas-
ić ich aby stosowali chęci Swoie do Rozumu, a
Go nauczyć porównawiać to, czego chcą. W ten czas
z Oświecenia Publicznego powstać w Ciele Towarzystwa
jedność Rozumu i Woli, stąd doskonale porozumienie
wszystkich części, i najwyższa iaka być może, potę-
żności. Ohoi źródło którego wypływa potęba Pra-
dawcy.

Rozdział VII

O Prawodawcy

Do Wynaalezienia najlepszych i Najdogodniejszych
rodem Prawideł Towarzystwa, Potrzebamy Rozumu
szerego, któryby widząc wszystkie Namiętności
niepodlegat iadney, niemając iadnego z Naturą
ją związku, znając z góry, nic nieczuając od
szczęścia swego, chwycić iadnak zatrudnić Napi-
 któryby namiętności ubiegające się iadnym za chwytą

Potomnych czasow, mogt pracowac w jednym wieku, a Uzywaj
Jez w drugim. [k] Potrzebaly Bogow do Nadania Praw
Sudziom.

Rozumowanie Kalizuli, nasladowate co do Prawa Plato, go
suige Catowicka Gwosdnego, cyli Krotawskiego; ktorego udu
le swym o Krolestwie swuka, dca iasti prawda ze wroliu
Monarcha, iest Catowicliem radzim; iakze radzymy
die wielki Prawodawca? Pierszy Niepotrzebua tytko
tryma sie Prawida, ktore utworzyt drugi: Ten iest
Mechanikiem ktory wprawyua Machine, tamten zas
miastnikiem tytko, ktory iz skada i nakryca. - W Pocz
kach Towarystw, Mowu Montesquieu, Marcelinij Kres
ry Pospolitych robia Ustawy; Potym zas Ustawy robia Na
czelnikow Rzeczy Pospolitych.

Ktosiz odwaza pisac konstytucyje dla Jaluigo Narodu, to
winien czuiciz zdotnyen admieni ze tak rubi Nature du
ka, przerobi kazdego Catowicka, ktory cam przez siebie
iest catosciu Osoba y doskonała, na czuiciz
Catosi; od ktorey Catowick Ten strymnie niezakim spo
sobem Zyci swoi, i Cestestwo, z niperze Ustawiue
Catowicka, aby Sz wzmocnic, wprowadzic Etia
caz stian

[k] Narody stajuzi Prawym, dopiero przy ebytku swego
Prawodawstwa, Nim zarzeto mowic w Grecii o Sprawoz
nie wiemy ile wielkow Prawa dluwiga czynity. Et huc

szatkową, i Moralną, na miejsce fizycznej, i Niepodleg-
łej, którąś Wzrosty odebrał od Natury. Potrzeba ie-
dnym Słowem, aby odebrał Ciężarów w takim stop-
niu, a nadał mu Obie, którychby Niemożt więcej bez-
mocy drugich, Im więcej Sity Naturalne są martwe
i zniszczone, tym mocniejszym i trwałym sta-
nabyte; tym trwałsze także i doskonałsze jest urzą-
nie stanu: tym sposobem, jeżeli każdy Obywatel
nie czyni, jeżeli niemożt nie zrobić tylko przez Wzrosty
kich ~~Obywateli~~ Drugich, Jeżeli Sita którą nabyto
Ciotę, jest równa, albo większa niż Sity Naturalne
wszystkich Ciężarów razem urzute, można powiedzieć
że Prawdaństwo dograło do Najwyższego doskon-
łości swej stopnia.

Prawodawca, nie tylko przez Sędzię ale i przez Urzę-
d Swoy jest nadzwyczajnym w Kraju Ciężarowym, i
Nadać. Arcy Wzrosty konstytucya, nie wchodzi
do jej konstytucyi, nie ma ani Magistratury, ani
Najwyższą Władzę; Jest to Urząd Sędziowski, i
swoego Rodzaju, niemającego nic wspólnego z Pawa-
nictwem Sędziowskim, bo jeżeli Arządca dawał niepowinno
regulacji Prawami, Podobnie Arządca Prawy niepowinno
nie Arzędzi Ludzimi; i naczy Prawa Jego

stanowiąc narządami Namężności, uwieczniałyby tylko Jego tw
sprawiedliwość, nie mogły nigdy zapobiedz temu, aby wi
doki Prywatne nie skazyły Świętosi dzieła Jego.

Lykurg zabierał się do Nadania Praw Swoy Ojczyźnie, za
czot od utworzenia Korony. Wiktora Cesarz Miał Egipt
zwykła była powierzać utworzenie Swoych Rozządow Ludow
ziomcom. Takim Przykładem paręty terazniocyne Pre
zydent Republiki Włoskie, tak zrobiła Seneca i Niezawiedza
się. / / / Rzym w Najpiękniejszych Swoych Czasach wi
dział odradzającą na Swoym Tomie u wszystkich Urodzeni
Tyrannii, był skutkiem upadku dla tego, iż w Jednych Re
ku potężył Prawdaustwo, i najwyższą władzę.
Sami jednak Decemvirowie Nie mieli nigdy, Przywłaszczając
sobie moc Stanowienia Praw, własną Powagę. „Ladna z Na
szych Uchwał mówi zawsze ludowi, nieporcie zostali Pra
wem; bez waszego zezwolenia. Rzymianie! Wy sami są
cie Twórcami Praw, które Was mają uszczęśliwić!”

Ten więc kto Władzę Prawo, niema, albo niepowinien mieć
żadnej

Co uważa się kalwiną tylko jako Teologa, niezważając Obserwacji Jego Świa
dów. Wtorenie Naszych Mądrych Egiptow, do którego się Przykładał, czyni
mu równy zaszczyt, jak Jego ustawy. i jeśli dotychczas odmiany mogą
z czasem powstać w Duchownych Obrazkach Naszych, Pamiętaj
Jego wielkiego meza nieprustania. Być Stogostawioną, podobnie
m. ten Ojczyzny, i wolności trwać będzie między nami.

151
żadnej władzy Prawodawczej, sam Naród choćby chciał,
niemożę wyrazić z tego nieustępliwego Prawa; albowiem
podług Pierwiastkowej Umowy, żadna Inna wola, opro-
cz powszechny, nieobowiązuje szeregowe Osoby, nigdy za-
niemożna być pewnym, czyli wola szeregowa zgodzić
z Wolą Powszechną, tylko poddawany jest wotnemu Ko-
waniu Narodu: Sicut to vox movit, deus nie schodzi po
wotary.

Tym sposobem postrzegamy w dziele Prawodawstwa dwie rzę-
żarem, które zdają się wbrew sobie przeciwnemi, to jest
niezwłocznie wyjąć nad moc Sądka, a do wykonania jego
wagę, która jest niezmierną.

Otoż z drugą godną uwagi trudność: Mędrcy którzyby
chcieli gadać z Rzeszowianami, swoim językiem, a nie języ-
niobyliby zrozumianemi; znaczą się bowiem tysią-
myśli, których niepodobna wytknąć w języku Pol-
stwa: którego pojęcie nieobowiązuje Widskowi nadto
wzrostek, równie jako i przedmiotów nadto odleg-
każdy smakując w tym tylko składzie nadu, który się
dła z osobistym jego Interesem; Niełatwo Potrzebę
rysi wyptływające z ustawicznych przymusów, które do
Prawa przepisują. Ażeby Nowo powstały Naród mógł
sobie smakować w zdrowych Madymach Polityki

i Je" za uzgielnemi prawdami pożytku Kraiowego, Potrzeba
 by ażeby skutek, statusem Pryoryna; ażeby Duch Towarzystwa
 który ma być Dzielniem urzędzenia, samemuż Urzędzeniu
 przewodniczył, ażeby ludzie przed Ustanowieniem Praw byli
 tym czym mają być po Ich ustanowieniu.

Ponieważ więc Prawodawca nie może użyć, a nie ścisły, ani
 Powagi Rozumu, musi uiechaj się do Istotstwa wyższej
 Natury, któregożby Powaga pouiązana, bez zadawania gwał-
 tu, i namawiała bez przekonania.

Ja to konieczność" przymusiła we wszystkich Prasadach Cy-
 low Narodów, uiechaj się do Posrednictwa Miłoś, i zapo-
 cie" Rozum swoją własną Mądrością; przekonani że Nar-
 rody poddane Prawom Kraiowym, równie iak Prawom
 Natury, i uznawajcie w utworzeniu Towarzystwa Cy-
 wilnego że same Istność", która utworzyła Stowiska, bez
 Odg Postawieniem z własnej woli i Rozumu z nosili
 Jazmo prawa Publicznego.

Rozum wysoki unosił się nad Pojęcie Ludzi Pospolitych
 dyktui. Owe wyzoli, które Prawodawca kładzie w usta
 Niesmiertelnych, dla uniesienia Boskiej Powagi Dych
 którychby ludzka Mądrość" wzruszyć niezdolna

niezdatka. /: m:/ Lecz niekiedy jest dziełem wyprawdzania
Przemawiających Bogów, ani Poyskai' wiare, kiedyz ogra
sza Ich Postanieniu. — Wielka Dusza Prawodawcy jest
Prawdziwym Cudem, który Powinien stwierdzić Jego Apo
stolstwo. Lada kto moie uciosa kamienne Tablice, albo
przekupić Wyroczenia, albo zmyslić Jaiimonia zlakim do
stwowem spottkowanie, albo wyuczyi' Pata, aby mu kupa
do Ucha, lub wynalese' Inne do Ofukania Jaiimie Nisz
bne Podstepy. Jestli proca tego nieurnie nie wzięty, pot
fi' zgromadzić przypadkiem Kupa Szaleniew, lecz trw
go Towarzystwa nigdy niezatory, wkrótce wraz znim
nie Jego dziwackie Dzieło. Lada Marnota robia
zet przemiciący, sama Jz tylko Mądrości cygi Jz
tytu. — Nicnadwergione dotąd Prawo Zydow
Prawo Dzieci Imaela, które od Dziewięciu Wiekow
dzi Kotowz Swiata, dowodzą iessze do tych czas W
Kosci Mziow, który ie stauowili; Dumna Filozof
i Stepy Duch Stronictwa, niewiedzi w nich tylko bezwiel
Orustow, lecz Prawdziwy Polityk zdumiewają nad wielkim
Dzielnym Sciuszeu który Przewodnił

/m/ I w samej rzeczy mawia Munkiatel; Nicbyto żadnego między
rodami ustanowicila Praw nadzwyczajnych, którybysy nieuciekli
Boga, i nazywaciem Nieprzyjęto by Ich, gdyż Mędreci poznali wiele
rzeczy, które idnak niemaiz w obśie dazyi Oscewitych dowod
pochonaniu drugich Dzieciwie sopra Jto lwo d. I. XI

przewodniczył Jak wiecznotrwałym Ustawom.

Z tego wszystkiego nie należy jednak wnosić z Warburtonem, iako by pomiędzy Nami Polityka, i Religia miały idem wspólny cel, lecz że w Pierwiastkach Narodów jedna jest narzędziem drugiej.

Rozdział VIII

O Narodzie

Dobry Budowniczy przed zbudowaniem wielkiego Imienia uważa y Doświadcza miejsce na którym myśli że stać, dla przekonania się, czyli też Ziemia potrafi znieść ciężar jego. Podobnie Mądry Prawodawca niezaczyna od Układania Praw, chociaż dobrych w sobie; ale zastanawia się wprzód nad Narodem, któremu je przeznacza, czyli jest zdolnym do ich znieśienia. Z tej Przyczyny niechciał Plato gnać Praw dla Arkadów i Cyrenenczyków, wiedząc że Obydwa Narody Bogate, niepotrafią znieść równości: z tej także Przyczyny widziiano wkrótce prawa dobre, a Sędzi śtych, że Minos ucivilizował Narod zatopiony już w Nieprawościach.

Iżciż Narodów, które nie mogły nigdy znieść Dobrych Praw, Okrywały Ziemię Głaskiem alwej chwiesności; decy y te które by były w stanie znieśienia ich, nie miały w Ciepła twa

trwania swego przeciagu, tylko bardzo krotki czas do tego
Wielka czuść Narodow, tak iak singolni Ludzie, nieważ Praw
nem, tylko w Młodosci; Stancie się staję się niepopr
wzrostu; Kiedy już raz zatwierdzą swycaie, a kiedy
dy zapuszczą głębokie Konemie, proine w ten czas i
Bospicane Usitowania Poprawiacow. Narod Niemców
wet sierpie, abysę tkneta ran Jezo, podobny do tych
bez odwagi i durnych Chorowięch, którzy zgrzytują
bami na widok lekana. —

Nieprzeżę idnak, aiby na wzor Niektorych Chorob zaważać
cyh Ludziom głowę, y odbierających Im Pamięć przest
nieznajdywały się czasem w życiu Krajow gwałtowne Mo
menta, w których Rewolucye Jez same Sprawiają Sku
ki w Narodach, iaku w Ludziach sprawiają niektore
silenia Chorob, w których Okropność przestęci, staci
zapomnienie; w których kraj optoniony pożarem wo
domowych odradzić, ze tak rzędy; z własnych Popr
y wychodząc z Lona Smierci, dyżkuie resztki W
si. Taką była Sparta za Lyurga, Rzym po Jaku
ninsach, takimi były za następnych Czasow Atlandia,
Szwajcary po wypędzeniu Tyranow. —

Leż Podobne Przypadki są w radzie; są to wyjątki, które
Przyrzęmy Inaydywizję zawsze wprzeżobny Konstytucji
Kraj

32

Kraju wyjątego. — Takowe Przypadki niemożę Nawet po-
wracać dwa razy dla Jednego Narodu; Może On bowiem stać
je wstrzymać, polci jest tylko diktum, lecz nie może, kiedy
sprężyna Cywilna iwa z użycwana. w ten czas Zamieszka-
nia mogą je zniszczyć, a Rewolucye Miępotratą je wsko-
nie; skurczywszy krajany: rozpraszają iwa i nie Egypcie.
Pana nie uistniwiała potrzeba mu koniżmie. —
Narody Wolne! Pamiętajcie o tej Maxymie! Można pro-
stać wolność, lecz nigdy Odyskai! —

Młodość nie jest Dzieciństwem. — Mażę Narody,
rownie ja Ludzie; swoy wielk Młodości, cyfi raczy do-
tosi, ktorogo trzeba bezchwian, nim się podda pod Prawa;
lecz dojrzałość Narodow, niezawse łatwa do Poznania, a w
chybiwszy jej, dzieło stażęce Proinyem. — Jeden Narod
Zdatny jest do Cywilizacji w samym zaraz Powstaniu,
Drugi zaś wdrężyciu Wielkch nie jest nim sepsze.
Moskale nie będą nigdy prawdziwie ucywilizowanymi,
gdyi nadto próżno chciano ich do tego przyprowadzić Ko-
gnia. — Geniusz Potra był Nasladowniczy, niebył to
Geniusz Prawdziwy, ktorzy tworzy ucyfko z niczego.
Niektore Jego Dzieła były dobre, naywięcej jednak nie
wczesnych

Niewierzących. Widział On, że Narod Jego był dzielny, lecz nie wiedział
że nie był jeszcze dojrzały do Cywilizacji. Chciał On z tego Wzrostu
liczować kiedy nie należało zrobić z tego tylko Czynu. — Chciał
zrobić z nich zaraz Niemców, kiedy należało zacząć od zrobie-
nia z nich Moskalców, wmaurując w nich że są tym, czym
nie są, Przekładając im na zawsze kształt tym, czym by
mogli. Jak Minister Francuski formuje swego ludu
aby styszczał na czas, a potem na zawsze był Niemcem
Moskwa zechce podbić Europę, lecz sama zostanie Podbi-
ta. Tatarzy Poddani Jemu, lub Sasiidzi stana się Jemu
zemi Panami; Ta Rewolucya zdamienią Niemców
na; Wszyscy Królowie Europy prawni są tylko w Jemu
nad Jemu Wyspierszczeniem.

Rozdział IX

Dalszy ciąg

Przystojnemu Wzrostowi Człowieka przepisana Natura
wne Granice, z których wykroczyć, tworzy Obraz
lub Kształt, równie znajdując się w stosunku Kształtu
do Najlepszey Konstytucyi, kresy zakładające granice
jego rozległości; Niepowinno być nadto wroliki, ażeby mógł
być dobrane rządzeniem, ani nadto maty, aby mógł w
sua potęgę utrzymać się. — w każdym Ciele Politycznym

w każdym Ciele Politycznym jest pewne Maximum Siły, którego niemożna przestąpić, od którego przez powiększanie się tylko oddalają. Im ^{dalej} bardziej bowiem rozprężenią się wzrost Cywilny, tym staje się węższy, i w ogólnosci mowię, mądry Kray jest proporcjonalnie mocniejszy niż wielki.

Tysiąc Przyczyn dowodzi tej Mądry. Najpierw, Administracja w Wielkich Odległościach staje się trudniejszą, iak Cyran na koniu Dłuzszego Krta staje się cięższym. Staje się także kosztowniejszą, im więcej Pomnazarają jej Stopnie, Gdyż Najpierw każde Miasto ma Swoją, którą Lud, optaca, potem każdy Dystrykt Swoją, którą także lud optaca, potem każda Prowincja, potem wielkie Subercia, potem Wojewodztwa, potem Chłrapie, Vice królestwa, które Lawnie a coraz dłużej im więcej, a Lawnie z Mieszkiem Nierozumnego Ludu optać potrzeba; Nakoniec Pynchoda Najwyższa Administracja, a Ja Pochłania wszystko. Tyle Ciężarów ustawicznie wygiera Poddanych, wstrakni mi lepiej smutek Rządzonych, Cwsem gorzej, niż gdyby jaśniego tylko mieli nad sobą. Tym czasem ledwie zastają jakie sposoby na nieprzewodzone Prypadki; do których jeżeli przyjdzie Uciekać się, Kray znajduje się nad Brzeżem przepaści.

Nie natym koniec, nie tylko Rząd ma mniej dzielności i szybkości do Utrzymania Powagi Praw, do zapobieżenia

nieuczynliwosci.

Reimigizmem, Poprawienia Stroytow, Powsciagnienia Poruszen buntow
umierzych, które mogą być przedsiurżte w odległych Prowincjach
ale lud cznie mniej przywiazania do Arzadcow, ktorych Nioj
Niewoldei, do Gocyzyiny która w oczach Jego jest Swiatem, do
Wspot Obywatelow, ktorych wieksza czesc jest dla Niego Cudzo-
ziemcami. Jednakowe Prawa Niemoga Stwozy' wielu
miejscym Prowincjom, Gocyzasow odmiennych, klimatu Prow-
nego, niecierpiacych jednakiy formy rządu. Rozmaske-
zas Prawa, niesprawiedliwy opozet Zamieszau między Na-
rodami, które żyją pod Jednym Arzadami, i w Ustawach
spotkowania przewidzaj się jedni do Drugich, żeniz się, at-
dani Innyom rozszerzaiom, niez pcuri, cyflicz Ich wola-
ności do Niek Nalcicy. — W kupie ludzi nieznaio-
sobie, ktorych Stolica Najwyższy Administracyi zgromad-
w jedno Miejsce, talenta Zagrebanu, Cnoty Nieznaiome,
dnie bezkarnie. Arzady zainwenci Pracy, niez undzą nie p-
sobie samych, Pomniycy rządzą krasiem. Procki W-
koniec Utrzymania Porządku powstrzechny, z ktoroy tytu-
dalonych Urzędnikow chciatoby się wyłamać, Zaymuje
Kę troskliwość publiczną; z ktoroy nie niedzie na
Stwiernie Narodu, ledwie zostaje Jey dosze' na obronę
w Potrzebie, i tymto sposobem Ciato na swoię Konstytu-
nadto Ogromna, niekczemniejsze ginie własnym przywal-
Cieszarem. Z Drugiy strony powinien kraj nad-
sobie

nadał sobie pewny fundament, dla Nabycia ratosci, oparcia sie
 usterekom, Ktore go Niechibnie nagabaia, wytrzymania gwalto-
 wnych Stronow, ktorych Gdzie przymuszony na własne uził
 zachowanie: goji wszystkie Narody, maia niejakos Się od bod-
 kowego Punktu odbiegajca, za Pomocą ktorej na kształt Wisow
 Karteziusza działaię Wienszannie iedne na Drugich, i dazę
 do wzmożenia się Kosztem ofiarow: A tak Stabe zostaię
 w Niebezpieczeństwie przelkiego zagrozenia, zaden z nich niepo-
 wien calosci, niepostawiuwszy się w pewney z Drugimi równowa-
 zie, ktora czyni Przywankanie wszędie iednakowym.

Widac ztę, iż są Przywiny rozprzestrzenia się, y Przywiny
 niewiemia się; iakoi nie najmniejszą jest to Polityka
 Szyfrosia, wynalezona między Jednemi i Drugimi Profforą
 naykorzystniejszą Krajom. W powszechnosci moia
 powiedzie, iż Pierwsza zwężała tylko i stosunkom Powiny
 klegai Drugim wewnętrzym y Zewnym. Iakowa y Inna
 Konstytucya jest Naypierwszą, o ktora staraię należy, Cze-
 ca: i wyży należy cenni drciłość wynikajca z dobro-
 go mgdu, niż Spasby, ktorych dostarcza rozległość Kraju.

Wreszcie urodzielimy Narody, w ktorych Konstytucya wchodziła konie-
 czność supuista, ktore dla własnego Utrzymania się, musiaty nie-
 wstannie podbiiać. Moia winowaty sobie tej bezkarny komisar-
 si, ktora iednak zkrwem Wielkoscia pokazwata Im razom Niewi-
 chronny Moment upadku.

Rozdział X

Rozdział X

Dalszy Ciąg

Dwojakim Trybem można mierzyć ciało polizgusne; raz podług rozległości ziemi, drugi raz podług liczby ludzi. Między jednym i drugim z tych wymiarów znajdujemy Równowagę, która nadaje Państwu Prawdziwą Jego Potęgę: ludzka bowiem składa się Państwo, a Ziemia żywi Ich; więc Równowaga jest następująca, aby Ziemia była dostateczna do wyżywienia ludzi, i aby liczba ludzi była taka, jakę Ziemia wyżywić może. wteyto Poporyci zawierają Maximum Potęgi Państwa liczby ludzi; albowiem jeżeli nadto Ziemi; i Strucenie Jej stać się niezmiernie i Uprawa niedostateczną, i produkta zbyt małą, co może bliższą przyczyną Wojen odpornych. Jeżeli zaś nie ma Jej dosyć, Państwo zostaje co do siły brakującego wyżywienia na Łasie Sąsiadów; co najbliższą przyczyną Wojen Zaścierpnych. Każdy Narod, ktoremu Potężności nie dostaje innego procz Wojny i Handlu, wybiera, w sobie staby, Zawsz od Sąsiadów i wydancer, nie ma nigdy Państwa Eksystencyi i Kwarty. Podbiła On, i odmienia Potężenie, albo sam bywa Potężny, i jest Nieczym, którymże zachowawszy inaczey wolą...

tylko przez 2bityczną materię, lub wielkość.

Nie można wyrazić arytmetycznie pewnej Proporcji, między roz-
ległością Ziemi, i liczbą ludzi; wzajemnie sobie dostrze-
cznych: Przyczyny tego są; Satunek Ziemi, Stopień Ży-
wności, Natura Płodow, wpływ klimatu, rozmaiteści tem-
peraturamentow ludzi, z których i dnie Potrzebę mają gozry-
wienia w kraju Syryum, drudy Obfici w Miptodnym.
Trzeba ićce uważać na większą lub mniejszą płodność
Kobiet, na Okolicznosci kraiove mniej lub więcej Sprzy-
jające Ludności, na Stopień, do którego Prawodawca może
spodziewać się przyprowadzić je przez swoje Ustawy; tak
dalece, iż niepowinien zasadać swej Opinii, natym
co widzi, lecz natym co przewidnie, ani tyle zostana-
wiać się nad terażniejszym stanem Ludności, ile nad-
tym, do którego się Naturalnie posunąć może. Tymie
Narzędzie jest Przyczyna, w której przypadki Miejscowe wy-
magają lub Poewalają, zagarnąć większy, niż zdają się Po-
treba kawał Ziemi. Tak w kraju Syryjszym w którym
Produkta Naturalne, iakoto Drewo, Pastwiska, mniej Pa-
cy wymagają, w którym kłobity iak nas dasusadszenie
Uży są płodniejsze, niż na Płakozanach, w którym Pa-
ta rozległe, lecz spadiste, mają tylko, ad. Obfici Ho

Slon

roślin jedynie zdrową, dać Własnych Polow, moznaję
obszernie wprostreniać. Przewnie zaś wolno w
pleyszych zamknąć się Granicach, przy bieżących Morzach
nawet w Skatach i Piaszkach całkiem niezawodzących
gdzie Rybotowstwo może, w tych miejscach zastąpić je
większą częścią, niedostatek ziemiopłodow; Sądzić tu
powinni być Cardziej skupieni dla odparcia Ros
Bojowników Morskich, nareszcie przez zakłócanie
Osiad Taturcy można uwolnić kraj od Zbytnej
Ludności.

Do tych warunków Organizowania Narodu, trzeba im
ce dodać i ideę, którego nie niezdeta zastąpić, ale
którego wszystkie inne są słonne, wieść Potrzeba aby
znajdował się w Stanie Obfitości i Pokoju. Państwo
bowiem, w momencie Organizowania, jest jak był
igęcy Regiment, Ciałem do Oporu Najstabszym
najmodniejszym do Zniszczenia. Daleko tańszym
opracie się w Zupitnym Nieporządkiem, jak w momencie
wzręcego Zarnieszczenia, gdzie każdy więcej chętny
Stopniem, amiel niebezpieczeństwem zagęty. W
w tym Stanie Wzbuzzenia wybuchnie Wojna, Gł
lub, rokoko, Państwo niechybnie Zgubione. Przewnie

36

Przecież wiele Królów uorganizowało się w zasadach Jawierstwa,
nia, alii wtenczas, te same rządy są źródłem Zniesienia
nia kraju, Usurpatorowie przysposabiają umysłowi lub
Obierają momenta zamieszania, ażeby przy Pomocy Po-
wszechney Siwoży, Uchwalić Prawa Zabycze, ktorzyby
Lud nigdy nieprygiot krwie Zimny. Wybor momentu
do Uorganizowania rządu, jest jednę z Najpewniejszych
Cech rozpoznania, co Prawodawcy, a co Tyrana jest dla
Tem.

Ktoryż wie Narod jest sposobny do Prawodawstwa?
Oto Ten, co zjednoczony już, i jakim Użyciem pierwsiostko-
wym Interesem, lub Umowy, niedzwigat i sferze Prawdciwo-
go Jazma praw, co niezna ani Zwyczajow, ani Zabo-
bonow, nadto wtkoremionych, co nieobawiają być Zgus-
cionym przez waptowne Należdnika wtargnięcie, co nie
wchodzą w Zatarę Sąsiadow, może każdemu z nich
Opnie się, lub Użyć jednego na Odpasie Drugiego,
Ktorego każdy Citenek jest Znajomy wszystkim, w
Ktorem Nieprzymusza Potrzeba, Obiżdzac Jednego do
wielka większym Człowieku, niż Jedu Citowiel. Zwiast
może, Ktoryż może być Obcy bez innych Narodow y
w Jazmnie

wzajemnie bez którego Inne Narody obyć się mogą / 2 / Kto-
ry ani bogaty, ani ubogi; może wystarczyć samemu Sobie,
który Nakoniec z Gruntownością Starożytności W
dego Narodu. Nie tak to co urządzić, iak rządy to co za-
rządzi należy, czyni dzieło Prawodawstwa nader trudnym; i
podobniństwo zaś znalazł się prostoty Naturalnej, potęg-
nej z Potrzebami Towarzystwa; czyni skutki jego tak na-
ko Pomysłowym. Je wszystkie Warunki trudno wy-
dzia znaleźć razem, ależi zato mało krajów znalazł się
Dobrze urządzonych. Jest jeszcze w Europie iede-
kraj sposobny do Prawodawstwa; Korsyka, Statalski
Miejsce, z którym Ten Waleczny Narod, potrafił odzyskać
i bronić swej wolności; warte są aby iaku Mądry Ciel-
wiele nauczył się, iak się utrzymać. Mam iakuś po-
czucie że przyjdzie czas, w którym Ten mały Wysp-
sięgnie na Siebie podziwienie Europy.

Porządek XI

/n/ Gdyby z dwóch sąsiadkich Narodów, iedeu niemożt się obyć bez dru-
giego, byłoby tożenie bardzo przykre dla Pierwszego, bardzo niebez-
czne dla Drugiego. Każdy w tym przypadku Rozumni Narod, będzie sta-
u wolnie drugiego iak najspieszniej od Tej Kollegi. Rzecz bywała
szkalew otoczona Prowincjami Meksyku, wolała obyć się bez Jaki; nie
powal' się, a nawet darmo przypinował od Meksykanów. Rozumni Nar-
cykowie widzieli ślida w tej Jurodrobnosci ukryte, zachowali się w
nemi, i iakokolwiek małym Cyfłi Narodem, stali się nakoniec Nazy-
znikzenia tego Wielkiego Państwa.

O Rozmaitych Uktadach, czyli Systemmatach Prawodawstwa

Dotykaćże na czym wstąpić zasadzić najwyższu Dobro wrystasich, które powinno być celem wszystkich Uktadów Prawodawczych, Obaczmy z się zamysła w Tytuł Stownych Dwóch Przedmiotach, Wolności i równości. w Wolności, gdyż każda Prywatna Podległość, tyle odgrymuje sily Ciału Politycznemu w Równości, ile wolności niemożności ostaję bez niej.

Wytknamy tuż co znaczy wolność Cywilna; co się tyczy równości, Nienależy przez to Słowo rozumieć, iakoby Stopnie Potęgi i Bogactw miały być zupełnie równemi; ale że co do Potęgi, Powinna być daleką od wszelkiej gwałtowności, y nie używając się nigdy, oprócz na mocy Użytku y Praw; a co do Bogactwa, Niepowinien być iaden Obywatel dosyć Bogatym, do Kupienia Drugiego, aui dosyć Ubogim do Prudamię /o/ to zaś z strony Bogatych wymaga skromnego używania majątku, i Inaczenia, z strony Ubogich Powstrzeżenia Takostwa i chciwości.

Równości powiadać, iest Unowieniem Spekulacyi, w rzeczywistości exystować niemożacyu. Lecz iadęte iest Niechronne, można też wnosić, że Nienależy mu Zapobiegac?

10/ Chcęli więc dodać krajowi trwałosci? Żółiz ile być może Obywateli szlachetnych, Niewielu aui bogactw, aui Anostakow, Obywatel te strony z Katarzyny Niezdzielne, rocznie z fatalne Dobro Powstrzeżeniem, z jednego Powstrzeżeniu Kopytami Xi Tyrannii z drugiego. Jami Tyrani; Oni to Opanowując handel Wolności Publicznej, iaden z Kupie a zgi przedać.

zapobiegać¹². Wszakże dla tego samego, i mo rzeczy dążyć zawsze
do Zepucia równości, moc Prawodawcza powinna dążyć zawsze
do Jej Utrzymania.

Lecz te Powszechne zasady dobrej Konstytucyi przedmioty, powin-
ny być Modifikowane w każdym kraju podług stosunków
niekiedy z Późnieniem miejscowego, charakteru Mieszkań-
ców, podług których każdemu Narodowi Należy przepisywać Konstytu-
cya, chociaż niekoniecznie samej w sobie, przynajmniej dla
Kraju, dla którego jest Prawnem najlepszą. Jestli Najmiej-
szym Ziemia nieodrzeczna i jałowa, albo kraj nadto skromny dla
Kariow? rzucić do przemysłu i Kunsztów, których Płody
miękkie na Produkta, na których Ci brać. Pociąganie
i wsi Posiadak Bogate równiny, i zycie wzgorki? Pociąganie
kierm Starania Jowce rolnictwa mroźnemu Sudzi, a wyrug-
Kunsta, które zgromadzaże na kilku tylko Punktach Kraju
Mieszkańców, itak w Materzy Znajdujących się Lubi, dołączają
wybudowania s.p. Jestli Posiadak Cześci rozległe i wygodne? Cze-
stnie Okrętami, pracy około Handlu i Logisty, doznają Cze-
ści świetnej i kwotliwej. Jestli natomiast More Okazuje się
fiose, Miobława tylko Skatki Wiedostępane? Zastan dżikim y
iadem, Jedniż jest Spokojniejszemu, boprycz może a pociąganie
Zapewnia

[p.] Między Jakiś handlu ziemnego mowi w Argencji, niewłaściciel
iż oprócz państwowego powstania w handlu; Moga one Zbogawic kilka
Prywatnych, nawet kilka miast, lecz cały kraj nięzskuci na nich zic, a
nielepiej mytym iale w Prady.

32

zapewne. krótko mówiąc, każdy Naród zawiera w sobie, oprócz
mającym własnych usystem, także Przyrodę, która urządza
je sposobem szczególnym, i Prawodawstwo Jego, Jemu
tylko danemu przez przydatym. Tym sposobem dawniej
Hebrejczycy, a teraz Arabowie wzięli sobie za Główny Za-
miar religię, Atomy Umiejętności, Kartagena i Ty
handel, Rod Żegluga, Sparta Wojny, Rzym Cnota. Aż
Ducha Praw pokazał w Jyżyczych Przykładach, i alen-
mi Swojami Kierui Prawodawca instytucye, aby dąży-
ta do każdego z tych zamiarów. Najgłówniejszą
zas i Najtrwalszą stał się konstytucya w ten czas, kiedy
Chocieżności tak doskonale są umiarkowane, iż Stosunki
Naturalne i Prawa, do innych zawsze zmiennych celów,
którym Prawom nieporządkiem, i tak nie są jednego do Cy-
nienia, tylko ustalać, tworzyć, i prostować Stosunki Na-
turalne. Lecz tych Prawodawca Osobny na Zasadzie,
niewzmieszty, i która wynika z Natury Przyrody, tych
jedna dąży do Niewoli, Druga do Wolności, jedna
do Bogactwa, druga do Ludności, jedna do Pokoju
Druga do Podbicia, wnet obaczemy warteżenie na
znaczenie prawa, Przyrodę konstytucyę, a Państwo
w ustawicznych pogrzonie Zamieszania, aż polu na
znieprzyżę lub odmieni, aż niezwykła Natura nied
zyska

nierozumna swego Panowania.

Rozdział XII

Godziat Praw

Porozumajmy się, na które trzeba uważać, czego całosi do
bne uwagdzii, to jest nadai' Pracy Pospolitej. Najlepsza, i
tylko jedna może forma. Pierwszym Stosunkiem i
czynności całego Ciata dziaającego na sobie etamym, i
jest Stosunek całosi, do części, czyli Najwyższego
cy do Kraju, ten zaś jako Obaczemy Nizej, Składający
z Stosunku wyrazem Środkowymi.

Prawa determinujące ten Stosunek, najwyższego
lityzanemi, także Uzielnemi, jeśli są mądre, to iżeli do
Kraju idna tylko jest dobra forma Organizacji, Nawod
je znaleźć, powinien się jej trzymać. Lecz jeżeli Przejita
jest zła, czemuż Prawa przewidzianej jej być do
miałyby być Uzielnemi? w każdym do tego Kraju
Narod jest Mocarzem odmierzyć Prawa Swoje, Sytuacji Najle
iżeli mu bowiem Podoba się ułożyć samemu sobie
ktoż jest co ma Prawo zabronić mu tego?

Drugim jest Stosunek Członków między sobą,
całego Ciata, który w pierwszym względzie to
być tak miały, w drugim zaś tak wielka

20

Cyż może tak dalece, ażeby każdy Obywatel, względem Drugiego
był zupełnie wolnym, nieokreśloni zaś Kolektywem względem Szw
na. To oboje zawsze jest skutkiem jedynych środków, gdyż
sama tylko moc Państwa stanowi wolność Jego Obywateli. Z
tego drugiego stosunku wypływają Prawa Cywilne.

Moina uważać Izę i pę między Obywatelami a prawem
stosunek, to jest niepostępowanie do kary; Ten daje Porządek
Prawom Kryminalnym, które się biorą, nie tak są osobnym Ko
działem Praw, jak raczej Sanckę wszystkich Innych.

Do tych Innych Stanów praw dodajemy Ciwasty Najważniejszy,
który niegdyż ani na Marmurze, ani na Miedzi, lecz na Czw
Obywateli, który Prawdziwą Konstytucją Kraja stanowi, Nabywa
codziennie Nowych Sił, ożywia Inne Prawa, lub zastępuje Ich
Miejsce, kiedy są one starze lub zniszczone, utrzymuje w Narodnie
Ducha Konstytucji, i wprowadza niernacnie Działanie przynaj
mniej na Miejsce Powagi. Mówi o Zwyczajach, o Obyczajach,
a Najbardziej o Opinii; To jest część Nieznajomości Naszym Kole
tykone, od której jednak Dajej przynajmniej skutek wszystkich
Innych, którą Wielki Prawodawca zatrudnił w Cechach, kiedy by
zdani zatrudnionym przegolnemi tylko Unędzieniami, tylko Inniem
tego Oklepienia, którego kłie fundujemy do wprowadzenia Oby
se cygnę na koniec nieporuszony.

Kęga III

R. G. B.

W. W. L. +

L. L. L.

W. W. L. + +

W. W. L. + "

W. W. L. + +

Handwritten scribble or signature

Nim Przystąpimy do rostrzeżenia różnych form Władzy, starajmy się skrócić, właściwie Inaczej tego Słowa, niestety nie udało się do tego Objaśnienia.

Rozdział Pierwszy

O Władzi w ogólnosci

Proszam Czytelnika, a żeby z uwagą czytał niniejszy Rozdział; bo kto nie chce być uważnym, dla tego nie chce być i innym. Każda czynność wolna ma dwie Przyczyny, zbliżając się do fizykalności; jedna Moralna to jest wolność determinująca; druga fizyczna to jest władza wykonująca. Kiedy Postępujemy do jakiegoś Mięjsca, trzeba najprzód abym chciał iść, Powtórzyć żeby mnie moje nogi zamiast do niego. Niech Paraliżem uszczony chce, zdawny nas Ciotki nie chce biegać, obydwie zostają na miejscu. Ciąto Polityczne ma też same Kłopoty, to jest oddzielne postępujemy, w nim władzę i wolę, Pierwszą pod Imieniem władzy Prawodawczej, drugą pod Imieniem władzy wykonawczej. Nie są w nim, bez Ich Przyczynienia się niedzieli, lub przynajmniej dział niepowinno.

Wdzieliwszy że władza Prawodawcza należy do Ludu, i do nikogo Innego Należy niemoż, przeciwnie z Lawą wyzey Potężnych Także możnaby próbować, że władza wy
konawcza

wykonawcza nie może należeć do Powszechności, prawodawczej,
czyli Najwyższej Władzy, ta bowiem zasadzą się jedynie
na czynnościach szczególnych, nie wchodzących w zakres
Prawa, a zatem nie należących do Najwyższej Władzy, a
tego wszystkiego czynności powinny być tylko Prawa
Potrzeba więc ciała publicznej Wykonawcy, któryby się
tęczył, i dopomagał jej w celu podług zarządzenia woli
wszechnej, stanowił komunikację między Stanem, a
najwyższym Władzą, i sprawował niejakiem sposo-
bem w osobie Publicznej to w stosunku z Jednostkami
Duszy z Stanem; Otoż Przyrzyna dla której wola-
nie jest przed niewłaściwą wzięty za Najwyższą
Władzą, kromu tylko postęguie.

Coż więc jest Ciałem? Ciało pośrednicze między Po-
pulem, a Najwyższym Władzą, ustanowione dla
wzajemnego ich porozumiewania się, mające prawo
nie sobie wykonywanie praw, i utrzymywanie wolności
tak Cywilnej jak i Politycznej.

Członki tego ciała zowią się Urzędnikami, czyli Krolami
to jest Arzadzami, Ciałem zaś takie Lanczchnictwem je-
Przez to Ci, co utrzymują, że czynność przez którą nasza

[9] Tym sposobem dała w Wenecyi Zpromadzenia Senatowi
tel Najbardziej Panie Serwisu me Prince, choćby i Dnia w
niezależności

111

poddał się Naczelnikom, nie jest Umową, ma się wielki po-
bie Fryezny; istotnie bowiem, nie jest to, tylko zleceniem,
Urzędem, w którym prosi stądy najwyższego władcy
używać Imieniem Jego poruczonej sobie Władzy, kto-
rą może ograniczyć skreślić, i odebrać kiedy, musi-
podobna, gdy zmieni się tego Prawa, bytoby Niego-
dne z Naturą Ciąta Towarzystwa, i Przeważne Lec-
miarów Współuczestwa.

Nazywam więc Urzędem, czyli najwyższą Administracyjną
prawie używaniem Władzy wykonawczą, a Zwiernikow-
kiem czyli Magistraturą, osobę szczególną, albo Cia-
to Moralne, mające ją sobie poruczoną.

W Urzędzie to znajdujemy Posiadanie Cioty, z których, z których
stosunku, porostnie stosunek latości, do latości, czyli najwyższego
Władcy, do stanu. Ostatni ten stosunek, można sobie wy-
obrazić jak koniowce wyprawy ciągłej Proporcji, w której drugim
proporcjonalnym jest Urząd. Urząd oddziela od najwyższego
Władcy Powszechny, które daje ludowi, do utrzymania więc wpa-
nia Równowagi potrzeba, ażeby nadgradzając jedno drugiemu
wieloznaczności czyli siła rządu w samym sobie wziętego, wywar-
wata wieloznaczności, czyli siła Obywatelów; z jednej strony
Najwyższego władcy, z drugiej Władczym.

Conkwizta niemożna ani jednego z trzech wyrazów Naruszyć, bez
złamania natychmiast Proporcji.

Jesli

Jestli Najwyższy Władca chce Prądzić, albo Urzędnik pisze Prawo
albo Poddani wytłumaczą z Postulacjami, wnet Nierząd zap
mnie Mięso Porządku, Siła i Moc mediatary zgodnie, a Stan
ktorego spoynili zerwane, wpada w despotyzm lub Anarchizm
Ponieważ naklonie, w każdym stosunku, iden tylko znaczenie
raz średni Proporcjonalny, iden także Prąd może być tylko
by dla idnego stanu. lecz jako Izogone wypadki mogą odm
nie' Stanu Narodu, Nitylko rozmaite Prądy, mogą być
dobremi dla rozmaitych Narodow, lecz nawet dla Idnego Na
rodu w rozmaitych czasach.

Alebyśmy doba Uformowali jakiekolwiek wyobrazenie Stosunkow
między temi dwiema ^{one} wyrazami zachodni' mogący być
wezimy za Przykład Dobrej Ludu, jako Stosunek do wyrażenia
łatwiejszy.

Dajmy że Państwo składa się z Dwieście Izogon Obywatel
Najwyższego Władcy niemozna sobie wystawić, tylko sobie
Ciężko Zbiorone każdy ras' Prywatny w Charakterze
danego jest uważany, jako chętny osoba, więc W.W.
 $P = 10000 = 1$. to jest Najwyższy władca ma się do Poddan
go, jak dwieście Izogon do Jedności; a każdy widziemy z
dy Cienociel Stanu posiada tylko dwieście Izogon. czyli
wzajemny Władcy, chociaż z swojej strony latwiej jest Poddan
Niskie Narod składa się z sta Izogon ludzi, Stan Poddanych
odmieniają, każdy z nich dawiza równie Cienociel
gdy tym czasem Królka Jego zmniejszona do skłoty
czasu, dwieście razy mniejszy ma wpływ do Ich

z kąd wypływa że wolność zmniejszając, Im bardziej się stan
powiększa.

Gdy mówię że stosunek pomniejsza się, rozumiem przez to, że się od
daleka od równości. Tym sposobem, im większy stosunek
w znaczeniu Geometrycznym, tym jest mniejszy w znaczeniu
pospolitym; w pierwszym bowiem miara stosunku uwa-
żanego podług ilości jest wieloraz, w drugim zaś uważonego
podług idnakowości podobieństwa.

Im mniej więc wola Suwerenna zgodzając z Powszechną, tym jest
Obyczaj z Prawami, tym większą powinna być Chęć Powsze-
chna. Więc Rząd ażeby był dobrym powinien być
stosownie mocniejszy, im Naroż jest liczniejszy.

Z drugiej zaś strony, Ponieważ zwiększenie stanu, dać może
dnikom, którym poruczona Powaga publiczna, więcej Pokus i
sposobów nadużywania swej władzy, więc im większą si-
łę Rząd dla Powszechności Ludu mieć powinien, tym większą si-
łą powinien mieć Najwyższy Władca dla powszechno-
ści Rządu. Niemniej tu o Mocy bez względu na
o Stosunkowej rozmaitych części stanu.

Z tego dwójnego Stosunku wypływa, że ciągła Propozycja
między Najwyższym Władcą, Zwierzchnictwem i Ludem
nie jest dowolnym urzowaniem, ale koniecznym wnioskiem
z Natury Ciąta Politycznego. Z kąd wypływa, powtóre,
że ponieważ się nie zmieniających wyrazów, jest dusz jako
Poddany zawsze zostaje nieodmienny, y wyobrażony przez
jedność

jedności, za każdym zwiększeniem się, lub zmniejszeniem ilości
dwojonej, ilość "Średnia" również zwiększa lub zmniejsza, a z
tym wyraz Średniowy odmienna się. Co dowodzi iż niemniej
średniego i bez względu na składną zgodę, lecz że może być tylko
zgodów rozmaitych w Naturze, ile stanów rozmaitych w
Wielkości.

Gdyby wysmiewaige moie Systemma, powiedziano że dla
należnina Średniego proporcjonalnego niepotrzeba podług
go zdania, iak tylko znalesz" liczby quadratową z ilości
Odpowiedziałbym iż tę ilość biorę tu tylko za przykład, iż dla
suaku, o których mowę rozmierzają się szczególnie podług
ilości ludzi, lecz w ogólnosci podług ilości działania, z
zmaitych przyrąp utworzonej, iż nakoniec, jeżeli dla
szego tłumaczenia się, porzucam na moment wyrazów Geo-
metrycznych, wiem dobrze, iak mało ma miejsca w
Geometrii, w głosniach moralnych.

Przed w Obraciu z mniejszym, jest toz samo, co było
tyczne zawierające się w sobie, w wielkim. Jest osoba
Moralna, Obdarzona pewnemi zdolnościami, czynią iak
wypisy w Tadzie, Sierna iak Stan; którą można roz-
lic' na Junc podobne stosunki; ztąd Naturalnie powstaje
wynika Proporcya, wtey zaś znou inna według porząd-
trybanatów, aż poliszę między do wyrazu średniego i
działnego, to jest, do jednego dwiema, czyli trzy
Wydruk

Urzednika, ktorego, w posrod tego szeregu mozna sobie wyobra-
zic, iak sidnosci" miedzy Rzydem Wtomkow, i Liab.

Niewiataigewy sidnak wto Mnostwo wyprawow dosze iest dla
nas uwazac Rząd iako Nowe Ciato, w stanie oddzielne, tak od
Ludu, iak od Najwyzszego Wladcy, i Posrednicze miedzy Niemi.

Istotna Iych Dwoch Ciat rozniaca iest ta, ze stan od samego
Siebie, rząd zas tylko od Najwyzszego Wladcy byt swoy
bierze. Tak wola przedzajego Lurierschnika nie iest In-
na, lub byci przynajmniej niepownna, tylko wola Poutpochu
czyli Prawo; sista Jego, iest tylko sista publiczna, wresie
iako w Srodka Umieplazona; skoro tylko sam z siebie Prud
siebierze iaka czynnosci" samowolna, i Niepodlegta, unet Lur
zch zaczyna wafkei". Iadyby nakoniec przyato do tego,

Iiby szczegolna wola Lurierschnika, byta d wietniejsza od woli
Najwyzszego Wladcy, gdyby na wymuszenia dla niego Posta
szemstwa, uzył Lurierschnik Sity Publiczney, w Szyet
Dzku Istoiny, i Inaydywalisij ze tak rzeki, Dway
Najwyzsi Wladze, Jeden z Prawa, Drugi z Uzysku,
w tym momencie Initnotby Lurizet Towarzystwi, a
Ciato Polityczne zostatoby rozurzane.

Aziby sidnak Ciato rzadu miato bytost", i neczywiste
izycie, rozniaca go od Ciata stana, aziby wysztku
Cztonki jego dzialaty zgodnie, i odpowiadaty Lamiarom
swozo

swego ustanowienia; potrzeba ialiczós' J. St. Ogólnego, Potrze-
mu czystości wspólnej Łatunkow tego, moją naradę i Woli do do-
go zachowania dożycej. Ta zaś oddzielna bytowość wymaga Ły-
madków, rad, Władcy rozstrzygnięcia, stanowienia Praw, tytułów,
Przywilejów, które Luźniczestwom wyłączenie są należytę, i w
związku z tego potężniejszego Urzędnika, czynią Ły Chlubnię
W tym tylko trudność ialiczós' sposobem urzędni' wczotku, t
tosi' drugiego rzędu tak, żeby utwierdziłi swoje Konstytucy
nie nadwierzata Ogólnej, żeby zawsze rozważniata moć swo-
gólną przeznaczoną, do własnego zachowania od Mojej Public-
cznej przeznaczony do zachowania Stanu. Krotko mówię
żeby zawsze była gotową pomocy' między ludow, między dno
dow.

Chociaż przytym Stwierze Ciata rzędu, jest Dwiecym drugiego
Stwierze Ciata, chociaż ze tak nędk między tylko Polycy
i podległym sposobem, przecież to nieprzeszkadza, żeby
mogło z większą dzielnością, i sybilnością dżiatci, y używa-
mniej lub więcej bezstronnego zdrowia. Nakoniec nieprze-
wzięje się nawet włown swemu ustanowieniu, może
dług własności swego utworzenia, mniej lub więcej oddaleni
od Niego. Z tych to rożnic powstają rozmaite
sunki, które iako rzę, według Przypadkowych, i niezgodny
stosunkow Stara modyfikacyjnych, powinni mieć z Ciatem
Stanu. Czysto bowiem Rząd Najlepiej w sobie
niepł.

w sobie stawiemy z tym, i rzuci stosunki Jego, nie będą się odmieniać, po-
dług Wład Ciała Politycznego, do którego należą.

Rozdział II

O Porzątku, czyli zasadzie rozmaitości form rządowych

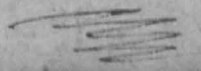
Aby w głuszy ogółu przetrzymać ten Rozmaitości, potrzeba uczynić
taką różnicę między Dwierzednikiem i rządem, i takimi czynić wy-
zey między Stanem i Najwyższym Władzą.

Magistratura może być z większej lub mniejszej liczby Członków
złożona. Powiadzieliśmy, że Stosunek Najwyższego Władcy do
Poddanych poróżnia się w Miary ludności; z Cesarzowskiego więc
podobieństwa możemy wniesić też samo o Rządzie względem
Urządników.

Oni lata dła rządu, ięf zawrze Jai Sama, Co' dła Stanu, nie
nieodmieniają; ztąd wypływa, że im więcej Jity upowierza na-
szych własnych Członkach, tym mniej mu enicy do upowier-
nia na Narod zostaje. Więc im więcej Urządników, tym
stabszy Rząd. Powiwar zaś Masyma ta ięf Węgiełna,
Starymysz lepiej się Obiawia.

Trzy istotnie odmienne rodzaje woli możemy w Urzędniku
uważać. Najpród własną szczególnego Członka, która do
szczególnego tylko dziej Półtku; powtorę woli Uspólną Urzę-
dnikom, oglądając się szczególnie na Półtek Dwierzednika,

można

można ją nazwać wolą Składu, która względem zgody jest to
wszechna, a zaś względem Stanu, którego częścią jest Rzecz
gólna; Potrzebie Wole Narodu czyli najwyższą władzą, która jest to
wszechna tak względem Stanu wziętego za całość, jakoteż względem
Rządu, wziętego za część całości.

W doskonałym Prawodawstwie, wola Szczególna powinna być w
czym, wola Urzędnicza bardzo mała, a zatem wola Powstrzechna
czyli najwyższą ^{władzą} zawsze Panującą, i jedynym prawidłem wszystkich
Innych.

Przeciwnie zaś według porządku Natury, każda z wyżej wymienio-
nych Rodzajów wola, tym więcej staje dzielniczą, im bardziej
skupia. Wola Powstrzechna jest zarazem najsiłowniej, Wola
Urzędnicza, zabiera drugie miejsce, a Szczególna Pierwszą i
Sposobem każdego Członka Rządu, jest Najprzód Samym sobą, i
tym Urzędnikiem, a potem Obywatelem. Stopniowanie uproszczenia
Sprzeciwia się więc Temu, którego Porządek Towarzystwa wymaga
Jedni Rząd w ręku Jednego Członka zostaje, tam wola Szczególna
i Urzędnicza jest doskonale Złączona, a zatem w najwyższym
stopniu Natężenia, a że ujęcie ich, od Stopnia Woli Zależny, jest
względna zaś wola Rządu nieodmiennie się, rząd Jednego jest
czynniejszą ze wszystkich.

Przeciwnie zaś potężny Rząd, z Władzą Prawodawczą, Zdobną
Najwyższego Władcy, Zwiernictwem, a wszystkich Obywateli
Urzędnikami; w ten czas wola Urzędnicza pomieszczana z Rządem

z Powstachną, nie więcej będzie czynną, jak Powstachna, i zostawi wólę Sze-
gólną wlaty swoy Sile. Tak Arząd mimo iednakowosci Sity, ebowicy bez-
względney, będzie rządował na Najmniejszym Kopniu Sity, obowin-
wej, czyli dzielności. —

Nimozna Zaprzeczyć Jych Stronkowi, Inne iisze uwagi przybywają
na Jch Poparcie. Widziemy na przykład każdego Urzędnika czynni-
szym w swym składzie, niż każdego Obywatela w swoim, Wola za-
tym Szczególna daleko więcej wpływa do Działani Arządu, iak do
działani Najwyższego Władcy; Każdy bowiem Urzędnik ma prawi-
zawsze poruczoną sobie iakąś czynność Arządu, miastto że każdy
Obywatel z osobna, niema żadney czynności Najwyższego Władcy.

Z ręką Im bardziej się stan Rozmnożenia, tym bardziej; wszakże iednak
nie w miarę rozmnożenia; rośnie bez względu Sita Jego. Lecz
kiedy stan w iednakowym roście potrojeniu, na proźno w ten czas
pomnazi się liczba Urzędników, Arząd nie pomnazi przez to wcale Swoy
Sity bez względności, Sita bowiem Jego jest Jaki element, co Sita Stanu,
która w Jednym zawsze utrzymuje się miere.

Arzez przytym jest Pewna, że zatakwianie spraw, stając się opieszalszym
im więcej się waga Niemi Zatrudnia, że oddaje Władę roztropności,
złudności pozwala Losowi, że się spuszcza pomyśle Okoliczności, że
nakoniec przez Zbytek namyślania się, czystość traci, owoce namy-
słow.

Dowiedłem tutaj, że Arząd Wzrosty, Im większa jest liczba Urzędników,
Dowiedłem więcej, że Im dłużej się Naród, tym bardziej Rozmnożenie
zarękać ełtę powiększającą, skąd wpływa, że Stronkowi Urzę-
dników do Arządu powinien być odwrótny względem Stronkowi
Podległych

Podanych, do Najwyższego Władcy; to jest: Im bardziej stan powo-
kwa się, tem bardziej Rząd powinien się ściśnić, tak aby dalszy
Rządów zmniejsza się w miarę pomniejszenia się Narodu.

I refleksy mówię tu tylko, o względnej sile rządu, by Najmniejszą z
o jego prostosci: Gdyż wcale przeciwnie, Im większa jest liczba
Urzędników, tym bardziej wola Urzędnika, zbliżają do woli Powo-
żamiast się pod jednym Urzędnikiem, wola Urzędnika nie jest iako
powiedziat, tylko wola szeregową. Tym sposobem trawisz z jednej
strony, co z drugiej Dyskucji; a tytuła Przewodawcy natym
zasada, aieby oznaczył Punkt w którymby stał; i wola Rządu
wose ugrupowcy wzajemney łączą się w stosunku iako Najp-
specjalniejszego krajowi.

Podziat III

Podziat Rządów

Widzieliśmy w Poprzednim Podziale przyjęty, czemu również
małych rodzajów, czyli Form Rządów, naznacząmy podług liczby
składających je Osób? Obaczymy teraz jakim sposobem robi się
podziat?

Najprzed mozem jest Najwyższy Władca, złożyć Rząd w ręku całego
Ludu, lub większej jego części, tak iżbyśmy znaczywato więcej Obywateli
Urzędników iako Prostych, Taka forma rządu nazywamy Demokracją
czyli Iminowładztwem

Absolutnie poruczy się Matcy Lodu, tak iżby było więcej prostych Ob-
ywateli niż Urzędników, Taka forma rządu nazywamy Arystokracją czy
Meinowładztwem

Młoci naturalni

46
można nakoniec umieścić cały Sejm w ręku Jednego Urzędnika, tak jakby
wszystcy Jemu otrzymowali władzę swoją od Nięgo, Ta Trzecia Najpo-
spolitsza forma nazywana Monarchią albo Jedynowładztwem.

Trzeba jeszcze zważyć, że każda, a Płynniejszą Dwie Pierwsze, i Pomiernie-
szych form, mogą przyjąć mniejszy lub większy stopień, i że dosyć znaczący
nawet mają obszerność, Jedyńowładztwo bowiem może być doko-
nane, lub sięmnić aż do Potowy.

Własnowładztwo nawzajem może być od Potowy doko-
nieokreślenie liczby sięmnić. — Jedyńowładztwo nawet może być
podzielone. Sparta miała u siebie po dwóch królów przez choro-

konstytucję, w Państwie Rzymskim widziano aż do Osmu
Cesarzów, chociaż Cesarstwo nie było podzielone. Tym sposobem

znajdujemy się punkt, w którym każda forma Sejmu, może być z
drugą, i widzimy że Sejm pod trójnym tylko nazwiskiem, mo-
że być rzeczywicie przyjęty, tyle rozmaitych form, ile ma Obywatelów.

Co większa ponieważ, każdy Sejm może podzielić się na Jene Części, tak
a żeby jedna tym, druga zaś innym sposobem była administrowana,
może z Trzech pokombinowanych form, wyniknąć mnóstwo form wie-
szących, z których każda jest podzielna przez wszystkie trzy Procy.

Mozno we wszystkich czasach sprzeczać się, o Najlepszą formę Sejmu,
niepamiętając że każda z nich jest w pewnych Przepadkach Najlepszą,
w innych zaś najgorszą.

Jeżeli w rozmaitych krajach liczba Najwyższych Urzędników, powinna
być w proporcji odwrotnej do liczby Obywatelów, Jedyńowładztwo
w powszechności będzie przystawato niektórym krajom, Mozno utadec-
nić miernym Jedyńowładztwem wielkim. To Prawiło może wy-
wa

wypływa z Zasady, lecz jakim sposobem wyliczyć miarę Osiłi i
sił które mogą czynić wyjątki? —

Rozdział IV

O Eminowładztwie

Prawodawca lepiej wie, niż ktokolwiek jakim Trybem prawo ma
być wykonywane i tłumaczone. Ladaż więc ze Najlepszym
ma nadu byłaby tam gdzie władzę wykonawczą, potężniejszą
Prawodawcą: lecz właśnie toż samo czyni Rzecz w pewnych przy-
padkach niedostatecznym, Ponieważ niektóre rzeczy nie są wa-
żniejsze, jakby powinny być; ponieważ Zwierzchni, i Najwy-
szy Władca będzie jedną osobą skądże tak wiele rząd bez nad-
mierne jest aby Prawodawca wykonywał swoje Prawa, ani też
skład Narodu, odwracał uwagę swoją od widoków ogólnych, a przy-
kładał się do przedmiotów szczególnych. Nie niebezpieczniejszą
w sprawach Publicznych, nad Interes prywatny, a że od Rzeczy
Wielu praw, jest mniejszym z tym, niż zaprawa Prawodawcy, w
oczywistym skutku widoków szczególnych, w Ten czas królowi w
nie swojej Nadwierzionemu, każda odmiana stająca niepo-
dobna. Narod któryby nigdy nie był Rzędu na to, nie ma
niektóry, także swój Niepodległości; Narod któryby Lawra
one rządził, niepotrzebowaty być rządzący.

Biorąc wyraz w sustym znaczeniu, nigdy by nie było, i nie było
drei nigdy prawdziwego Eminowładztwa. Spraciwiając
bowiem porządkowi Natury, żeby większa liczba rządząca, a
mniejsza

117

a mniejsza była rozdzona; Niemoina sobi wystawie Narodu ciągle dla Nawadzaniarę w sprawach Publicznych zgrupowanego, widac' zas łatwo i bez odmienienia formy zgodu niemoze do tego wyznaczyć Komisjiow.

Jakoż w Samej Rzeczy zdaję się mi że może przyje za Zarady, że kiedy Urzędy Szlędu podzielone na kilka Insynatow, najmniej liczne Poyskaię przedy cy posmiej Największą Powagę, choćby na reszcie przez samą tylko Sypkosi" statutowia Spraw, które za Natuwalnie do Nijj przyprowadzają; —

Pytym ileż rzeczy trudnych do potężnienia niewymaga takowy Rzecz? Najprzed Kraiu bardzo małego, żeby się Narod mógł ztaturosię zgrupować, i żeby każdy Obywatel mógł łatwo poznać drugiego; Potwor widkiij Prostoty w Obyczajach, któraby zapobiegata Mnóstwu epraw, y roztrząsaniom swastliwym. potem wiele równosi w Szpniach i maiztkach, bo bez Nijj równosi" w Prawach y Powadac, niedługo by się mogła utrzymać. Nakoniec mać, albo żadnego Zbytku; bo Zbytek albo iest skutkiem Bogactwa albo czym je potrubnemi, Zbytek przeciw zaradac Bogatego przez Władanie, Ubogiego przez chciwosi" maiztku, zaprudac Oczyszc, miętkosi i proinosci, odbiera kraisiwi Obywatelow, czyniąc Jednych Podlanem Drugim, a wszystkich niewolnikami Opiuij.

Dla tych to Przyzycu naznaczył pewny Stawny Pisan, choć za Zarady Rzeczypospolitey, gdyż wsumiaku se warunki bez ludy niemożę się ostać: Lecz piękny ten Geniusz, cęsto iest niedobitadny, czyto Ciimroy, dla tego, że zaniechat cywie potrzebnych rozróżnien, i nie wiedział że iiceli Najwypasa władca wszadzi iest iednakowę, wle-

w każdym też dobre urządzonej Kraju, i jednakożasada mięcej
powinna, mięcej prawda lub mięcej podług formy Rzędu, —

Dodajmy do tego iż Niemcy Rzędu wyprawionego bardziej na Wójny
wewnętrzne, y domowe rostecki, iak Eminentadny, gdyż Niemcy iż
dnego, któryby tak mocno, i statecznie dążył do odmiany formy, y
któryby do utrzymania się mięcej Potrzebowat miękości i Odwagi, w
to Nadewszystko konstytucji, Powinien Obywatel krotkością Męstwem,
Statecznością, i władnym Dniem życia swego powtarzał w głębi serca Słowo
Cnotliwego [r.] Wziewody Polskiego — malis periculosam libertatem,
quam quietum Servitium.

Jakbyż Inaydował Narod Bogów, rządzących gminowładnie Rzę
tak doskonały nieist dla Ludzi.

[r.] Leszczyński Wład Poznański Ojciec Stanisława króla Polskiego Królowa Lotaryngii

Rozdział V

O Moznowładztwie

Mamy Tu Dwie moralne, bardzo międy sobą, rozne Osoby, to jest
Rząd, y Najwyższego Władcę; a ztym także Dwie Wole Powstające
Jedną względem wszystkich Obywateli, Drugą względem członków Rzę
du. Chociaż więc Rząd iest mocen podług własnego typpod
nia Włóży skład swoy wewnętrzny, nigdy iednak niepowinien
mowić do Narodu, tylko Imieniem Najwyższego Władcy, i zięć
Samego Narodu, Oczym Niemalcy nigdy zapominać.

Pierwsze Towarzystwa rządzący moznowładnie, Oczym Narodu
się międy sobą, o sprawach Publicznych, Władzici ustepowate
chętnie powadze doświadczenia. ztąd to Imiona Króley An
kratu

Stawiam Senatowi Frontowi. Długo w Ameryce Północnej do tego na-
dają takim sposobem, i bardzo dobrze są rządzeni.

Lecz w miarę znikającej równości przyrodzonej, prąd nierówności wko-
rzona, bogactwa i potęgę [: 5 :] przekładano nad Wiek; Eminencją
two statowię Obieralnym. Nakoniec Pręga zostawiona Dzieciom
w Spawiznie z Maigtkiem Ojcow, dawszy Początek Domom chłade-
clim, zrobita Prząd dzidziestym, i Obaczono dwudziestoltnich
Senatorow.

Try są więc rodzaje Moimowładztwa, Naturalne, Obieralne, dzidzi-
czne. Pierwsze Prostym tylko Narodom przystoi, Inni ze wszyst-
kich Prządow jest Najgorszym, Drugie Najlepszym. Jest to Mo-
znowładztwo właściwe.

Oprocz Piętkow z rozroznienia Oboch Władz wyptywajacych ma
jeszcze inne z wyboru swych Cionkow; w Eminowładztwie, bowiem
wszystcy Obywatele rodzą się Władnikami, Moimowładztwo zaś
ogranicza Ich w Małej Liczbie, i Wierozstaia Władnikami sieno
przez wybor [: 4 :] który Poczuwosc, Swiatlo, doświadczenie i usad-
kie Inne przyczyny Pięsiowianstwa, i Szwanku cyjni tylko Nowe
mi Pobudkami dobrego Prządu Sazesznie. — Przytym

[2 :] Rzecz jasna że u Starożytnych Słowo Optimatus nierzadko
najlepszych lub Najmożniejszych.

[4 :] wiele Zalogi na Opisanie Prawami sposobu Elekciei Władnikow: gdy zo-
stawiając ich woli Zwierzchnika, niemoż umiżnąć moimowładztwa dzidziestym
iaki trafito Rzecz Pospolitym Weneckiej i Bernonckiej i akoi Pięsiowca ad
dawna inż iest Stanem rozwiązany, lecz druga Utrzymując się przez
dasiogę Mądrość swego Senatu, iesto wyjątek bardzo chlubny i bardzo nie-
bezpieczny.

Byłym Izromadzenia odprawiając wygodnie, sprawy natragając,
lepiej, zatawiając z większym porządkiem, i pilnością, Narodzi
stanowi Senatorowie, robia lepry u Postonnyk kredyt, nie im
Nieznaiony lub wzgardzony.

Krótko mówiąc, jest Najlepszym, i Najnaturalniejszym Przeglądem
ażby Najmędrsi nadzili Imieniem, dołkowi kiedy jest pewność,
nie dla Swozo, lecz dla Jego pożytku nadziei będą; poco pomnaż
nadaremnie sprężyny, lub dwadziesto Izgicami robić to, co do
branych ludzi może lepiej uskutecznić? Lecz Należy uważ
zić że Interes składu, tu się zaczyna mniej nadziei witz public
czną podług przepisu woli Konsewulney, i że Inny sposób niewolny
ny odymnie prawom części władzy wykonawczy. —

Co się tyczy przyzwyczajeni niezgodnych, niepotrzeba iak w dobrym
nowładztwie, ani kraiu tak małego, ani ludu tak prostego i pro
rego, ażby wykonanie Prawa wytywało prosto z woli Konse
wulney. Tem bardziej Niepotrzeba Narodu tak wielkiego, aż
każdy nadca w Swoim wydziale mógł przywłaszczyć sobie Najw
szą władzę, a zadowolony od wyłamania się z pod Postulacystwa
statyż nakonie Panem.

Lecz chociaż Moirnowładztwo niewymaga wszystkich Cnot Prząd
nowładnego, wymaga jednak Innych, wstawiwszy sobie, i jako, do
mności w Bogactwach Umiarowania w Ułogach, zdaje się bowiem
ze Justa równości byłaby wliwy nie na swoim miejscu: wspan
Nawet nie zachowywano Jej. —

Chociaz zaś "Nierówności" Muzythow, niekoniecznie jest temo
dowi przeciwna, wszakże to nie dla tego ażby iak mówi Aristoteles
dogat

19

Bogactwi mieć zawsze pierwszeństwo, lecz raczej w Powszechności dla tego, ażeby zawiadomaniu Sprawami publicznymi takim powierzać, którzy użyteczniej wyczerpieli swój czas posługując się. Owszem przeciwny wyśrodek powinien czasem Ludowi polecać, że w Zastępkach znajdujących przyczyny Pierwszeństwa ważniejsze nad Bogactwa.

Rozdział VI

O Jedynowładztwie

Uważaliśmy dotąd Zwierzchnika jako Osobę Moralną, i Zbiorową, zjednoczoną z moją Władzą, i skład Władzy Wykonawczej w kraju trzymającą. — Potrzeba nam teraz uważać Ją zjednoczoną w Osobę Ciała Naturalnego, w Osobę jednego rzeczywistego Człowieka, który ma Władzę zarządzać nią podług Praw. Takiego to Człowieka nazywają Jedynowładztwem, albo królem.

W Innym Przypadku Jedności zbierawa wyobraźnia sukcesyjną, tu zaś wcielają przeciwnie dajcie, Jedności sukcesyjna wyobraźnia zbierową; tak Ją jedności Moralna, stanowiąca Zwierzchnika, jest razem Jednością fizyczną, w której uszytku własności w Porządku z taką trudnością przez prawo łączone, Naturalnie połączone znajdując się.

Tym Sposobem Wola Narodu, i Zwierzchnika, Ciała Publiczna kraju z sukcesyjną władzą od jednego zaliczając rządca, uszytku Machingi sprężyny w Jednym się Ciele znajdując, wszystkie dążą do jednego Ciała, Nie mają tu Przeciwnych ruchów, któreby się wzajemnie niszczyły, i niemożna sobie żadnego gatunku Rządu wyobrazić w takimymby Innymże użyciu ciała, uszytku sprawiata Słutek. Sindy

Spokoynie

Siedzący spokojnie na brzegu Archimedes, i podnoszący w górę wielki
okrąg, wystawia mi ścieżkę Jedynostanę, rozciągającą z Gabinetu swo-
go wielkimi krajami, i wszystko poruszającego, chociaż sam zdaje
nieporuszonym. —

Lecz chociaż się nieznajdzie nad dwielniczym, niemaż jednak żadnej
w którymby wola Szczęśliwa Tatwicy nad Junc gwałowała: wszystko pro-
wada dąży do jednego celu, lecz tym celem nie jest szczęście Półpa-
chne, a sama nawet ciła Agada, dąży nieustannie ku Upiarstwu
wi Stanu.

Krolowie chcą być samowolnymi; pokrzyknijemy im zdaleka, że Naj-
wyższy do tego Środkiem miłości Poddanych. Masyrna Ja jest ba-
dzo piękna, i w miaralim względzie bardzo prawdziwa, lecz na
szczęście Dwory zawsze z niej będą sydlie. Półga na
tosi Poddanych zasadzona, jest bezwzględnie Największą, lecz
ztem warunkową, i niepewną, nigdy nieprustaną na Nij Jed-
władzy. Najwyżsi bowiem Krolowie chcą, aieby im wolno było być
ztemi. Kiedy im się podoba, nieprustają być Panami; Nadan-
mie Gdzie mu gadat, karnodzieńca Polityczny, że ponieważ
ta Narodu, Stanowi Jch się, Największym jest Jch Interesem
ieby Narod był kwitny, lizny, i stanowy; wiedzą oni bardzo
dobrze że to wszystko nie prawda. Osobistym Jch Interesem
Najprościej ieby Narod był staby, Władzy, i niemożliwie im opiewa-
Przyznaję że gdyby Poddani byli zawsze wile postawieni, Interesem
Jedynostanę byłaby Półga Narodu, a to ieby się przez Nij, uwy-
straszonym swoim sąsiadem; Lecz że Jch Interesem jest Postawie-
szy, a powyższe dwa warunki są sobie przeciune, tymczasem

Naturalnie Jedynowładcy tej maxymy, która im najbliżej po-
 żyteki przynosi. Toi to wtajemniczeni tak mocno wystawiają
 Lydom Samuel, toz samo pokazał oczwiscie Machiawel,
 Udaicie wrzekomo, ze daie Krolew Nauli, dawat Je Naro-
 dom. ——— Kizie Machiawela iest dzizka Re-
 publiczanow // ———

W Stanach Ogolnych, widzieliśmy Jedynowładztwo, najprzy-
 zwoitszym rzędem dla krajow wielkich, toz samo widzie-
 my wstrzyżajcie Je w Sobie Samym. Im bliższym
 iest Administracja Publiczna, tym bardziej Immięrowie
 stanęte Zwierzchnika, do Poddanych, tem bardziej Zbliżają
 do równosci, tak ze w Jeminowładztwie Naiszej Jednosci,
 czepi dlamą równoscią. Tenże Stanunek powiększają w miarę
 ze swimiazczego się rzędu, a iest w najwyższym Stopniu
 wtenczas, kiedy Rząd znajduje się w Ręku Jednego, w
 Ten czas to pobawia się Nadto wielka Odległość, między Zwierzchnikiem
 a Ludem, kroy zostaje bez Związku, zaradnie temu Niemniej tylko
 przez Stany Przedniere Dzięgi, magnatów, szlachty dla Jej wyjednania.
 Je zaś

// Machiawel był Podsiowym Cześnikiem, Dobrym Obywatelom: lez przywiozany
 do domu Medycusow, zmarł w wieku białym Sany Oczymy, i krywał miłoni wstrawie.
 Sam wybor Niedziwego Biskupa, okazał dazie iaino Jego Skryty Lamyt, a epu-
 cował Maxym w Kiziein, z Maxymami w Rozmowach nad Jytem diwiniem, i a str-
 stony Florystki dowodzą, ze dotąd Jem Kiboki Polityki miał tylko Cypelun kon-
 powierzoanych, lub Lepitubek. Dwor Rzymulki Kizie Jeo chunaw zaku-
 zat, wierze tema, Jygo to bawiem opisał On Maxymam.

To zaś wszystko niezadaje dla Krain Małego, który takowe Sko-
pnie rzuca. —

Leż jednak trudno jest, ażeby wielki kraj był dobrze rządony,
Nierównie trudniej sieden Ciotwiek tego może dostarczyć; a jeżeli
Krol wyznaczy Namiestników, każdy wia co z tego wynika,
Jedną i Nieuchronną wadę Rządu Jedynowładnego, która za-
wsze większym czyni od republikanckiego, jest ta, że w Republi-
kańskim głos Powszechności, niewynosi prawie nigdy na Pierw-
Stopnie, prócz ludzi zdolnych, chwiałych, i z Honorami je-
sprawniejszych; zamiast że wywyższeni na Urzędy w przy-
noszących, najczęściej bywają chytkami, oszustami,
Intrygantami, których drobne talenta, zwyciężne u Dworze
do wysokich Stopniów zakiały, służą tylko do Okazania
publiczności ich głupstwa. Daleko mniej Zawodzą,
w wyborze lud, jak Zwierzchnik; a Ciotwiek z dobrą Gł-
tali prawie rzadki jest w Ministerium, jak dawać na Czele
rządu Republikanckiego. Dla tego też Jest się losu-
jakim trafi, że przy Interwepow w Monarchji prawie do-
przypaszczonej przez tych Sądnych Urzędników, dostaniemy
w tym Jednemu z tych ludzi do rządu Urodzonych w przy-
sędzię radziwiaią nad sposobami; które umi wyzna-
wai, i robią z tego Epoty Naroda.

Potrübaly do dobrego Rządu w Jedynowładztwie, ażeby im-
łość jego, czyli rozległość miemstali podług talentow Tawrus

11
łatwiej jest podbić, iak rzęzić. Maize Pięć dostateczny
moina Jedną Pięć wzruszyć Świat, lecz potrzeba Carów
Herkulowa żeby go wstrzymać. Niech tylko Cokolwiek
będzie kraj za wielki, Zwierzchnik prawie zawsze jest
za mały. Jeśli zaś jemuśmnie / co się bardzo rzadko bafia
kraj jest dla swego Arzdy za mały, i wten czas stygnie
Nim Arzd, bo rzęzia uganiają się zawsze za dwiema
wielkimi widokami, Zapomina o Interesach Ludu, który
rownie przez Zbytek swych Talentow czyni Niewszęśliwym
iak Arzdca mierzy przez Wiodostatek tych, na których ma
Zbywa. Potrzeboby że tak rzędy, a żeby za każdym Panow
waniem kraj rozszerzał się lub się wznosił, podług udobno
ści Zwierzchnika, preciewnie zaś w Senacie ponownie
Talenta piuną miaz maia, kraj mozi mieć wiodowien
ne granice, i niemniej pomysłnie iu" administracji.
Najwidoczniejszy Arzdu Jedynowładnego wady, iest Wiodostatek
tego ciężkiego Następstwa, które w dwóch Pierwszych Arzdach
Nieprzewany Łanówk sprawnie, Krol Umiera, potrzeba dru
giego, Elekcyje zostawiają Niebezpieczną bezkrolowia, są bunli
we. Niechże Obywatele nieposiadają Juy nieinterferowac
Juy Cnoty, którzy takowe Arzdy niecierpią, Intrzyga i Prekupstwa
wszystko Stanowią, Trudno żeby Juy, ktoremu się kraj przedat,
nieprzudawat się nawzajem, i nie nadgradzal sobie z Obudowy
Summ, które mozi na nim uycisneli. Wszystko pod tako
wym Panowaniem przedcy czy Pamię Stajęca przydługym
a Spolowno!

a Spokoimosi pod takimi Krolami gorzsa iest nad Mianad
Krolewion.

Coz przedsiwzięto dla Zapobiezienia temu Itemu? Oto Urzyna
Korony Dwidzielnemi w Pewnych Familiach, i ustanowiono Porzadek
Następstwa, zapobiegajacy wszelkim Sporom po Smierci Krola
to iest wprowadzajace na Mijscu Elekcjiow rownie Niedogodne
Regencie, prawniemo Spokoimosi porozną nad mądra Admini-
stracii i wolano raczej poddajacy Niebezpieczeństwu Aro-
dow Dziecka, Poczwarę, lub Niedozgi jak Sprisajacy o wybr-
Dobrych Krolow. Minuwaiano, i wystawiajacy na Łę Krow-
czności, wszystkie prawie Niebezpieczeństwa przeciwko obci-
sono. Byto to bardzo mądre Stowo Młodego Dion-
ziusza, ktorę gdy Ojciec Naganiajacy jakis kamiebnę czyn-
nosci mowit = Dajem ci tego Przyklad! Ach Odpowiadajacy
Syn = Jwoy Ojciec Niebył Krolom!

Wszystko przyczyniajacy do Obrania i Sprawiedliwosci, Poru-
mu Czlowieka Wychowanego do rządzenia Drugimi. Wied-
szę zadani pracy, jak mowię, w Nauczeniu Młodych Liczby
Sztuki rządzenia! Zdajacy sidnali ze Ja Edukacya ma
wielki skutku. Lepiejby byto gdyby Zaczynano uczye jak
Sztuki Postawienia. Najwiksi Krolowic Których ukwilibet
Historia, niebyli Edukowanymi do rzadu: Jest to Limuzynski
ktory sie Nagminiy po Najwikszym Joz Urzemuzy propad-
i ktory lepiej Stuchajacy jak roskaruzacy Nabyde Moini
Nam Utisipimus idem ac brevissimus bonarum Malu-
gul

Malarumq; rerum delectus, cogitare quid aut molueris sub alio Prin-
cipe aut volueris /: u. /: —

z tego Miodostatu Zwiazku, wypływa rozwiązanie, bardzo prospołitego
Politykom Krolewskim wybiegu; ze Miotyko Arząd Gwintny z Dome-
wym, a Zwierzchnika z Oycem Familii porównywaia, losny Je-
dnak iuz wyicy Zbiti; ale i sicez koynie mu w sygotnie ktordy
posiadae powinien Cnoty przypisuię, i dorozumiewaie się kaza
ze Zwierzchnik jest Lawozu Dym, tym byci Powinien: za po-
mocy takiego dorozumiewania, Arząd Krolewski iest cesun-
sui Najlepszy ze w sygotlich, bo niezawodnie iest Najmocniy-
szy, a iuz przytm byt Najlepszy, na Niczym mu Niczywa,
oprocz na chci zgodniyszy z Wolę Powrzechnę.

Lez Juzeli iak mowi Plato /: x. /: Krol z Natury iest Cnotę tak nad-
ka, ikei raię przyczynia się Natura i szysie do wyniesienia
Ja na Iron? i iuzeli Edukacia Krolewska chych Uamion kome-
cznie psuie, kiezoi mozna Spodriwai się po Hłumie, Ludi do
Arzadu Wychowanym? Doprowatnie uze mamie my iuz
Miepaize Arząd Krolewski, z Arzdem dobrego Krola, a iuz
poznac co iest Ten Arząd sam w sobie, Naley Je pod Zwien-
chnikami miernymi, albo Hymi twiazai, goje na Iron przy-
de lub Iron ja Uczyni Jaliczni.

Poupsze

/: u. /: Jant. Ant. d. t. —

/: x. /: in Cruli. —

Pomyśle trudności, nieumieknęty Przemysłowości Naszych Prarod, lecz się wcale Nimi niezatrudniał. Słownictwem rade mowomni jest postawieniem bez narzekania. Bóg w swoim gniewie dać tych Krolow, trzeba ich znosić jako karę Niebios. Za prawdę taka mowa budzić, lecz niewiem czyliby Wielki wydatasz na Ambonie, jak w dziele Politycznym. Co to ma za Słowo, który Obiecuje Cuda, a którego Słowa, Saturna Napominaniu czego do Ciężkości zasadzają? Wierzę, O tym bardzo dobre, że kiedy Przed ty, trzeba się znowo zadaniem czyliby znaleźć lepszy. —

Rozdział VII

O Rzeczach Mieszanych

Święte mowice, nie maś Rzecz Prostej, Jedynowładca ma si mieć Stopniowane Władzy, Jedynowładstwo Narzędzi. Tak w podziale Władzy Wykonawczej, znajdzie się Lawa stopniowanie, od Wielkiej Siły, do Małej, z tą różnicą, że raz wielka Siła Mała, a drugą raz Mała Wielka podlega. —

Rozdział ten jest równy, kiedy albo tyśu kasty, cyjne podlegają Sobie wzajemnie, jak w Rzecz Angielskiej, albo kiedy Władca każdej kasty, jest podlega

53

Niepodległa, lecz niedoskonała, jak w Polsce. Ostatnia forma
Najgorsza, niemaj bowiem Jedności w Rządzie, Stan zostaje bez
zwizku. —

Który lepszy, Rząd Prosty, czy Miespany? Pytanie dużo między
Politykami rozstrzygane, które nieinaczej rozwiązać należy, tylko
jakom więcej pytanie ohańdzy formie Rządu rozwiązać.
Prosty jest w sobie lepszy, dla tego samego że prosty, lecz kiedy
Władza wykonawcza, niedosyć Podlega Prawodawczej, to jest kiedy
Stosunek Zwierzchnika, do Najwyższego Władcy, jest większy
niż Stosunek Ludu, do Zwierzchnika; przez Podział nędu
Armba zaradzi temu uchybieniu Proporcji, w ten czas bowiem
wszystki Jego Czasi mniej mają nad Poddanemi, a
podział czyni je wszystki razem więcej mocnemi prze-
ciwko Najwyższemu Władcy.

Można ichże Ję zapobiedz wadzie, przez ustanowienie Poradni-
czych Urzędów, które zostawiają rząd w całkowitości, stają się
nie do utrzymywania równowagi między Obiema Władzami,
i do Obrony ich Praw wzajemnych. W ten czas Rząd nie-
jest miespany, lecz umiarkowany.

Podobnymi sposobami można zapobiedz przeciwny wadzie,
to jest kiedy Rząd nadto wężły, utworzyć Trybunały dla Sędzi-
nia Ję. Także dzieć we wszystkich Imperyach, w
w Pierwszym przypadku dzieć Rząd dla osłabienia Ję w drug-
gim dla wzmocnienia; gdyż najwyższa miara (maksimum)

Sity

Sity i Stalosci rowniez w Szlagach Prostyck Inyduie; zamiesz
ze mieszane Srednia Sita wydaia.

Rozdział VIII

Nie kazdemu krajowi przystoi kazda forma Pracy.

Poniewaz wolnosci nieist Oswiec wseytlich Klimatow, Nie wy
stka tei Narodz sa do Niy Zdatne. Im wycoz sie nadto za
de Monteskiego zastanawiamy, tem mocniej czujemy Jy Pr
de. Same o Niy Spory daja tylko sposobnosci do wynalez
nia nowych na latwieniu Jy Dowodow.

Im wseytlich Swiata Pracy, Osoba Publiczna traci, a
nie wydaie? z kdz biene Zywnosci Strawiona? z Pracy Suro
Czlonkow. Zbytek to perzognnych opatruie potrzeby Publicznej
Ztegd wyptywa, w Stan Cywilny nie mozeby ostai, ieno ludz
Praca Ludzi wzicy wydaie, niz Jy Potrzeby wymagai.

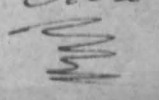
Ten ras nadmiar nie w kazdym kraju Jednakow, w wielo
znaczy, w niektorych Sredni, w Innych zader, w Innych
i ipse Muiy. Ten Storneli Zawit od Zywno

Klimatu, Rodzaju Pracy, ktory Ziemia potrzebuie, od Nat
ry Jy Ptadow, od Mory Miskancow, od Muiyszy lub
wizkszy Konsumpcyi, i wiele Innych Podobnych Okolicz
sci, z ktorych sie skada.

Z drugoy Strony nie wseytlich Pracy sa Jednakow, Im
mucy Duzgie wzicy poierai, roznie grontuiz
na Jy

na tej drugiej Zasadzie, że im bardziej oddalą się Podatki Publiczne od Swiego Źródła, tym są cięższe, że zaś cięższe one podług ilości Podatków mierzyć należy, lecz podług odległości które mają prężyć, nim Powrócą do Źródła z których wyszły, jeśli bowiem Ten Źródło jest Syplem, i dobrze ustanowionym, Lud cyfrowo wiele czy mało płaci, zostają zawsze Bogaty, a Skarb dobrze opatrzoney. Przeciwnie zaś kiedy tak chce mało Lud płaci, i jeśli to niczłara nigdy do Niego, płacąc zawsze w krótkiej wypuszczy, Skarb nie jest nigdy Bogaty, albowiem zawsze chętnie.

Itak wypływa, że Podatki tym są cięższe, im większa odległość Ludu, od Źródła, tak iż Lud Najmniej jest Obciążony w Gminowładztwie, w Moznowładztwie więcej, w Jedynowładztwie zaś największą Ciężar znosi. Wic Jedynowładztwo nieprzyjacielem tylko Narodom Bogatym, Moznowładztwo krajom Mierzym w Bogactwie i w Wielkości, Gminowładztwo matym i ubogim. Zaiste im więcej się zastanowimy, tym większą eo do tego Punktu znajdziemy między krajami wolnymi i Jedynowładztwami różnicę, w Pierwszych wszystko idzie na dobro pospolite, w Ostatnich zaś Sity Publiczne i szczególne są wzajemne, z których jedna partia zafę przez osłabienie drugiej. — Jedynym Stowem do spotyżm, zamiast co by miał rządzić Poddanemu dla Ich Użycia Słownia, czyni Ich Słownem dla rządzenia.

Otoż

Chci mamy przyzwy w Naturze każdego Klimatu Wyrostki i
poctug których meina oznacze formy Rządu, do jakiej moe
Klimatu polieza, powiedziei nawet, iaku rodzaj Mieszkaniec
miej powiniem. Miejsca Płonne i Niewodnayne, są
rych Pożytek Nienadgrada Pracy, powinny zostai Puste y
uprawne, lub tylko Dzielni Zaludniene. Miejsca w których
Praca, niewięcej nad Potrzebę, oddać, powinny byci Zamieszka
przez Narody Barbarzyńskie, wszelka Cywilizacya jest u
Niepodobna; Miejsca w których Pożytek ma to co praca Przewy
sza przytoż, Narodom Wolnym; te nakoniec w których Obf
y i ynie Fronta dać wielki pożytek za małą Pracą, chcą byci
Jedynowładni Rządzeniami, dla spotrzebowania Nadmiar
w Produktach Poddanych, przez Zbytek Zwyczajnika, lepi
bowiem, że Rząd ten Nadmiar pochłonie, niż Gdyby się
wolni postawili. Za Prawda wyizthi, lecz ten
me wyizthi potwierdzają ogólne Prawidło przez to że przed
czy Pierwej Sprawiają Rewolucye zwracając Rządy do
rządu Natury.

Miemy zawsze w Pamięci roznie, Zachodząc między
wami Ogólnemi, i szczególni Fryczynami, które mogą
też Ich Umiajkowaci. Chociaiby late Potudnie Obf
waty Rzeczpospolite, a late Potnoc Państwa Despotyczn
niemniejszą, iednak bytoby Prawda, że przez skutki k
tu, krajem Grzymym przytoż Despotyzm, Linnym D
1780

55

Barbarzyństwo, a Dobra Cywilizacja Północni; widać jeszcze że
pozwalając na zasadę, można o Kwestyowanie Jej spieranie; mo-
żna powiedzieć, że się znajduje kraj Limne, bardzo żywe, a
Północniowe bardzo nieurodzajne. Ale to jest ieno stałe
trudności, co nie uważają Grecy, we wszystkich Jej Kolumn
Kach, Należy iakom powiedzieć, uważać razem Kraj Sity
Konsumpcy etc. —

Wziemy dwa równe Fronta, z których jeden przynosi Pięć
Pięć, drugi dziesięć. Miękką Pierwszego wypotrubowują
ry, drugiego Pięć więc Nadmiar Pierwszego Pięć będzie
Pięć, drugiego Dwieście, więc Ponieważ Koszule Jech
Nadmiarów jest względem Koszule piętlow Adulotynu, Front
wydawać. 5 pięt przyniesie Nadmiar w Dwoy Masob
Kraj od Nadmiaru gruntu wydawać dziesięć.

Leż nieidzie nam o Pięć podwojny, niespodziewam się
wet, a żeby kto w ogólności, smiał porównywać, iższo kraj
gorących, z żywności krajów zimnych. Przypuszcimy wpaść
te równości, i Krowożymy Anglię, z Sycylię, a Polskę z
ptem, daley tu Północni znajdują Afrykę, i Indyc daley
ku Północy nieznamy już nie. Leż miasto Jej
równości Pięć, iakaz równia w Lymawie? w Sycylii daley
poruszy Limie, przeciwnie w Anglii iłx prasy Lymaw Jej
nie wymaga! Jam zas gdzie wydobył równego Pięć
użycej

więcej Bóg potrzebni, nadmiar koniactwa mniejszy byci smutku
Zważmy przytym, iż Jednakowa Liczba ludzi, daleko mniej trwa w
krajach gorzycych, klima nakazuje Skromność w Życiu dla Zdrowia.
Europejczyłlowi chęć tam żyć po Swojemu, ginę kłopot
sy na biegunkę, i niestrawności. „Turekiny mowi Chardis
„ rękami drapieżnicami wtkami w porównaniu z Azyanami,
„ Skromność Persow, przypisują Wielkomy Wierzyłowsy Jk Tur
„ wprawie, iż zaś sądzi przeciwnie, iż kraj Jk mniej obfity
„ w Ziemiopłody dla tego, iż Jk miedkany niewiele Próbują
„ Gdyby Jk oszczędność mowi daley, była skutkiem Niedostatku
„ Kniowego, Wtedy tylko iedną matę, alii w Powszechności
„ wszyscy tak czynią: iadanoby wkaidey Prowincyi muiy,
„ więcej w Mianę Żywności Ziemi, alii tak sama Skromność
„ w całym Królestwie panuje. Przechwalaig się Oni Mocarstwem
„ z Swoego sposobu Życia, mowiąc iż dosyć iest popatryć na Jk
z Turaz, dla poznania ile iest wyborniejszym nad sposób życia Amur
„ an. Jakoi prawda, Płci Persow iest rowna, gładka, piętana,
„ i delikatna, przeciwnie Ormian Jk Poddanych po Europie
„ sku żygcyck, gruba, chropowata, Ciato Czyste z Liszcie.

Bliży ku równikowi Narody mniej konsumują. Młaza pro
wie nie nie iedną; żył maui, kukurudza, Proso kaffa
se Jk Zwyczajnym pożywieniem. Inaydzie w Indjach
Miliony ludzi, których dwinna Żywność dwóch Gósy Ma
korstwie, w Europie Nawet widziemy Inaczem wappety

roznie w appetycie, Narodow Pelnocnych, i Pelnocniowych, Jednym
 Obiadem Niemca wyzje Otrzym Dni Osm. W Kraiach gorze
 Ludzie Zastoiemnicy, Zbytek obracajz takze ku rozom Ziadat
 nym. W Anglii wydasicy na Skotach zastawionych mizniam
 mi, we Wloszech Kuzynia sz Kwiatami i Cukrami,
 Zbytek Stron podobniek Oraznie roznie, w Klimatach
 gdzie Odmiary Czasow przese, i gwałtowniejsze, Salsmi sa
 prostsze i lepsze, Tam zas gdzie tylko dla przepychu ulicz
 raia, bardziej Starajz o Blask, niz o Poytek, same
 Indnie sa tam Zbytekiem, w Neapolu Obacyma codzieu na
 Pawrylippie przechadzajzcy w kamizelkach Złocistych
 a boso. Toz samo dziejez w Budowlach, wszyske sa
 Toiz na uspaniatosi, gdziez miobawiaz. Frykrosi powrotora, w
 Paryzu, w Lądynie kazdy chce wygodnie i ciszo miekka, w Ma
 drycie dostawisz Przepyszne salk, Ale bez Chien do Zamka
 nia, a Loika podobne do Pastogow.

W Kraiach Gorzycch izwnosci daleko sa bardziej izwnice i Sosif
 su, Indnia roznie koniecznie sa druga wyplywajzca, Cze
 miw we Wloszech tyle Janym ziadajz? bo sa dobre,
 izwnice z wybornego smaku: we Francii gdzie Jez woda
 tylko izwi, niezwniz, i sa nie Jez prawie na Skotach polozyc
 ia. Pucia Niemnicy Jontu Zajmujz, i Kosztujz Pary
 Wiemy z doswiadczenia, Ji Zyla affrykanika) z rozlyz podryse
 a Danerbut

od Francuzskich, więcej Małki wydać; Tak jak w Zaimmie Fran-
ka, więcej niż Lyta Putnoine.

Zkąd. Można wnosić, że w ogólnosci Podobne Stwierdzenie Cię-
gnięty i idnym Kierunkiem od Kounika do Breguna, więc
że to więc oceniwszy niekiedy, w rownym porztku mieć mo-
żna "łód" i wynosi.?

Do tych wszystkich uwag mogę jeszcze dodać Jedną, która
Wielk wyptuje, i razem się wzmocnia, to jest że krainę Języ-
kowiec Miękkar'ców jak zimne potrzebują, a więcej Język wy-
żyć mogą; to podwojny nadmiar zawsze despotyzmu
Spryjańcy przynosi. Im większą bowiem Powierzchnię
i jednakową ilość Miękkar'ców zajmie, tym trudniejszą
iż się będzie, Język niemożności, ani prosto, ani tajemnie
porozumieć, i że zawsze jest takwo Rzeczami wywołując
Władcy, i precyze Komunitary. Im bardziej zaś Naród
liczny zbliżają, tym niebezpieczniejszą rządowi targają
na Powagę Najwyższego Władcy. Stenitoni bowiem
bezpiecznie Naradzają się w słuch Język, jak Zwierzęta
w swym Nadrze; Popolstwo tak może się zgromadzić w
Rynkach, jak Wojsko w słuch koczarskich, to do tego
więcej Przyjemny jest, dla rzędu Dywizyjnego, w Wład-
dziatki Odległościach, za pomocą podpowi które sobie
Nadaje dła Język pouczeszają w Ogłogotostu Tak

jak
|||

tak, jak Sita Liwarsu [y.] Puciuwieras Sita Ludu dziata tylko
skupiona, rozpraszaj i jinne wspomnienia i cze, podobna do
Prochu rozsypanego po Ziemi, ktorozdy Liadko po Liadku za-
pala. Kraie zabym Najmniey Ludne, sa naydogodniysze
Tyranuij: Drapicane Courim Zwioneta w Pastymach tylko Pa-

ruia / [y] Jozj nieprzezwiatemu rom powidiat w jazy widzesc II krad. II o wadach widza
Kraioiu: tam bowiem chodilo o krazę rzędu nad swemi lisenkami, tu zas o moey Jęz kąd
Poddanemi. Rozpraszane lisenki Jęz, Jęz mu za podpory do działania, woglyfowu nadu, Jęz
mima żadney podpory dla działania prosto na koscie lisenki, tak w pierwszym przypadku Stuzor Liwarsu i Jęz
Jęz Stobuz, w drugim moey. Rozdział IX

O Inakach Dobrego rzędu.

Bez względu więc Pytanie który rząd Najlepszy, jest równie nie
rozwiązalne, jak nieodrębne; czyli raczej tyk ma rozwiązan-
ie w względunych, lub bez względunych Półżeniach Narodow
znajdowal się może kombinacii.

Imzaby rzecz była, gdyby pytano, czyli Jęz, a Jęz Narod dobre,
lub nie jest rządiony, takowe Pytanie Praktyczne, moina
by rozwiązać.

Lece nierozwiązuie Jęz, gdyi każdy chce to podług swego w-
dzim się uczynić. Poddani wychwalają Spokoynosc publiczną
Obywatele Wolności" karczotnych, Jęz igda bezpieczaciu stara
własności, ow zas ofob, Jęz utrzymuje si Najszersowoy,
ow zas si naydogodniyszy jest Najlepszym Rzędem, Jęz
chce żeby Karano zbrodni, Ow żeby Im zapobiegano, Jęz
pragnie żeby się Kraj Jęz uczynił strasnym dla Liradow
Ow żeby

oś żeby omim niewidzialną; Ten kontent kiedy Piniada krąży, On
wymaga żeby lud miał chleb. Leci gdyby się wreszcie na Jęz
podobne Punkta zgodzono, czylibyśmy się posunęli dalej w kierunku
Hosi moralne niemają pewnej miary, Zgodzimy się na Inak
jakim sposobem Zgodzimy się na Ję wartość.

Co do mnie, dziwi mnie mocno że przypominano, czyli że nic
mo przez nieuczynność Inaku bardzo prostego. Jakże bowiem jest
Cel Towarzystwa Politycznego? Zachowanie i Pomysłowości i
Jakże jest najpewniejszy znak że się zachowuje i boga życia? Ję
Sięba i ludności. Nie idamy więc dalej szukać tego tak
conego Inaku. Wrytoko potorywszy w rozum, Ję Pęd
ochybnie ^{nowy} Pępszy, Ję którym Obywatele bez Naturalizacji, bez
i Inych Obcych Środków, Najwięcej się mnożą; Ję zaś
którym lud Immiigrantów; i które jest najgorzej. Rachmistrze do
releta Należy, zachowuje, mienie, porównywanie /: z: / Rezerwat

Ję widząc tej samej kasady należy zdziwić o Wiekach, które spryjały bandy
Anoda rodzić ludzkiego. Nadto kwiłkono Ję w których kwiłkono Nauki i kwiłkono
nieprzemierzając tajemnego ich udoskonalania przedmiotów, nieważnie na
ich chęciach, Ję apud imperitos humanitas vocat ab eum par. servitibus
Nigdy nieobawiamy pod tego Intencją w Maxymach Stogiel, który powadnie
Authora? Nie, Niech co chcą mówić, Nieprawda że wrytoko dobre idzie, Ję
Kray mimo swego blasku wyłudnia się, ani dowie się, aby Wierzopis
siej dochodem posiadał, aieby wiele Ję był Wrytopy ze wrytoko, Ję
tak na pozorny spocymek, i Spokoynost i Wierzobników uważać należy,
zaczyn na Jęzui i Jęzui Narodów, a Jęzui Kraiów Wrytopy
Grady Nizozem i Inych Osiel, Leci rzadko Jęzui Prawdziwy, Jęzui
ny Domowe zdzierają i Wierzobników, Leci niez Prawdziwym Wrytopy
rezerwacjom Narodów, Owtzem mogą czasem odstępnie wprawy Walker
dobrym przykładem

Podział X

O Historii Arządu, i Podobności do Lepuscia się

Jako wola przegolna Nicustannie przeciwko Powrochney dzwala
rownie z Swiety Strony cyjni Arząd ustawiczne Zamachy na tlay-
wyszą władzę, z Pomnożeniem takich zamachow, nadwoy
zupij konstytucya, a Ponieważ tu Niema żadnego Ciata, ktorego
by wola utrzymywała przez swoy opor, wole Zwierzchnika w
rownowadze; musi koniecznie przyjąć czas wlotowyj przy
ocy Poemey a Zwierzchnik zgnieci Najwysztiego wladcy, zlem-
wy Towarzyską ztamie.

Ta to jest wrodzona, i wiecznna wada, podobna do Star-
si i Smierci rozypużey nakoniec ciato ludzkie dazy swo
prustannie od Narodzenia Ciata Politycznego ku Jego Lepusciu.

F. P. S. i. p.

dobitajcych się o Arząd Iranow, z Stann to ich trwałego powstania. Jst Poryt-
nosu, lub rozrywite klęski, kiedy wrytsto zgnębione pod jarzmem, wrytsto w
ten czas ginie; wtenczas to Zwierzchniki, niezaję Jst powoli, ubi solitudi-
nem taciunt pacem appellat, kiedy Latargi Mornowtadison miotaty Franoy
a koadiutor Turyski z pugnatem wtkiszeni wchodzit do Parlamentu, dady
Francuski szczytowy, i liczy zyt w utraiwey i wolney subbodzie. Kwestia
Niezdy Gwia na toni Najohrubniejszych Woien: krew plynata Annu-
niami, a laty bray byt wypany ludzimi, Zdawatary mowi Machiavel,
ze Rzeczpospolita Napa stataty Płynny, wposrod Morderstw, Postupny
i Woien domowych, Cnota Jst Obywatelow, Jst Byzacji niepodległost dudy
niepzy byta do Jst wzmocnienia, a niceli Jst wrytstai rozterki ostabie moży
Cokolwiec Zamieszpania, dodaci Duhom z gosci, a nie kaly Jstoy, iale
czy wolność sprzyja wstawiwie Pomysłności Podraju.

Przebieg rząd dwoma zupełnymi sposobami; kiedy albo Arząd się zmienia,
lub kiedy się Towarzystwo Związek rozwiązuje.

Siemni się rząd, przechodząc od wielkiej do małej, to jest, od
nowotadztwa do Moimnowotadztwa, od Moimnowotadztwa do Jedynowotadztwa,
Ta jest Aktonnos "Jego Naturalna" / a / gdyby od małej do
do

/ a / Nieznaczące Powstanie, z wzrostem Wenecji okazał się znaczący Przejście
takowego Stopniowania; dziwna jednakże rzecz, że od 1200 lat Wenecja
ci na drugim dopiero stopniu bycia się zdała, a ten zaczęła przez
Senat di Consiglio w R. 1198. Co się zaś tyje dawnych Arządów, który
im zarzucają, pewna jest że mimo wszystko to quintinio della
liberta veneta mówi, Między Najwyższymi Władzami.

Zarządził mi Rzeczpospolitą Arzadzką, jakoby przeciwko mojej Zasady
Jedynowotadztwa do Moimnowotadztwa, a stego do Iminowotadztwa prze-
słał. Lecz ja wcale inaczej sądzę.

Arząd ustanowiony przez Romula był mieszany, wkrótce zamieniony
w Despotyzm. z Przejściem szczególnych zginotów przed czasem
jak Dzieci Umierały przed dostąpieniem wieku dojrzałego; w
głównie Jarkwiniszow, było prawdziwym początkiem Rzeczypospolitej
Nieraz przyjęto pewną formę, gdy nieznosząc Patryciatu, Władzę
tylko dzieła dokonano. Tym samym sposobem, Ponieważ Władzę
porządku z Prawych Administracji, Moimnowotadztwo dzielnice zostało
w sporze z Iminowotadztwem, forma rządu zawsze niepewna i chwiejna
iż się została dopiero, jak dowiad Madriawel / po ustanowieniu
Trybunów utwierdzona; wtenczas dopiero powstało z Prawdziwego
Arzadem Prawdziwe Iminowotadztwo. Jakoz wlamy nacy lud utwo-
rzał nie tylko był Najwyższym Panem, lecz razem Władztwem z Arzadzkim
Senat miabyt jak Trybunatom Arzadzkim dla umiarkowania z ich cen-
wania rządu elami Konsulowi, chociaż Patryciatem. Chociaż

59
do wielkiej przechodzi, Można by mówić iż się rozwołnia, lecz to
odwrotne stopniowanie niepodobne.

W Samej rzeczy, w ten czas dopiero Rząd formy swojej odmie-
nia, kiedy zarywane sprężyny czynią ją nadto słabym do utrzy-
mania swojej. Gdyby więc iednak przez wzajemną rozwał-
nia, Siła Jego Stabat się zupełnie Miękką, i tym miękką sta-
ły się ostaci. Trzeba więc zwrócić się do Siły, i w Miękką zwałeni-
nąć się sprężyny, inaczej Stan wspiera się na nich tylko
Dnie.

Rozwiązaniu Towarzystwa Dwoma może stać się sposobami.

Najprzód jeśli Zwierzchnik nieładzi krajem podług Praw, i Naj-
wyższe Władztwo sobie przywłaszcza. W ten czas da znać się
stać się Odmiana, że nie rząd, lecz Towarzystwo wieści się to-
jest, że wielkie Towarzystwo rozwiązuje się a powstaje w nim
Jane

Pierwsi Krzydlicy, i Mięszani Wodrowie w czasie Wojny, nie było
niczym w Rzymie, i tak tylko Prezydentami Ludu.

w ten czas dopiero zaczął się Rząd, za Naturalnym swym popędem,
i silnym dążyć do Moimowładztwa. Patrijaci sami się niby zniost,
Moimowładztwo nieznajdowało się już w składzie Patrijaciów, i tak
teraz w Wenecyi i w Senai, lecz w Senacie z Patrijaciów i Sena-
nych i tożonym, potem nawet w składzie Trybunów zaczęła się cykl
czynną sobie przywłaszczać Powagę. Stawa bowiem niestanowic
rządy, jeśli Lud ma Naczelników nędrzących Jego Imieniem, i tak
wielki jak Śmie Lawse to będzie Moimowładztwem.

Z Nadziwą Moimowładztwa, wyniknęły Wojny domowe, i Trumowat.
Lyka, Juliusz, i August prawdziwemi byli Tydynowładcami, a z tej Nabo-
nie Towarzystwo pod Despotyzmem Tyberjusza rozwiązało, więc Historyja
Rzymska nie kłóci się z tądy Ouzem utwierdza.

Jone zlozone z Samych Członków Rządu, a które dla Najwyższemu Ludu
czym jest więcej, tylko Panem i Tyranem; tak iż skoro rząd przy
saczy sobie Najwyższemu Władztwo, zrywając Umowa Towarzystwa
z wszyscy Obywatele, powróciwszy do Wolności przyrodzonej, m
szę, lecz nie w obowiązku być Postulacjami.

Tak samo dzieje się, gdy Członki Rządu oddzielnie przywłaszczają
sobie władzę, który tylko w składzie używać powinni; co najmniej
szym jest zwałaniem Prawa, a większy jeszcze Nię rząd spraw
ie. W ten czas że tak rzekę, tyle się znajduje Zwierzchni
ków, ile jest Urzędników, Towarzystwo najmniej jak Rząd
dzielone ginie, lub odmienia formę rządu.

Także Rządu ialikektwie, Narządzą popolicie w rozważaniu
towarzystwie Anarchię. Wszelgłomosci Gminowładztwo Lepiej
Olektważy; Monowładztwo. Oligarchją; dodatym Jedynow
two Tyranją: lecz Ten wyraz Objęty Potrzebie tłumaczyć

W znaczeniu Pospolitym, Tyranem jest król rządzący zwałaniem
bez względu na Prawa y Sprawiedliwość. w ścisłym, Człowiek
Prywatny przywłaszczający sobie Powagę królewską, niemający
do niego Prawa. Tak Grecy tłumaczyli Ten wyraz, Narządzą
Oni bez różnicy Tyranami Dobrych y złych Królów, którzy
Powaga była nieprawą [6:] Tak więc Tyran y Usurpator są dwa
raz y zupełnie jedno i na raz.

[6] Omnis enim et habent, et dicunt Tyranni, qui potestate utuntur perpetua, in ea Civitate
que licetate sua. Cor. Rep. in milia. Przeważa że Aristoteles ty między Tyranami
Królów czyni różnicę, że Pierwszy ku chwale, drugi ku przykrywemu poddanych rządu, i
opiera się wszyscy w powściągnięciu Prawa greckich w tymże to słowo Tyran brali znaczenie, i
nade wszystko w tymże znaczeniu wydarz, wplywający z rozumieniem Aristotela samego, że od
ku świata, a jednego i więcej było Królów.

1660

Leż dla oznaczenia różnych rzeczy, nazwiskami roinnemi, Nazywam
Tyranem Usurpatora władzy królewskiej; Despotą Usurpatora wła-
dy Najwyższej. Tyranem jest, który mimo praw, przywłaszcza
sobie rządzenie podług praw; Despotą, ktosi nad Same Pra-
wa wynosi. Tak więc Tyran niekoniecznie jest Despotą,
Lecz Despota jest zawsze Tyranem.

Rozdział XI

O Smierci Ciąła Politycznego.

Taki jest Przypadek i Niechrońny pogód Rzecz, choc Najle-
piej ukonstytuowanych. Czyli Sparta i Rzym Liczeli, Wo-
ryż kraj moicze spodziewał wieczny trwałosci? Chyba po-
stanowie' Rzecz trwały, niemyślny o Jego nieśmiertelności;
nieubiegaymy się za Niepodobni'stwami, ani podklebiaymy
sobie iż dzieła Naszemu potrafimy nadać nieśmiertelną. Przem-
ludzkim trwałosci.

Ciąło Polityczne, rownie jak Ciąło Człowieka, od Narodzenia
zaczyna Umierać, i w Samym Sobie Nosi Nasienie własnego Re-
pucia. Leż jak iedno, tak i drugie, może mieć Konstytucję
Mocniejszą, lub Słabszą, y żyć krócej lub dłużej. Konstytu-
cia Człowieka jest Natury; a Stanu jest Siłami Dzieltem.

Nie jest w mojej dździ, przedtężyć' swe życie; leż wż jest
mojej przedtężyć' życie Stanu; jak Najdłuższy być może; na-
daje mu jak najlepszą Konstytucję.

Kray

Kraj najlepszy urządzony zgodnie, lecz Rozum jak Inny, jeżeli
przewidziany jaki Przypadek przed czasem zguby Jego nieprzy-
spiesz.

Zasadę życia Politycznego, jest Najwyższa władza; Serwem
władawca; Męgiem Wykonawca, która nadać Auch i
Achim Casuom. Mnie Męgi zostai' tawisty paralizem,
stworzeniu ży' iduce; Ciotwiek w takim Przypadku
Rozum, i życie: lecz skoro serw zatrzymasz w swym
Auchu, iuz Żwione niczyje.

Życiem kraju Wielak sz Prawa, iak rasy wladza
władawca. Prawo wkoraytu Nicobowizanie deisiaz,
męgiem kazię' zgody domyslai, a Najwyższy Władca
zdai' sz Nieprzerwanie potwierdza Prawa, które mogły
zwier' nieszosi. Cez Owiadczenia wola Jego trwa po
Iny Niedwota.

Dla tego' to Stare Prawa tak mocno szanujemy, zdo-
sz' Nam ze tylko wyborność woli starożytnych mogła i
tak długo utrzymać;

Gdyby Najwyższy Władca nieznawat Je Cigle Zbawie-
nemi, pewnieby Je był Żyjąc rasy dwostat. Ozi Przy-
czyna, dla czego Prawa, zamiast osłabianią, owszem Nowy M
Cieraię' dzielności w każdym dobre urządzonej Kraiu; Przy-
starożytności, czytu Je co dzień szanowniejszemi; Przewidzi
Prawa starzejszą Stabię, Niemak tam wladzy prowadzą-
czy i Stan iuz niczyje.

Podwójt.

Sakim sposobem Wrymującą Najwyższą Władzą

Ponieważ Najwyższy Władca, żadnej Innej, oprócz władzy wykonawczej, niema mocy, więc działa tylko przez Prawa, Leż i Prawa są Authentycznymi Aktami woli Powołanej, Najwyższy Władca mógłby, wtenczas tylko działać, Gdy Narod zgromadzony. — Narod Zgromadzony, to za chymera! prawda, tenaz, leż była Chymera przed dwoma tysiącami lat: czy odmieniła się Natura Ludzka?

Granice możności w rzeczach moralnych, daleko są Obserwicytą niż sądzimy. Masz to Nabal i występki niewiasty. Podło Dusze, nie wierzą w ludzi wielkich, a niekierowni niewolnicy nągrywaią się uśmiechem Jydowskim na wyraz wolności.

Z tego co się zrobiło, wnosimy to co się może zrobić. Niegdę mówią o Starożytnych Greckich Rzeczpospolitach, ten Rzeczpospolita Rzym była zdaniem wielkim krajem, a Rzym wielkim miastem. Według ostatniego popisu znajdowało się w Rzymie 400.000. Obywateli łoknych do Groni, a w całym Samitowie więcej jak trzy Miliony Obywateli, nierachując wto Poddanych, Indyzionow, Kobiet dzieci i Niewolników.

Skąd niewystawi kto sobie trudności, w czystym zgromadzeniu niezmiernego ludu, tej Skoty i Joz Okolic? Jednakże radła był Jydzień wktorymby Lud Rzymski czasem po kilka razy niezmadzał się. Wykonywał On nie tylko Prawa Najwyższy Władcy, ale też część praw sąda, rozstrzygał pewne Interespa, i sądził nie które sprawy, a wszyscy ten Lud, prawie tak czysto Wrydował, jak Obywatel na Rynku znajdował się.

Wrydował

Wyszych nawet cesarow zastigaję, obaczlibyśmy, iż większa część dawnych Rzędow, nawet idynowoladnych, jak np. Maradonow i kow, takowe Rady miała. Cokolwiek jednak bądź, to jedno i zaprecone dowiadczenie rozwiaznie wszystkie trudnosci, bo jest w samej Rzeczy, także bądź może, zdacim się; iż to dobry wniosek.

Rozdział XIII

Ciąg dalszy

Niedozyci Natym aby Lud Zgromadzony utworzył konstytucyjną Kmg Uchwalaicę pewny Ibin Praw: Niedozyci aby Postanowit Dni wieczny, lub żeby raz na zawsze wzgodit wybor Magistratu. Oprocz Zgromadzen Nadzwyczajnych, w przypadkach Niepraw widzianych; powinny iestze być state, i periodyczne, ktore by nie zniesi ani zwlec niemozlo, tak dalece a żeby w czonym Dniu Lud przez samo Prawo był zgromadzony, i potrzebował ku temu Innego formalnego wezwania. Lecz oprocz tych przez samo Dnia oznaczenie Prawnych Zgromadzen, kaide Inne niezwołane podług przepisanej formy przez Urzędniki do tego postanowione, powinny być iestze za Nieprawe, a wszystkie czynnosci Jego za nieważne, i sam Nawet Perzedeł Zgromadzaniacę powinien z prawa wyptywac.

Dwoty mniej lub więcej czyste Zgromadzen prawych, od Zgromadzen razem zalicz, uwag, iż pewnych nato niemozna dawać widet, w ogolnosci tytko można powiedziec, iż Inny wyzrad ma mozy, tym czynie najwyższy Wladca powinien probowac

62
powinien się pokaszować.

To, Powie tego, jest dobre dla Jednego Miasta, lecz czy, kiedy kraj większą ich liczbę zawiera? Należy wten czas podnieść tego wyższą władzę, albo raczej przywrócić ją Jednemu Miastu, i wszystko uczynić mu Poddanym?

Odpowiadam że nie należy ani Jednego, ani drugiego wybrać. Najbardziej bowiem Najwyższą władzą jest jedna, i Pośrednią, każdy Podział niszczy ją. Powtórnie ani Miasto, ani Nawet Niemnie Gdzie Prawnie Poddany drugiemu, Ponieważ Jaka ta Ciąta Politycznego zasadzają na zgodności Postulacjami i Wolności, i że wyrazy Poddany a Pan są Jednakowe Stosunki, których wyobrażenie tączy się pod Jednym wyrazem Obywatela.

Odpowiadam jeszcze, że zawsze jest ile, kilka Miast tego jednego Ciąta Politycznego, i że uskuteczniąc to tacyście, należy spodziewać się wyprawy z tych krajów Unii, Niemniejże zawrócić Nadziwić Wielkich Kraiów temu, kto niechce tylko Matych: lecz iabim sposobem nadać Matym Kraiom dosyć mocy, do Opasłości wielkiej. Jaki nigdyś Miasta Szwecji Opierają Wielkiemu Krolowi, i iak w Porzecznych Holandia y Szwajcarsy Opierają Domowi Austriackiemu. Wszakże kiedy Niemcy zina przeprowadzić krajo do Stasznych Granic, zostaje jeszcze Ten jeden Sposob; aby Niemnie Sobie, lecz przemocnie Szedł kolejno do Wzrostu kmiast i Zgromadzać w nich

Stany

Stany Kraju.

Zaludniay kraj rowno, rozposieray wszedze iednakowe Prawo
wsknuszay wszedze Obywateli i cywil, a kraj stawszy razem
najmniejszym i Najlepszym jak tylko byc moze rządzoney
Pamiety nato, ze Murz Miyskie Stadozycy z Puzem
Sepianek Miyskich, za kazdym w Stolicy wznowszay
Palacem, zdacimisy ze wszedz całą Okolicę w oblog idacę.

Rozdział XIV

Ciąg Dalszy

Skoro Narod zgromadzony prawie w Ciele Najwyższ
go Władcy, wstulka Powaga. Przede Najlepiejmiast ustala
Władza wykonawcza zostaje Zawieszona, a Osoba Naj
ostatniejszego Obywatela, jest tak Święta, jak Najp
wszego Urzędnika, Niemaż bowiem tam reprezentant
gdzieś znajdzie reprezentowany, Władza cywilna wznowsz
kow zastępcę w czasie Sejmów Rzymskich, wzniesi
z Niewiadomości lub Zamieszania tego Prawicy. Wten
czas konsalowie byli tylko Prezydentami Radu, Trybuna
wie Prostermi Mowianicy a Senat Miyscy

Rozdział XV

o Deputowanych czyli Reprezentantach

Skoro Starba Publiczna przestaje Gdzie Prawna Sprawa Oby
skoro Ci wola rządy walcim niz Osoba Stuzę Kraj iia bli
Upadku. Inebali Jozę do Obyw? to Zaluzny i Wyszka i S
w Domu

Wtem prawie Inaczem jak w kraj Mowcy w Parlamencie
Angielskim, Podobienstwo Gde Urzędow iwasnoby Gde Kons
low i Trybunow w samym nawet Czasie Zawieszony w
powagi.

w Domu; trebali iść na Obrady? to mianuig Deputowanych, izo-
staig w Domu. Za pomoga gnusnosci i pienigdy dostaię nallo-
niei Lotnierz dla bronienia i Reprezentantow dla Prudawa-
nia Oyczyzny. —

Zgiętki Standowy kwasita, takoma chciwość zysku, zwiernio-
tosc, mitosc wygodo, oto są przyczyny zamieniaczce na Pie-
nizim Wtęgi Osobiste.

Wstępniz się Jedney części zysku dla pomnozania drugiej do
woli. Dawaycie tylko pienigdy, a wnet kędziaci mieli
kaydany.

Wyraz Finansow iest wyrazem Niwoluistey,
Nieznanym w Wolnym Narodzie; w kraju prawdziwie wolnym
Obywatele robia wszystko, samionami, nie pienigdmiz;

daley od Optacania uwolnienia Siebie od sluzby Powinnowa
zaptaciliby zato, żeby si sami wypetniali. Daleki Cas-

dasz Jestem od wyobrazen pospolitych roboczney Publiczney
zdaiz mi się mniej przeciwne Wolnosci iak Podatki;

Im lepiej Stan Urzadzony tym wazniejszy są w Urzystad
Obywateli sprawy publiczne nad Prywatne. Daleko glawet

mniej znajduj się wnia spraw prywatnych, Co pomie-
waz z Summy Sursia Pospolitego, wieksza częśćka Kar-

dena Obywatelowi dostaię się, mniej są potrzebne nakady
w zabiegach Domowych. w Dobrych Urzadzoney Rzeczy

pospolitey, kazdy lei na Izpomadzenia krajowe, w detyw
Przodzi nikomu do nich ruszyc się niechce, Niktogo Cwicza
nieinteresuje

nieustępliwie to co się w nich dzieje, każdy wie że wola Prus
• Anna nie tam niestawowi, Naloniai rękę zabierając donosi
zabici. z Dobrych Praw rodzą się kopie, a z tych Gons
Skoro kto o sprawach Krajowych rzeknie - Coto mny Obel
Można pewnie wnosić że kraj zgubiony.

Otygniecie Patriotyzmu, dzielności Interesu prywatnego w
zmierności kraia, Zwycięstwa, Nadzwyczajnego Prądu, podatki w
Deputowanych, czyli Reprezentantów Narodu w Zgromadzeniu
Kraiovych, Smieją Ich w niektórych Kraiach, Trzyma
nam. Nazywac. Jak Interes Dwóch Pierwszych
znajdują w Pierwszym i drugim Stopniu, publiczny
a w Trzecim umieszczony.

Negatywne władztwo zasadzając się istotnie na Woli
wszechney. Niemogę czyli reprezentować, niemogę być
prezentowane dla tej Samej Ingerency, dla której
pione być Niemogę; jest toz Samy, albo Jony, nie
tu Srodka. Deputowani więc Narodu, Niemogę
tego Reprezentantami, nie są jak tylko Komisarjami,
Sami przez siebie Niemogę nie stanowić, każde Prawo
niepotwierdzone Robinie od Narodu, nie jest Prawem
Narodu Angielski sądzić wolnym, i myślić mocno, jest
nym w czasie Elekcyj Członków Parlamentu, Skoro a
jest niewolnikiem jest niezgodnym. Wzrost porwołony
na krótkim momencie Wolności warcie, żeby się stało.
Wyobrażenie

Wyobrażenie Reprezentantów jest tawarniejsze, powzięliśmy
 je z Arządu feudalnego, tego to głupiego i niegodziwego Arządu,
 w którym Rodzaj ludzki jest spódlony, a Imię człowieka
 haniebne. Nigdy Naród ani w starożytnych Rzeczpospolitych
 ani w Jednostwładztwach Niemiat Reprezentantów, nie znał
 nawet tego Imienia. Dziwna rzecz bardzo że Repre-
 sentacy Trybunowie tak niebykalnie niepomysłili Nawet obywateli,
 mogli przywłaszczyć sobie Prawa Ludu, i że wprost tak wid-
 kiego Mustrwa, niepokusili się Nigdy o uchwalenie własnej
 Powagi, aby idnego Plebisytu, wszakże o tamże spawia
 można sądzić z tego, że za Grachow idna część "Perpol-
 stwa kroski i Dachow dawata.

Idnie Prawo i Wolność są wszystkim, tam Niedogodności
 są Niczym. W tego Mądrego Narodu wszystkim w sprawie
 bliższych było zawarte korbach: pozwalał czynić listom to,
 na co by się Trybunowie nie odważyli; nie obawiali się aby listom
 wie chcieli je reprezentować. Dla pojęcia idnak idnie
 sposobem reprezentowali je czasem, dosyć jest wystawić
 sobie, idnim sposobem Arząd reprezentacji Najwyższego
 Władcy. Ponieważ bowiem Prawo, jest Ogłoszeniem wo-
 1. Powszeczeńny, rzecz idna że Naród Niemiec gdzie represen-
 towany w Władcy prawodawczej, chociaż może i powołany
 być

być w wykonawczej; która tylko jest mocą do Prawa przysła-
waną. To pokazuje że dobre wstrząsa się rzeczą bardzo ma-
to Inądziewię Narodów mających Prawa. Cokolwiek i gdzie
jest Prawa ze Trybunowie nie mające żadnej części w
daj wykonawczej, nie mogła nigdy z Mocy Swoich Urzędów
prezentować Lud Rymski, lecz tylko przytaczając sobie
Prawa Senatu.

U Greców wszystko czynił sam Lud, cokolwiek miał do czynienia.
Wstawienie zgromadzone na Syklu pod Nibem Umie-
Kowany, niechuj, wyrażony przez niewolników od Pro-
Niemysłat, tylko o Swojej Wolności. Niekiedy w jakich
zemia i jakim sposobem utrzymać te same Prawa? Ziemi
Klimata czynią potrzeby wasze różnicami, wprowadzając
Kraów zimnych Mielkość; Zbytek wschodnich Narodów
jest to chcieć się okuć w żel kopyt, i Poddawać się
jeszcze konieczniej nad nich; przez Swoją Mieszkić w Swoich
nie można wystać na Mieszkić Szwastku; Nieme Waple
Zępli nie mogą dać się Sypać na Wolnym Powiatu, Zępli
więcej was zajmują, jak Wolność, daleko mniej Swoich
Niewoli, a Mielki Nędzy.

Co to! więc Wolność nie utrzymuje się tylko wsparta na Mielki
Może to być? Ostateczności rozszerzają Sykalg się. Wzrost
co nie jest w Porządku Natury jest Niedogodne, a Towarzystwo
Cywilne bardzo niż co innego. Czy tak Mieszkić Szwastku
Toszenie

68

Polszina, Ji Niemcina zachował swy wolności bez uprzedku
drugiego, w których Obywatel niemczie być doskonałe wolnym je-
żeli niewolnik nie jest w ostatnim stopniu niewolnikiem.

Takie było Półzenie sparty, to do Was Narody Jerozolimskie,
Wy Niemczie niewolników, lecz jesteście Niemcy, którzy nie
wolę opłacacie ich wolność. Naprawdę chłabić się z Was
doskonalsi, Widy w Wasz ujęty Podkości, jak durszki.
Nierozumiem jednak przez to, że Należy mieć niewolników, ani
że Prawo niewoli jest sprawiedliwym, gdyż przeciwnie do-
datem. Wyliczam tylko Przyjęty, czemu Narody Jerozolimskie,
że mianowicie się wolności mają Reprezentantów, a czemu
Dawne ich Niemiaty. Cożkolwiek bądź skoro Narody takie
Nadaje sobie Reprezentantów, i że nie jest wolnym, i że
nie jest Nawet Narodem.

Podług nowego dokładnie wszystko, niewidzę u Was żadnego
podobieństwa, a żeby odtąd Najwyższy Władca mógłby przyjąć
prawach utrzymać, jeżeli kraj nie jest bardzo mały. Lecz jeżeli
jest bardzo mały zostanie Podbity? Nie. Okazy to Widy je-
jakim sposobem można zwrócić uwagę wielkiego Narodu Polacy i Litwy
i dobrym porządkiem Kraju Małego.

Jeżeli przedmiotem to być Wzynieć w Czysto Dobrej tego Dnia kedy maigo nasz
Stoduchant Lewystrzechy byłym przyszedł do Zjednoczeń kółka Kraju
w Jedem, materia ta wcale Nowa potrzebaćca Wskazowienia chęć ludzi.

Rozdział XVI

Rozdział XVI

Ustanowienie rządu nie jest Umową.

Ustanowienie władzy Prawodawczej, idzie o ustanowienie tej
Konawczej; ta bowiem ostatnia niedzieli tylko w krajach
krajach szczególnych, nie należy do części pierwszej, Natu-
ralnie jest od niej oddzielona. Gdyby Najwyższy Władca
jako Najwyższy Władca mógł posiadać władzę wykona-
czą, moc Pochodząca z Prawa i czynności byłyby tak-
lece z sobą pomierane, jakoby nie można widzieć, co jest
Prawem, a co nie; Ciąto Polityczne wyrażone tym
sobem z Słuch Naturalnych Granic państwa Europejskiego
mocy, dla której powściągnięcia było ustanowienie.
Ponieważ według Umowy Towarzystwowej wszyscy Obywatele
są równi, wszyscy więc mogą przepisywać to, co uważają
czynni Powinni, przeciwnie zaś nikt niema mocy nakła-
zywać to drugiemu, czego Sam nie czyni. — Tak to
własnie mówię moc nieuchronnie potrzebna do
i Ruchu Ciąto Politycznego, którą Najwyższy Władca
nawiaszę, Arząd Nadacie Jurisdykcyjnej. —
Wielu utrzymywało, że to ustanowienie Arządu, jest to
mowę między Narodem, y Macielkami, których sobie
nadacie; Umowę, w której między Obiema Stronami
szwano Warunki, pod jakimi jedna obsługiwana się
roskazywać

66

roskazywał, a druga była pasywną, pewny Jurem ze Ksi
dy była diwaczną tego rodzaju umową! Lecz obaczmy
czy jest jakieś Podobieństwo Obstawiania przytym Mniemaniu.

A Najpierw, jako Najwyższa Władza nie może się ustępować,
tak też ani może być Ograniczai, Ograniczai że byłoby Jedno
co Niekogo. Długo rzecz i precyzyjnie inowno, ażeby Najwyż-
szy Władca nadawał sobie Przewodnego; obowiązujący się
do Postawienia Panu, iść wracając do Jurem wot-
nosu. —

Przytym widoczna jest, że takowa Waruda z Jurem lub
ni Probania Umowa, byłaby czynnością Szeregulną, więc
ani Prawem, ani czynnością Najwyższej Władzy, ażeby
nieprawą.

Widziemy jeszcze ze strony Umawiającej w zględem Sie-
bie, samemu tylko Prawu Natury Podlegatyby, że żadne
wzajemnych Słych Obowiązków Szkoimi, losie Jurem
Stanowi Cywilnemu sprzeciwia. Ponieważ Mażący
w Regu moc, iść Jurem Panem wykonania, byłoby to
jedno co Naturai Umowę Czynności "Citowicka, któryby pro-
widział do Drugiego = Oddaj Ci laty Moje Mażętek
z tym Warunkiem żebyś mi Oddał ile ci się podoba. — Ju-
dna iść tylko Umowa w Towarystwie Cywilnym, Umowa

Umowa z Towarzystwami, wyłącza wszelkie Inne Umowy
Niemocna sobie wymyślić, żadnej Umowy Publicznej, literatki
Wziętya Izwalceniem Pierwszej.

Rozdział XVII

O Ustanowieniu Rządu.

Jakież jest wyobrażenie Czynności Ustanawiającej Rząd? Uważam
za Najpiękniejszą że ta Czynność jest złożona z dwóch części
to jest z Ustanowienia Prawa, i z Wykonania Prawa.

Przez Pierwszą, Stanowi Najwyższy Władca, że gdzie
czyli skład Rządu ustanowiony pod Jego lub Jego Sługami,
dy poimnie że to jest Prawem.

Przez Drugą, mianuje Narod Władcy, którym
będzie poruczone Rząd Ustanowiony. To zaś mianowanie
nie będzie Czynnością Sukcesyjną, Nie jest Drugim
lecz tylko skutkiem Pierwszego, i Czynnością Rządu.

Trudno tylko zrozumieć, jakim sposobem można mieć
przed Ustanowieniem Rządu, Czynność Rządową; Jakim
sposobem Narod, Sądzi Najwyższy Władca, albo Pod
ny może w pewnych Przypadkach stać się Zwierzchni
kimi lub Wydziałem: —

Także tu Pokazuje się Jedna z Zadaniowych własności
Prata

67

ciata Politycznego, za pomocą których idąc do Działania na
pojęcie przewidziane sobie, Ja bowiem stać się przez Ręko-
wzięcie Zamianę Najwyższego Władztwa w Imię Władztwa
tak iż bez widocznej Odmiiany, iedyńcy tylko przez
Nowy Rozumek Wysłuch do Wysłuch, Obywatele
zostawcy Urzędnicami, przechodzą od Sypności ogółnych
do Szczególnych, czyli od Prawa do Wykonania.

Ja Odmiana Rozumu nie jest Czyn Subtelnością Spekulacyi
czy Niemalicyjny Przekład w Praktyce; Dzielę się ona co
dziennie w Parlamencie Angielskim; Jaż Wzrost Za-
mieniamy w Słownych przypadkach w Wydział rozma-
żajcy Interesa; przez co z Zgromadzenia Najwyższego
Władztwa, którym była, momentem uformował się
Prosta Komisja, tak iż potym zdaje sobie samą
jako Jębi Państwu, rachunek z tego co postanowiła
Cedząc wydziałem, i pod innym nazwiskiem rozstrzy-
sa to, co już zatwierdza pod Jęnym.

Taka jest dogodność Rządu Imię Władztwa, że
może być ustanowiony przez Prosta czynności Woli Powstającej
Potym Rząd Ten Imię Władztwa zostaje się, Jeśli taka forma przy-
jęta, lub ustanowiona Imieniem Najwyższego Władztwa Rządu
wem przepisany, i wysłuch się konicy. Nepodobna

Niepodobna jest bez zrzeczenia się wzięty przytoczonych za
Prząd Innym prawym ustanowić sposobem.

Rozdział XVIII

O Sposobie Zapobieżenia Usurpacyom

Z Tych Wyjaśnień potwierdzających potwierdzających Rozdział XVI wynika, że Cyfrowy Prząd ustanowiony, jest Umową, lecz Prawem, że ci który sobie mają, ruczoną władzę Wykonawczą nie są Panami, lecz Stugan Narodu, który Ją podług Upodobania stanowi, i odprawia może, że Niekim względem Niekich Pstania o Umowę, lecz postanowienie, i że przyjmie na siebie Obowiązki które o na Niekich władza, nie Niekim, tylko dopełniać powinności Obywatelstwa, żadney z gontu nie mające moey sprzeczania o Warunki.

Jeśli więc kiedy Narod ustanowi Prząd Dzielnicy, czyli Adynowładny w pewnym Domie, czyli Moimowładny w pewnym Młodzi Obywateli, nie wkłada pruto żadnego na siebie obciążenia, Naznacza tylko Prządowi Pewną i tymczasową formę, pole imię Niekim inaczey postanowić.

Prawda że takowe Admiany Lawsze są Niekim, Niekim tylko Prządu ustanowionego, chyba by się stał

Niezgodny z dobrem Powstrzymym, lecz ta ostrożność jest Mały
mą Polityczną, nie zaś przepięm Prawa, i Narod Nie więcej
jest Obowiązany Utrzymać w ręk Nacelników przy Władzy
Gwiltney, jak Wodzow przy Woytkowey.

Prawda i to jest rzecz, że w podobnym przypadku, nie można
dosyć trzeźwie zachować wszystkich formalności potrzebnych do
rozroznienia czynności porządnej i prawej, od Wnawoy i
towniczey, i woli całego Narodu, od krykow i spisku.

Tutay to Nadużytko nie należy pozwalać Nieprawdliwemu
przyypadkowi, tylko co mu podług Najwyższego Prawa od
mowić niemczina, i z tego to obowiązku ma dźwienchuił
Najlepszy środek Utrzymania Swoy Władzy mimo woli Nar-
rodu, i bez Obawy Śmierci Usurpatora: Okazywać Ciężkie
Je Nieuzywa tylko Praw Świcht, łatwo mu jest rozpustnie-
nie ić, a pod pozorami Spokoyności Publiczney zakładać
Zgromadzeń wyznaczonych do przywołania Dobrego porzą-
ku, tym sposobem zyskując z Milczenia, którego przed-
waci Niepozwała, albo z Nieregularności które popatując
doszwała, dla Humanizacji na Swoją stronę zgody Iżak
który przez Ciężkie smierzą, i karania Iżak który się
Osmielają mowić. Tym to sposobem Decemviruci wybra-
ni z początku na rolę fideu, potym potwierdzeni na drugi
polusi i i i i

pokusili się o zatrzymanie swojej władzy na Lawrze, niedowolnie
iż Zgromadzenia się Szymu; i tym to fatalnym sposobem
przywłaszczyła sobie przedcy wy powzię najwyższą Władzę
dy wszytka Prędy Świata raz Moją Publiczną przy
obleczone. —

Zgromadzenia Periodyczne, o których wyżej mowitem, są
bardzo zdobne sposobem lub Sztuki to Sta, osobliwie gdy
potrzebują formalnego zwołania; w takim czasie bowiem
Sztuka Niemożdy Im przeszkodzić bez otwartego Okazania
nia się Przewzięcia praw i Niemyślnym Stanu.

Te Zgromadzenia Innego Oprócz Zachowania Timowy Towarzystwa
rynkicy, celu niemającego, Dwoma Lawrze powinny być
gajac Propozycjami - których by nigdy ani przemilczano
ani inaczej tylko oddzielnie kruskowaniu poddać nie
ina było.

Prowska „Czyli się Podoba Najwyższemu Władcy Niemożdy
formy Prędy zachować?”

Druga „Czyli się Podoba Władcy Niemożdy Wstrzymać
Prędy Te osoby którym iść teraz pozwolony?”

Biorę tu za rzecz dowiedzianą, że sądy ziem dowolne
toist, że niemają wkrainie żadnego Prawa Fundamentalnego
ktorego by Odwołać Niemożdu, Nawet Umowę Towarzystwa
50 gdy

bo Jedy. dla Podnomyslnego Zerwania tej umowy Wzyspy
 się Obywatelsi Zgromadzili; Niemoina wątpię Jedy nie
 była bardzo prawnie Zerwaną. Sam Gociuk maie
 ma, że każdemu wolno wyrzec się Towarzystwa, którego
 jest Członkiem, i odzyskać wolność przywrózoną zdupu
 Maigthusem wychodząc z kraju. [f.] Wiedomeżmi zaś by-
 toby, a żeby Wzyspy Obwatelsi Zgromadzeni niebyli Mocne
 mi Wzyspy to, co mori każdy z nich z osobna. —

[f.] ale wychodząc niedłatego żeby wytamacić się z pod Powi-
 nosi i uwalniać się od Starenia Cyryzanie wtem czas ku-
 dy nas potrzebnie, w ten czas bowiem wyjście bytoby
 Zbrodniarz, i Kazy Godne; Wiebytoby Oddaleniem się leca
 Unierka. —

Rega IV

19

Męga IV

1970

Podział I

Wola Powrzechna jest Niekazitelna

Rozdział I

Wola Powszechna jest Nieskazitelna.

Poki Lidszczeni ludnie za Jedno uważają się Ciota, polity iedną tylko do wspólnego zachowania i dobra Ogólnego stosując się mają woli, wtenczas Sprzeczny Stanu są silne y proste, zasady czyste y jasne, niemaż ani Zawikłanych, ani przeciwnych Sobie Interesów; Dobro Ogólne wszędy się okazuje, aż y do Postrzeżenia swiego niepotrzebnie opiera zdrowego rozsądku. Pokoy, iedność, równość są, Nieprzyjemności Subtelności politycznych. Trudno Spuścić Luda, Prostych, i Szczerych z przyrzeczeń Ich Prostoty, i Dystyngcji y wyszukanej Polowy, nieomamić Ich, zaideosy Nawet Ich dowcipnemi, aby Ich na Dudkow występkowego imania. Widzże w Najszczęśliwszym Świecie na Aduie. Turmy Polowkow Nawadzających się w Cieniu Dębów, o sprawach Krajowych, i zawsze postępujących rostrapić, Można się opniei Uczuciom wigandy, na Wytworności Junych Narodów, Cyżających eżnami i Nędznemi za Pomocą Sztuki, i Jaiumii.

Kraj tym sposobem nędzony, bardzo mało Praw potrzebuie, a iusti obolizności wymagają, ogłoszenia Nowych, Potrzeba ta okazuje się Powszechna. Pierwszy proponujemy, Mi Imogo Niepowiada, oprócz co inii wszyscy uważali, Niepotrzeba In Ani Intraj, ani wymowy, do uchwalenia Prawem, co każdy przed

Seuziot

przedsięwzięcie wzięcie, byłoby się zapewnić że wszyscy też są
uczynią.

Ostatnie zaś myślowo to, że widzę szczególnie że wporządku
Urządzone kraje, zdają się być Niepodobniustwem Utrzymać i
Niek porządek. Smierzą się wystawiają wszystkie
stawa, któreby zżyczył Osiust, lub zwodniczy mowca pot
fit w mowić w Dostojstwo Paryskie, lub Łędyńskie. Nic
dług Oni że lud Bernowski byłoby okut w Dyby Krómi
a Genewski Ochłostat Lucia Beaumont.

Leu gdy Wzrost Towarzystwa wzięcie, a Stan Stabry zają
Gdy Interes szczególnie zaczyna dawać się czuć, a ma
Towarzystwa mieć w Pym na Wielkie, Interes P
chuy Puzycy, powstają przeciw Niemu. Przewidy, g
dnomyślność iuz nieparnie w głosach, Wola Powstac
nieist iuz wola wszystkich, powstają Zawady, Postępk
Najlepsza rada nieuchodzi bez precyzności.

Nakoniec Gdy Stan Głiszi Upadku nieutrzymiły był
w Porsau Czozy, Porozumy; gdy Wzrost Towarzystwa wzię
Hick Terwany iest Sercah, gdy Najhamburskiy
rep bezczelnie przywzię Świętym Dobra Publicznego
zuiskiem, w ten czas Wola Powstaczkna stać się Niemo
wszysty tajemnem powodowan widziałam nie gło
iuz iako Obywatle, iak gdyby nigdy Niebyło C
w ten czas pod patrywym Imieniem Pauc, uchodzą Mi
Drive

42

niegodziwe uchwały, które nie mają w zamiarze nic prócz
Interesu szczególnego. —

Należy wnosić zgodę i miszrenie lub sepsanie woli Powszechnego
Nie. To jest Lawra Statyczna, Miskantelna i Cyfra, lecz
poddana innym przewyższającym ją Łądom. Każdy oddaje
czaiąc swój Interes szczególny od Powszechnego, poznając to
dobrze, że Niemosi są Cathicem oddają; lecz części Mięszczy-
stwa Publicznego ktoraby spadła na niego, zdawiamy się w
czym upowornianiu z Dykticem szczególnym, który sobie przy
własnym usiutue. Wyiowsy ten szczególny Dykt, każdy
dla własnego Interesu żąda dobra Powszechnego, tak silnie
jak ktokolwiek inny. Zaprowadzany Nawet za Pierwizore Głos
Jego, niektymi, lecz obłąkami waim wole Powszechnę.
Otgąd Jego w tym że odmieniając Znawienie Pytania, i od
powiadając co innego, niżli owo że Pytaiz, zamiast aby
miał mówić w Sioym Głosie = dobrze jest dla kraju powia
da, dobrze jest dla tego Ciowiska, lub dla tej Partyi, aby
ta lub Owa Rada utrzymatajz. Tak w Zgromadzeniach
nie jest Prawem Porządkiem publicznym, żeby utrzymać Wole, Por-
wroczną, lecz żeby ją pytać, a Ona żeby odpowiadała.
Wielebym miał do uzyskania Uwag, o prostym Prawie Królko-
wania we Wrystlich Cyfymosiach Najwyższego Władztwa,
którego nie Obywatelom oddaje Niemosi, równie iate o Prawie
Ogłaszania swej Opinii, proponowania Deczenia i roz-
trzymania

rozstrzygnięcia, które przed razem u siebie swoim członkom przysła-
czył. lecz ta ważna Materia potrzebowałaby osobnego
ta, a utwarzniejszym nie mogę powiedzieć uszytkiego.

Rozdział II

O krewkach

Widziemy z poprzedzającego Rozdziału że sposób zarząd-
nia Sprawami powstrzechności, może być pewnym Dualizmem
Obywateli, i Zdrowia Ciąta Politycznego. Im więcej
w Zgromadzeniach panuje zgoda, to jest, im bardziej
się głosy zbliżają do Jednomysłności, tym dzielniej
nie wola Powstrzechna, lecz długie Spory, Wierzydy,
wy, oznaczają przewagę Interesów szczególnych, i
lewie kraiu do Upadku.

Wszystko to mniej jest widocznym gdy w konstytucyjach, jak
Dwa lub też więcej wchodzi Stanów, iak w Anglii szlachta
i Gminni których kłótnie zawichły nieraz Sejmami
w Najpiękniejszych Nawet Rzeczypospolitej Czasach. Lecz
wyjętek Szwajcaryi jest porówny iak Rzeczywisty; wtem
bowiem przez wdrożoną se tak małą, Ciąta Polityczną
wade, Znajdują się Dwa Stany w jednym, czyli Statu-
in Statu. Co nieprawda o Obywatelach razem, i
prawdą o każdym w szczególności. Także w samej
w Najburzliwszych Nawet Czasach, Gminne Ustawy
politycznej

Pospolstwa, gdy Senat niemiewszaty do nich, przechodzący zaupie
spokojnie, i ze Inaczą wyższością Kresk: Ponieważ bo-
wim Obywatele Siedem tyko mieli Interes, a lud siedem tyko
miał woli.

Na Drugim koniu Kola powraca Jednomystności, to jest gdy
Obywatele Siedem popadły w Jarzmo, nie mają iuz, ani wol-
nosu, ani Woli. W ten czas B. Boiaż i podstępstwo
zamieniają Kreski w Okrytki, w ten czas iuz nie wo-
trząca, lecz wielbią lub ztorozę, Jak był pod
Cesarzami Siedem Iny głosowania Senatu, Jacyt uważa,
ze pod Panowaniem Ottona, senatorowie Miastuże pro-
kwestura na Wittelinura, wznieci razem Zgietu, obro-
pny, ale żeby niewidział Wittelinur, Gdyby przypadł
wziot Prawą, który co z nich mowit,

z tych rozmaitych uwag wyptywaiz Zasady, według któ-
rych należy urządzić sposób radowania Kresk, i pro-
wywania Głosow, w miarę łatwiejszego, albo też trudniej-
szego poznania Woli Posreckney, i mniejszego albo-
też większego Schytku Państwa.

Jedno tylko Inyduisiz Prawo, wymagające z Natury Sw-
izy Jednomystności, to jest Umowa Towaryska, i Jowa
wyższość, bo wiem Cywilne, nagwoliuizoz jest w swie-
uc

w Świecie czynoszą; każdy Litwiek Urodziwszy się wolny
i własnym Panem; niemoże przez Nikogo, ani pod żadnym
pozorem być przymuszony do Poddania się miemu Swę
woli. — Utrzymuje się że Syn Nie wolnik, wodzi się kłosem
nikim jest to Utrzymuje się że Nie wodzi się Litwiek
Jestli się więc przy Zawarcia Umowy Towarzystwej Znajdują
Sprzeciwiający się, Sprzeciwiający się Ich, nie niweczy Um
wy; sprawa tylko iż Nie są w niej Zawarci; są To lud
ziemcy w Posród Obywatelów. Po Zawarcia Umowy
Zgoda Zawiera się domyślnie przez Zamieszkanie, Mię
na Ziemi, Inacy poddawali się Najwyższemu Władztwu
Wyższemu Pierwiastkowemu Umow, Głos większosi Lawpe
względnie Wypytali; Jest to skutkiem Samej Umowy
Lecz zapyta kto jakim sposobem Litwiek może być
wolny, i przymuszony razem stosować się do Nie Swę
woli? Jakim sposobem Sprzeciwiający się są
i razem Podlegli Prawom na które się rozzwolili.

Odpowiadam że Pytanie że jest Zadane, Obywate
przytaci na wryptku Prawa, Nawet na Utrzymu
e się mimo Jego Woli, Nawet na Te które Ja
kana

19/ Josie ma Szczerze o kraiu Wolnym rozumieć, Familie
bowiem, maigtek, brak przytutku, potrzeba Swatę mogą
mai w kraiu Miępkonia mimo Woli Jego. wten czas Nie
nie elamo niepozwała domyślać się Jego Zgody na Umowę Towarzyst
lub Zerwanie Jęz Umowy. —

Karzę gdy Je quatu, Statyczna Wola wyrytkich Cotonkow Sta
 nu, iest wola powszechna, przez nią to są Obywatelami,
 Wolnemi / h/ Propozycja w Zgromadzeniu Narodu Prawa, nie
 iest właściwie Zganiem, czyli Pochwilaiz lub Odrucie
 iz Propozycje, lecz czyli Ja Zgadzają z Wola Powszechna,
 która iest ich Wola, każdy daige Swę Krosę, odkrywa
 swoje mniemanie, a z porachowania Stosow wyizgaciz
 ogłoszenie Woli Powszechny. Gdy więc Zdanie przeciwa
 memu prawy, to niedowodzi nic Inego, ieno zempiz
 assukat, mniemazie wola Powszechna, co Nicbyto Wiaz.
 Gdyby Przeciwnie moje szeregolne Zdanie przemozto, do
 karzetyz tego czegom niechiziat, y wtem czas to Nicbyto by
 wolnyz.

Potrzeba uprawdzie dozwole, ze i w tym Przypadku wryz
 thiz Woli Powszechny Cechy Inaydziz się w Wylizstuzi,
 co gdy przestaziz wrioz Inaydziz się, niemata iuz
 wolnosci, ktoryz kolwiek chuzizomysziz Strony. —

Okazuzie wyizcy ializim sposobem wprowadzaziz się w Obra
 dy Publiczne, wole szeregolne, na Miyszca Powszechny, che
 zalem razem szodiz, zapobiezienia Jemu Klamuz, pruziem
 szepuz

/h/ Na wiziennizach Sennerskich i kaydaniach wiziennizow znazdziziz wryzke Strony
 Wolnosci Pruzytosawaniiz Kizkuz, idobladne, zalizke bousiem w kazizdym Krawie
 Stozynicy tyzko Pruzpkadzaziz Obywateluzi do Wolnosci, wkruciz w ktoruzym
 by C. wriyzizy Ludziz Nowizli Kaydany, Naydoszokalnizoziz szepuzaziz w wolnosci,

11
iisze cokolwiek o tym Należy, coż tyca Stawowey di
Kresk dla ogłoszenia woli powszechney, rownie wytkusz
tem Zasady, podług których Należy się oznaczai, Row
Jednego Stosu trywa rowność, Jeden Spracuwaisię z
wa Jednomystność, lecz mądry Jednomystność, y
wnosię zmagduiszę, wiele nierownych podziatow, W
domu z nich można wyznaczyć liczbę podług Okolic
sei i Potrzeb Ciata Politycznego.

Dwie ogólne Zasady mogą służyć do uniesienia tych et
low: Pierwsza ze Im warniejsza są Obrady, tym bard
Przemagaisza Rada do Jednomystności zblizaisię pow
Druga Im wyższy wymaga Szybkości toż caży spr
tym więcej Należy Siemias przepisany w podziale W
rownię. Jeden Stos nad rowność powinien rostrzyg
Sprawy, wisztożnocy wymagaiszą Latatwienia.

Pierwsza z tych zasad zdaisię Przywoitszą Ustawom
ga sprawom. Cokolwiek bądź, precuz na Ich pot
czeniu Frontuig się Stawunki, które można Nadai
nowięcy Włkrosi.

Rozdział III

O Elekcyach

Coż tyca wyboru Zwienchnika i Unednikow, którzy
powiedzial, Czynnoscig jest Michang; many Dwa d
uskutczaisię

de uskutoczenia się Tryby, wyber i Los. Obydwóch w Rozma-
itych Mięwanu Rzeczach Popolitych; i teraz Nawet widziemy
iż wiece bardzo zawikłane jest Potężenie w Wyborze Doy We-
redniego.

Wyber, losu mówi Montes quieu przystoi Gminowładztwu
Zgadnam się nato lecz jakim sposobem? Los mówi dalej
jest sposobem obierania niemużymy nikogo, zostawu
ięym Każdemu Obywatelowi rozumną Świadczenia Oryzyna
Nadzieję. Wszakże to nie są Przyzwy. —

Zważywszy, że wyber. Naczelnikow jest Czynnosiz rzędu,
niezas Najwyższego Władztwa, poznamy czemu wrypa
losu jest Przyzwidnie w Gminowładztwie, w którym Admi-
nistrawya tym jest lepszą, Im czynnosiz tej muiy
się licze.

W każdym prawdziwym Gminowładztwie, Wład nie jest Żykiem
lecz rzeczywistym Człowem, którym niewolno rządy tego, nie
Jnego Obizai Obywatela. Prawo same może natoyi
cierza na tego, na którego Los padnie. Wtem czas bo-
wiem ponieważ kodowego rowna jest dla Wrystlich,
a wyber ad żadney ludzkiej woli niezalicy, wtemczas
nie ma niezolnego przystosowania, któreby nadwerciało
ogulność ustawy.

W Moimowładztwie, Zwiernik Obiera Zwiernika,
Wład sam przez siebie utrzymuje się, i wtem to kradki
dobrze są umiarkowane.

Przyletac

Przykład obierania Doy Weneckiego, zamiast wiszczenia tej
rozmy, obrazem jej stwierdza, forma mierniana Przewo
ist Arzdowi miernanemu. Bzdzi bowiem kto Arzd
Wenecki porzuci za prawdziwe Monowładztwo, do
ciaz Pospolstwo nie uptywa wcale do Arzdu, a
szlachta jest tam Pospolstwem. Tym ubogim Bar
botow, niezarnat nigdy Zadnego Wzrodu, i nie ma z do
go szlachectwa nie, oprocz czerwego Jutu Jasniorow
znosci; Prawa Inaydywanisiz na wielkiej Kad
Ja zas Wielka Kada poniewaz tak jest liwna, iak wy
Naywyższa Kada w Senowie; Ci Jasniewilmozni Arz
Nie woglesze maiz Przewoisa od Nasych Przysty Obcy
telow. Arze jest Piwna, iz Zapomnianaizy o Nicnaw
ney dwoch Pracy Pospoltych Nicznosci, Mieszczanizy
neweriszy sa izwym obrazem Patryuszow Weneckich
Nasi Chwoizy; Mieszkanizy, wyobrazaiz Mieszkanizy
polstwo Weneckie, Nas zas Wisnizy, Podanyzi Jasn
staley; Jednym Stowem zktowiz kolwiz Arny z Ar
pospolite, Wielkosz by wyowiszy, zwaizny; Arzd Jy W
wizcy jest Jasnowładny iak Wap. Caka rozmyca W
iz Niemaizy Wicrystego Maczelanka, nielomocznie po
bucimy losu.

Naymniey Widogodnosci miatby los w prawdziwym P
władztwie, wktorym wybor Stalozny Obizny, Dzi
sey Gylby rowni, tal co do Obcyzow, i talow

jakoteż co do zasad, i mądrości. Lecz powiadałem już,
 Niebyle Wigdnie prawdziwego Świadectwa. Dzię wybor
 i los Inayduig są pomieszczone tam Pierwszy powinien rozda-
 wać Wzdy wymagaćce osobliwych Talentow, jako to.
 Wojskowe; drugi Sprawiedliwosci i Mieszkajonego chara-
 kteru, jako to Wzdy obywatelskie, w kraju bowiem do-
 brze Wzgodzonym pomieszczone Własności, wrytym się
 Wzgodnie Obywatelom.

W Jedynowładztwie ani los, ani kreski nie mają Miejsca.
 Sam bowiem Jedynowładca Bóg Zwierzchnikiem i Jedynym
 Władczym, wybor Jego zastępcow od Niego idynie za-
 leży. *Stigor Saint-Pierre* proponuje rozmu-
 zeni Rad Króla Francuskiego i Obieranie Ich *Stouliques*
 Głosy, niecierpiat, iż proponują odmianę formy Rządu.

Powinienbym jeszcze mówić o dawaniu i Zbieraniu Krópek
 w Zgromadzeniach Narodowych, lecz Historia uszła
 w tej mierze Rzymskich, wytuśszy moi Oczuwający
 wszystkie zasady, które bym mógł ustanowić. Godne
 także uwagi Rządowego Cyfelnika, są Siergoty iakie
 mi Ustawiały się sprawy Publiczne, i Prywatne w kra-
 dzie stojony z dwóch kwi' sto tysięcy ludzi.

Rozdział IV

O Szymach Rzymskich.

Nie mamy Feunych Pamiętnikow o Feunskich Rzymach
crasach

czasach, wielkie nawet jest podobieństwo, że to co Oni
mawiają, powiększywszy czasu jest bagażem, a wprost
si mówią, braknie nam Najwyższy, na Najwyższy
czyniejszy czasu Dzień Narodow, to jest Dzień
Jeh Zatornia. Doświadzenie yprawdzie zawsze
u nas codziennie Przyjem z których Powstać
wolucie Panstwa; lecz ponieważ teraz żadne już Naj
stać Narody, Mi mamy oprócz Domyślow o Sposobach
Kiem powstawaty.

Trwaicie jednak ^{dotąd} zwyciężać dowodzą, że był jakiś porządek
tych zwyciężaiow, które podania szęgać tych porządków
podania wspierać się na Najmniejszych Pow
gach, i silniejszymi wsparcia Przyjemami, powinni
uznawać za pewniycie. Oto są Zasady, według
których staraniem się doświadczać, jakim sposobem Naj
niejszy, i Najpożinijszy w świecie Narod, ujął
go Najwyższego Władztwa.

Po Zatorniu Prymu, rodzajem Arcypospolita, to jest
ke Zatorniela, stworzone z Albanicykow, Sabinicykow
Drociemcow, zostało na Zpodzielone Własy, które
czyny Jego Podziatu zostały nazwane Pokoleniami,
zde Pokolenie podzielono na Kurie, a każdą Kurie na De
nazwawszy Jeh Pauczożnych Kurionami. Dekurionami

Stawo Rome pochodzące jak mówią, od Romula jest Srebrni
za moc Stawo Muma jest takim Srebrni, oznaczają Stawo jakiesi Podzi
stwo, a żeby Dwaj Pr. wsi tego miasta królowie mieli nadane takie up
Imiona tak Stawo z Porozumieniem Jeh Czynami.

Procz tego wybrano z każdego Pokolenia po sto Żydzi, którzy
Nazwaną Centuryą; z kąd widai że Te Podziaty. Miacy
potrzebne w Miasteczku, byli szczególnie Wojskowemi.
Lecz zdaić się iakoby przeczuie Wielkosci Knosito Makenti
w Porzątkach Rzym, do Nadania sobie Rzędu Pryzwoitego,
Stolicy Swiata.

Wkrótce Pokazata się wada tego Pierwszego Podziatu, Po-
kolenia bowiem Sabiricykow /l./ i Albanicykow /k./ zasku-
wały zawsze w jednakim Stanie, gdy Tymczasem Pokolenie
Cudzoziemców /m./ cięzko przez Zbieganie się Zychie wzra-
stało, a przeto wkrótce dwa Pierwsze Przewyżyło.

Zaradził Jey Niebezpieczney wadzie Serwisu przez Od-
miary Podziatu, i na Mieyscu Pokoleni wprowadził Po-
dział wzięty z Mieyscu Miasta od każdego Pokolenia
zaiętych, z Innych Pokoleni zrobił Ctery, z których każ-
de zajmowało Jeden Pagorek Rzymski, y Nosito Imie
Jego. Tak zaradziąc Nierównosci Mniejszy, zapo-
biegł Jey iisze na potom, i aby Podział Ten Niczykło
był podziałem Mieysce, lecz razem Sudi, Zarząd Mi-
nkancom Jednego Pagorka przenosi się do Innego, co
przeszkodziło także Zamieszaniu w Pokoleni.

Przytem godwoit Jey razy Dawniejsze Centurye iardy,
dodawszy Innych Dwanastie, pod dawnemi Nazwami Na-
zwiskami; Sposob Prosty, i rostopny, za Pomocą ktoro-
go

/l./ Tabienides /k./ Samnenses /m./ Lucens /

ktorego dokonat rozniay między Składem Rzymstawa, i
polstwa; Niedawno ostatniemu pochopu do Szemrania,
Do czterech Pokoleń Mięskich, dodat seowiusz Pietnasia W
skich, tak nazwanych dla tego, ze Składatysy z Szelanow
na tyleś podzielonych Kantonow. W pozniejszym Czasie
dodano drugie tyle, przez co lud Rzymski znajdował
naraznie podzielony na Indywidualne Pęki Pokoleń, i ta
liczba trwała nieodmiennie aż do końca Rzeczypospolitej.
Z różnicy między Pokoleniami Mięskimi, a Wzryskimi
wyniknot Godny uwagi skutek, pręto ze wzrost bez
Nastadowania, i ze Rzym winien być zachowany
swych Obyczajow, i razem wzrost Państwa. ~~Chyba~~
Kto je Pokolenia Mięskie niezamiechaty przywłaszczony
sobie władzę, i Honor, i spodli Pokolenia Wzryskie,
bez wcale statow przeciwie. Wiadome jest Przy
zawie Pierwszych Rzymian do zycia Selskiego, Przy
wzraniu to pochodzito z mądrych ustaw Zatożycielow,
ny potężył wolność, z Pracami Wzryskimi; Wzryskowem
kunsztu ras, Rzemieścia, Intrzygi, Bogactwa i Nicwole,
gnat ze tak nęły do Miasta.

Pręto Ponieważ wszystko co miał Rzym Najtracowiszy
szego miekato na wsi, i uprawiató Rolę, przyzwy
ionosy tam tylko sukcaj Podpory Rzeczypospolitej.
Pręto Ponieważ Sam Ten był Stanem Najzacnięszym
Patryuszow, Stanowano je wstędie, Zycia Proste i
courte

i prawdziwe Sclawon, przenoszono nad Prozniacki i Nickermsce
 zyciu Michazan Ryomskich; a nie jeden Polnik który został
 na wsi szanownym Obywatelom, byłby zginął niedanym
 Proletariatem w Mieście. Nie bez przyczyny Mawiat
 Warron, Zatożył na wsi Wspaniałomyści Nasi Prodko-
 wie śladę Owych Sług, i Walecznych Mężów, którzy
 Ich bronili w Wojnie, a żywili w Pokoju. Pinięko
 nowi wyraznie, iż szanowano Pokolenia wiejskie, dla ludzi
 Ji składających; a przeciwnie na zhabicie przenoszono
 da Mięskich, Ludzi Nickermskich, których chciano Upo-
 dlieć. Appiusz Klaudiusz Sabincykh przyszedłszy na
 miechkanie do Rymu, Obypany został Honorami, y upi-
 sany do Pokolenia Wrypskiego, które potym Imię Jego No-
 sito. Wrypsy Nakonie Wyzwolenicy przechodili w Poko-
 lenia Mięskie, sczody w Wrypskie; w całym nawet Czzu
 Jowaizicy Czzu Popołity nicmafi ani Jednego Wrypskiego
 azoby który Wyzwoleniec, chociaż zostawszy Obywatelom,
 dostępił iakowego Urzędu.

Czż postaniono za daleko kę wyboraż Masymę, zktóry Nako-
 niec Otmiana, i wada Urządzenia wymińnata.

Censorowie Najprzed, przystadziwszy sobie Prawo przenoszenia
 dobrowolnie Obywatelom, zjednego Pokolenia, do drugiego,
 Pozwoli wiele wpiisywasy tam, gdzie Imię podobate; pro-
 zwoleni nieprzyznasya pewnie nie dobrego, a najprzede Jedno
 z Wullich

z Wielkich Sprzycu, Leusentowa. Przytem Bogaci i Moimie
miazgę do Polowek Wlasyckich, a Wyzwolenci nabywajacy
wa Obywatelstwa, zostaję z Gminem w Mięyskich; Polowem
w Ogolnosci Niemiaty się gdzie pomiescic, i tak zostaty
szane, ze latunki kazdego niemogly byci tylko u spiro
Pomawane. Puz co wyraz Polowem z Arcykuristy
staty osobitym, rzy racy Prawdziwym Urokiem,
z Jęd ito sepe wymleneto, ze Polowem Mięyskie Smad
se do wzaimnego porozumienia się, otrzymwaty często
Szymach Przewagę, y pndawaty kraj Jym, co racyli racy
wai knski Sktadajęcy Je Statysty.

Co się tedy Kurio, poniewaz latoyciel Dniegie Jeh Post
wit, Lawaty pod Cne racy w Murach Narod Arysty
Incidowat się z Indywistu Kurie stajony, Kade miata
Swe Kosuoty, swe Bogi, Urędniki, Języ, i Urzoytose
zwane Compitalia podobne do Paganalia Polow.

Stich ..

Scowiasz Niemogę w Nowym Podzile, rozrusic Liaty Ję
si rowno na latery Polowia, Niechciat Jeh Narusac;
Kurie nie racyge od Polowek Statysty Osobnym Mięyskie
cow Prymskich podziatem; Lecz ani w Polowie niach W
Mich, ani w Sktadajęcy Je Narodie niedbano o
Poniewaz bowiem Polowem Statysty Urędnikiem często
winy, takie w Laniganciu Węyska, Jny wprowadzon
Pozdel

89

Porządek; Podziaty Wojskowe Komula Pokazaty się byda' zbytnie mi. Tak więc chociaż każdy Obywatel był wpisany do Jednego z Pokoleń, niejednako każdy Znaidowat się wpisany do kurii.

Trzeci i czwarty uczynt podziat, który Niemiat Jednego z po przedziagiem związku, a statyż najwaruicyjym przez skatki swoje. Cety lud Krymski rozdzielit na sześć klas; niezważając, ani na Miejsce, ani na Ludzi, lecz na majątek; tak że Bogaci Pierwsze, Ubody Osta tnie, a Średniego majątku Ludzi Średnie Zaymowali. Te sześć klas były podzielone na 193 części centuryami zwane, ato tak, że sama Pierwsza klasa, zawierata Jeh w sobie większą Półowę, Ostatnia zaś tylko Jedną. Statyż pnie to że Najmniejszy ludna klasa Zawierata Woyuicyj century, Cety zaś Ostatnią liczone szczytelnie za Podziat, chociaż większą Półowę, Mięskaniow w Krymie u Polci Zawie rata.

Aby lud mniy mogł pnieknać skatki tej Nowej formy, Nadat tej skowidz "Powiechounoje" Wojskowe: w Drugiej klasie Umiescit Dwie century Zbrojownikow, tudzież w czwartej Dwie od Nawiedzi Woimnych, w każdej oprócz tego klasie wyiosany Ostatnią, Uczynt Porucze Mądry Wtrodziży Marciami, to jest Obowiazaniami do noszenia brosi, i kuni których Prawo Uwolniato od tego Obowiazku; Prawa przy

umieścić

przymuszająca, konieczną nad roznię magistrów do czystego por
wzania Popisow. Postanowit na rozpi aby Sejmy
bywały się na Polu Mławowskim, gdzieby wszyscy Edleci do
stuszy, z bronią przychodzili. —

Przyczyna zaś czemu w ostatniej klępie niezachował Pod
tu na młodych i starych, iest ta, że nieporawiano składa
izemu iż Rzeczpospolitej honoru noszenia Broni za Obyczaj
potrzeba było własnemu mieci Szlachetki, aby otrzymać Prawo

bronienia Jej, i Niemcy może jednego w tych Wielkopol
hatach kulturalow, iakimisię teraz, niezyc Wojska Król

ktoryby niebył z wzgardą wysygnany z legionu Rzymskiego
gdz żołnierze byli iohane Obencami wolności.

Wszakże ostatnią klępie podzieleno iohane na Proletariatus,
tak zwanych Capite Censi; Pierwsi loskolwiek Inaczej dawno

przynajmniej krajowi Obywatelow, czasem Nawet żołnie
rzy w Najwyższych Potrzebach. — Czas co wcale nie niemi

i ktorzych niemożna było, byłoby na głowę leżyć, za nie wcale
byli Poczytani; dopiero Marciak raczył Jh zawiązać.

Niedaże tu mego wyroku byłli Jm Ostatni Podział dobry lub
w sobie; smiem twymywać, że bez prostoty Obyczajow

wzrostu Rzymian, bez Jh nieinterpowanicy Gotliwosci, Jh
skłonosci do Polnicstwa, Jh wzgardy dla handki, i ch
wosci Zysku, niemożna by go było wskutecznie. —

teraz iest Nawo, wktorymby pozeraizce takomstwo, burak
Umyst, przeciwnosc, ustawiczne Odmiiany, i nieokrezone

wolucye Magistrów, dorwolity bez zawiśnienie kraj trwał
dwadziest

Dwadzieścia podobnemu Urzędowi? Potrzeba iisze
wazai, ze Obzeai i Censurstwo, dzialniejszy nad same Urzędze-
nie poprawiaty w Rzymie Jego Wady, i ze nie Jedem Bo-
gactwem nadto swym bogactwem popisujacy sie, byt odestany
do kłapy Ubogich. —

Z tego Urzędliwego poznamy tawo, czemu wspominaia pro-
wie Lawro o Rzymie tylko kłapach, chociaz w samej rzeczy
byto Jek. Skoro, skoro bowiem niedostawiaiaze, i inido
starcaiaze ani Lotniczy do Woyzka, ani kruskaiyżek na
pole Marsowe już i żadnego prawie niczywiaze Rzymy
Popolitey Wytku, nadto kiedy za cos byta kruskaiyżek.
Takie byty rozmaite Ludu Rzymskiego Podziaty, Obrazny
teraz iakie sprawiaty Skutki, w Izromadzeniach Iustane por-
dug Praw Marywatysie Sygnami: Comitia / Odprawowatych,
pospolicie na Ryuku Rzymskim, lub na polu Marsowym,
byty Sygnj przez Kurie, przez Centurie, przez Potolonia,
iale formy podlug ktorych se zwotywano: Sygnj przez kurie
ustanowit Comulus, przez Centurie Serviusz, przez Poto-
lenia Tribuni Gminni. Na Sygnach tylko Uchwalano
Prawa, Obiwano Urzędnikow, a ponieważ każdy Obywatel
był albo kurij, albo Centurij, albo do Potolonia wpisany,
wyptywa ząd, iż żaden Obywatel niebył wyptwo-
ny od Prawa kruskowania, i iż zatyż Lud Rzymski był
niczywisie z porządkiem Prawa i z Porządkiem Rzymoski Wzrost
Rzym Władzi.

Do Prawnego

można na tej stronie tam Komisja odprawiać iż obywateli przez Centurie. w Dworku Drugim
fornak Izromadzenia Rzymoski na Ryuku lub na polu Marsowym, a na koniec Rzymu Comi tyż
miał wyptwan iż Rzymoski w Rzymoski.

Do Prawnego zwołania Sejmu, i nadania Mocy Prawa Jego Czynnościom, Innych potrzebowało Warunków; Pierwszy, ażeby zwołujący go skład lub urząd miał Mocy do tego Moc; drugi, ażeby Sejm odprawiając w dzień prawem powołony, tracił aby losy by pomysłne były.

Przyczyna Pierwszego Niepotrzebnie Hamowania, Drugi był w daniem porządkowym; tak niewolno było odprawiać Sejm w Dni Świąteczne, lub targowe; w których Przybywają do Sejmu za Własnymi Sprawami Wiernicy, Mianicie czasu trawie' Dniem na Dyku Publicznych. Za pomocą Inneiego Senat ratował niby Władztwo na lud buntliwy i Dumny, i hamował podług Skoliczności zapat Rządzącego Tribunał, który jednak w inne wyjąłszy sposoby uwolnić się od tej Niedogodności.

Nie same tylko Prawa, i wybór Maczelników rozstrząsaniu ich podległy: Ponieważ bowiem lud Rzymski przyjął sobie Najważniejszą sprawę Rządu, można powiedzieć w Zgromadzeniach swoich zawiadywał Losami Europy. Za to rozmaite Przedmioty, nadawata im rozmaite formy według Materii rozstrząsaniu Podlegających.

Dla sądzienia o tych rozmaitych formach, dosyć jest porównać je między sobą. Romulus ustanawiając lud miał w miarę powszechną Senat przez lud, lud zaś przez cię a Panował wszystkim. Za pomocą tej formy nadat w ludowi, wszelką Powagę dierzy, dla równoważenia pow

Powagi bogactw i potęgi Patrycjuszom restauracyi, lecz tymczasem
 się Ducha Przewła Idynowładnego, zostawił Patrycjuszom prawnie
 46, przez wstępną Klimentow na większość krawek. To uważa
 nia godne postanowienie Patronow, i Klimentow; byto ulecan
 Polityki; i ludzkosci dżucem, bez którego takie precyzyjny Du-
 chowi Rzeczy Pospolitej Patrycjat, Niemogł by się być
 ostac.

Rzecz tylko może przed światem potraci-
 ci się tak Pięknym przykładem, z którego żaden niczyj
 nieknot Ktoży, którego precyzyjny nigdy nie nastadawno.
 Symy przez kurie odprawowatę się pod krolami aż do
 Serwiusza; ze ras Panowania Ostatniego Jarkwiska nie-
 no za Miynawie, jako Marywanu Pospolitei Prawa Kro-
 lewskie leges Curiate.

Za Rzeczy Pospolitej, kurie Lawaste Lawasz w Ceterich
 Potalesiach Miyskich, zawierając Szeregowie Pospolstwo
 Rzymkie, niobyty dogodnie ani Senatowi na takie Patrycj-
 uszow zostajęcemu, ani Trybunow, który chowias Juris-
 ni przedkowali Magniyszym Obywatelom. Strawiz
 więc swe Powazenie, a Nihilizmowi ich do tego przypta
 stopnia, ze Indywidui Zgromadzonych Senatow / i innych
 Sprawiali to, co Symy przez kurie Sprawicci powinien
 być.

Podziat na Centuryze tak dalece spryiat Manowstadator,
 ze dżucem

101
obierano kreski, i stanowiącym przedmiotem negocjacji.
Konsul w lotem ugięciem swą ręką
Konsul w lotem ugięciem swą ręką
Konsul w lotem ugięciem swą ręką

ze Dziwna jest, zrazu zemu Senat nieotrzymując przeważ-
gi na Sejmach tego Świeca, na których konsulow, konsulow
i inne Urzędnicie krzesłowe obierano, w Samej bowiem
rzeczy, z Au dziewięćdziesięciu trzech kurij, składających
się z kłosa Ludu Rzymskiego, pierwsza kłosa Legnowa
Dziewięćdziesiąt Opa, a ponieważ kłosa zachowało po-
dług Centurij, sama pierwsza kłosa przeważała
wszystkie inne większoz kreski. Co więcej do-
wet, jeśli wszystkie pierwsze kłosa Centurij zjedno-
czy na co, już nie wybierano reszty kreski, uchwała Ma-
szej dicy, uchodziła za Wyrok większoz, i można p-
wiedzieć że na Sejmach przez Centurij sprawy roz-
gaty się większoz reszty Jalarow niż kreski.
Lecz dwa znajdowały się sposoby, takowego jakoby
wage, Najpierw Trybuni Pospolite, a Wielka Liczba Jan-
nych, znajdowali się zawsze w kłosa Bogatych, i równo-
zpli znaczenie Patrycjuszow w Mięży znajdujących się.
Drugi Sposob zasadniczy natych, że widoczwalano
turjom kreskowaci podług swego Porządku, w ten czas
wien pierwsza zawsze zaczynała; lecz wyjątkowo
dług, losem która była sama Odprawiana Elekcie; do-
gigo dopiero dnia przywoływano według Stopnia
na Centurij, które powtarzały się same Elekcie
i zawyżony

i zarząca, Je potwierdziaty. Jale odcimowano wotymu Przy-
ktaolu dostoinosci, aby stosownie do zasad Emisowstadzku
oddać Je losowi.

Wynikato iiprze Drugie z tego Zwyczaia Dobo, toiest ze oby-
watele Wicysy mieli czas między Dwoma Elekcyjami wy-
wiedzic się o zastugach Obranego tym czasem kandydata
aziby po gruntownym Przemy waznysmierciu kresu swe
dawali. Poczem siodnie Szybrosi, dokonat zuprowe-
nia tate Zbawionego Zwyczaia, potym Jednego Dnia
Odprawowano Obie Elekcie.

Sejmy przez Pololenia byli wotawione Rady Ludu Pry-
mskiego. Trybuni Je zwotywali, Jamie Jch Obierano, tam
przechodzity Jch Prebysita, czyli Uchwaly Gminne,
Senat Niczyko niemiat w nich sadnego znaczenia, le-
nie mogt nawet zwaidowac się na nich; wiec Senato-
rowi Prymskemu podlegal Prawem, na ktore niektre-
kowali, byli wotry mierz mierz wotui Niez Wyliczoi
Ozywatele. Ja weale ze zrozumianu Nieprap-
wiedliwosci, wystawczata do zniwoczenia Uchwaly tate
do ktorego Nieprzypuszczano wystupic Skladajacych
Je Osob. Gdyby Wicysy Patrystazie jako oby-
watele byli tym samym Prytomai, wotracas, Nawrocie
Proskone

Prosterni krasnawicami niebyliby mieli wplywu do formy kresel
szczegolnie od kazdego zbieranych, wlotowy Najmniejszy. Proke-
tariusz tyle miał powagi, co Sigis Smuta.

Widziemy wiec, ze opozycy wyznaczonego z tych Podziatow
porządku w zbieraniu kresel tak Wielkiego Ludu, Podziaty
te miabyły wzajemnie, i obowiazkami w sobie formami, dla
kady miał skutki stosowne do widokow, dla których Jedno
przynoszono nad drugie.

Niezapuszczajcie się wdalszy Jcy Materii wzbiow, Okazujcie
z poprzedzających wyjasnień, że słynny przez Pololenia
dziny sprzyjaty Gminowtwaństwem, zaś przez Centurie
władztwem. A losie tych Szymon przez kurze, w
rych sam Gmin Rymski większość składat. Ponieważ
stuzity niezgodnie Tyrani i tym Zamachom, musiały
wpaść w pogardę; osobliwie ze Sami Nawet Wiktory
cielo wahał się używał sposobu, układy Jch za Należy-
wydawającego. Pewna jest że Cety Magestrat dwo-

Rymskiego nieznajdował się, tylko na Szymach pro-
Century; na Szymach bowiem przez kurze niedostawa-
to Pololeni Rymskie, na Szymach przez Pololenia
statu; i Patriciuszow.

Tyż zbierania kresel u Pierwiaszlowych Rymsian, of-
rownie jak Jch Objazde, prosty; wszakże mniej wie-
w sprawie. Kady dawal swą kresle, glosno, a
pięknym

P3

pisząc ię; Wykroś⁴ Gosow w każdym Pokoleciu, stanowią Kopy
Pokolemia, wykroś⁴ Gosow w Pokolemiach, stanowią Kopy Ludu,
Kusiu, lub Lenkuji, Zwycięzcy był Dobry, polci Kuziwości Pano-
wata wposrod Obywateli, polci każdy z nich wstąpił się
Kuskowai na wniosek niestary, lub Niekazemny O-
g; lecz gdy lud znikczemniał, i kroski zakupowai
poręto, naleziato zbierai⁴ Je składowie, ażeby kupcow po-
wsuguzi⁴ przez Niekczosci, Łajdakom zaś podai⁴ Spowob, by
się niestali Zdraycami. —

Cyvero gami wprowadzi⁴ tę Odmiannę, przypisując Ję po
większej części Kopy Pokolecia Rzeczywspolitey. Wszelkie mimo
tego znaczny wtey mierze powagi, niezgadzam się z Jęgo
mniemaniem. Owszem sądzę, przeciwnie, że nie wpro-
wadzenie więcej podobnych Odmiann, przyspieszyło Zgu-
bę Kraiu. Jako bowiem Pokarm Ludzi Zdrayek, ten
dobry iest dla chorych, podobnie niestarych dzieci. Ze
psuty Nawod rzadzi⁴ prawami Starzycami Dobremu
Nawodowi. Nie tej Zasady Niedowodzi lepiej, nad
tracatosi⁴ Rzeczywspolitey Wszelkiej, której Sztwan
stoi dotychczas dla tego niezgodnie, że Prawa Ję Zgu-
tylko Ludziom przystoię. Rozdano więc Obywate-
lom Tabliczki, za Pomocą Ktorych każdy się mógł bezsko-
wai⁴ niewydaic⁴ nikomu swego mniemania. Uka-
nowiono także nowe formalnosci w Zbieraniu Tabliczek, za
skowannu

zachowaniu głosów, porównywaniu Liby etc. co iudicat Imperator
dzito, aby nieposadzano często wierności Magistrów tymi Szeze-
tami zatrudnionych [p.] Zapobiegając narodził Intrygami y
dainości kresik, uchwalamo Prawa, których niewyśczerawo
okazują się w samicy ich mnogości.

W ostatnich Czasach prymarsata Potrzeba zaradzenia wiel-
stateczności Praw, uickła się do Nadzwyczajnych sposobów,
Kaz udawano Cuda, lecz ten wybieg manuje Republiki
niemanit Tytu, co nim powodowali; Drugi raz wy-
woni zwoty wano Sejm, Nimby ubiegając się wiel-
intrygowania; czasem widząc, że uwiędziony Lud skłania
się do tej strony, trawiono Czą, Sifę, na Gadaniu,
lecz wszystkie Te Lawady uprzątała Ambicja, i zaledwie
uwierzyć można, że Niemierowy Ten Lud, w posrod ty-
Złotyów, siedymie za pomocą swych dawnych Urzęd-
Niprestawat Obicra Magistrów, Stanowic Prawa, do-
dzie sprawy, rozstrzygai Intencja prywatne i Publiczne
Złakę prawic katwosia, ziala mogt sam Senat
uczynic. —

Rozdział V

O Trybunacie

[p] Custodes, Distinctores, Rogatores Suffragiorum.

Kiedy Miemożna doskonaley między składającym stanem Cywia-
mi ustanowić Proporcij, lub kiedy Nieprzemienne zawady
Nieustannie psują Jey Stosunki, wtenczas ustanawiają Ciała
Magistratura, mierzynica Jednego z Innemi Ciąta, przyporzą-
cająca każdy wyraz do prawdziwego swego Stosunku, i
składająca wyrost, ^{cały} średni wyraz będa to między Lurymchun-
kiem i Nawodem, będa między Lurymchunikiem i Korywystym
Władzą; albowiem iastli tego potrzeba między Obydwoma rzą-
zem Stronami.

Ciała to które Nazwę Trybunatem, iest Stozem Praw, i Wład-
zą Prawodawczą, stają czasem do bronienia Najwyższe-
go Władcy przeciw Prządowi, iak w Rzymie Trybun Em-
in; czasem Prządę przeciw Ludowi, iak teraz w Wenecji
Rada Dwieciu Mężow, czasem zaś do utrzymania mi-
ędzy Obyema Stronami równowagi iak kiedyś w Sparcie
Eforowie.

Trybunał nie iest Czwą składającym Stan, i Niepowo-
nien nieli żadney Czwą; ani Władcy prawodawczej, ani
wykonawczej, lecz próżo samo Władca Jego iest większe,
bo nie mogge nic rzucić, moze wszystko przeszedzić,
Jako Obrońca Prawa, Świadcym iest i Kanonizowany, nad
wykonawczego ie Lurymchunika, i nadającego Najwyższego
Władzę. Takie byt w Rzymie Widok tych Dumnych i
pogardzących całym ludem Patryuszow, którzy musieli le-
gnać się

Wynajdując przed Pięćmięsiem Ludu Umiejętności, Nieposiadających ani
wnętrzy, Okazatosi, ani Inwidyalności.

Trybunał roztropnie Umiejętkowany, jest Najgruntowniejszą Dobrą
Konstytucją Podpiera, lecz musi ma Łobowicki nudna Sity, wyciąga
wyciąga, co do Swoj Staboski, ta nie jest w jego Naturze, Nie
zi ma iabiektowick Inaczej, inż Niebiednie Władcy tym
Gdyś powinien.

Stając się Tyranią przywłaszczenia sobie władzę wykonawczą,
który jest tylko Potwornicielew, i chęć zarządca Prawami,
rych tylko bronić Powinien. Niezmierzna władza Egorow, w
skłodzie spanie polu zachowawata swoi Obyczaj, data Pomy
pony popęd zarządca Lepsiem. Następca Agisa pomsużył
Swoi wyciągony przez Sych Tyranow. Zbirodnia i kara Egorow
przypięszyły zgubę Powsy Popolity, a po Klomencie Spad
sui niżym była. Tym samym sposobem Inżynier
Złotycała Trybunow Powaga, przywłaszczenia Stopniem, sta
się nakoniec za Pomocą Praw, dla Własności ustanowionych,
sąca Cesarow, który iż imperyjs. Co do Rady Dworskiej
Włzaw w Weneccii, jest to krwawy Trybunał, równie Patry
uszom iabie i Ludowei Straszny, który niebronie Okazatosi
Praw, Staję niezgodnie pro ich Spodleniu, do sadawania w
skrytosci razow, których nik nie smie dociekać.

Trybunał osłabia się na uzer Biedu przez Pomoczenie Sych
Łatunkow, Idy Trybunów Emianu Prymskiego, Najprzed wliczył
Dwaj

85

Dwa, potym Pyciu, i zdaje Suwiz liczy podwoić, Senat Jezwolit
na to, będzie pewny, u idnych utrzyma przez Drugich, Co
też nieochybnie nastąpi.

Najlepszym sposobem zapobieżenia Pignatoremu tak Stra-
żacy, Magistratury, sposobem którego dotąd iadun Arzd są-
domplitey, bytoby nieczynić Ję twatę, lecz orna cze Pracy,
w których by występowała; Pracy te które nie mają być zbyt
wielkie, aby niedały wzmożenie Stroncom, mogą być
Oznaczone Prawem, tak jiby, w potrzebie można je było skro-
cić przez Nadzwyczajną Komisję.

Sposob Jm zdaje mi się bez najmniejszej wady, Powie-
waż Trybunał, iakom iak powiedział, nie będą cześć kon-
stytucy, może być bez jej uszczerbku emisyon; zdaje
mi się zaś skutecznym, bo Nowo Postanowiony Londynie, na-
zaczyna od Władzy iaką posiadał Jego Poprzednik, lecz
iaką mu Prawa nadać.

Rozdział VI

O Dyktaturze

Nieodmiennosć Praw, Nieporozumienia Jm zaczyna się podług
okoliczności, może je uczynić w pewnych Przypadkach Spu-
breni dla kraju, Porządki i Powolnosć formalnosci wyma-
gać pewnego czasu, którego niezawstęcznie dozwalać Okolic-
czności. Jzyż Przypadków może być okazać, których Praso-
dawca Nieprzewidział, jest zaś bardzo Potrzebną Przewidzieć
porównać

poznawai, a niemoina występnego przewidziei.

Nienależy chieci aż do tego stopnia umacniai Królewską Politykę
ręby odbierać sobie moie zawiśnienia Ję Skutkow, sparta na
wet Paswalata zasypiai swym Prawom. Leci ostaterne ty
niebezpieczeństwa, mogą wyrównac niebezpieczeństwem nad
życienia Porządku Publicznego, iakoi nigdy, oprócz gdy idzie
o zbawieni Ojczyzny nienależy ustrzymywai świętych
Powagi. w Nadach tych, i ożewitych Pripadkach, ocie
się bezpieczeństwo Publiczne, przez szczególną czynność, na
razę Najgodniejszemu porucza. Pomocnie to dwoim
podług rodzaju niebezpieczeństwa staie moie sposoba
nie.

Justi dla zapobieżenia ma, dazie iest pomnożyć danielności
do, tedy się Ję sicienia w jednym lub dwoch Jęo Atentach
przez co nie nadwężia się Powaga Praw, lecz szczególnie
ma administracyi. Justi zaś niebezpieczeństwo iest
kie, ze widoki Praw przeszkadza Jęo odwołaniu, wto
czas bywa mianowany Najwyższy Marszałek, Naka
cy miłościu Królewskim Prawom, i zawięzają na
ment Najwyższą Władzę, w takim Gourem Pripad
nie ma żadney wątpliwosci o woli Potrzebney, i ożew
wista rzecz, ze Piowszym zamiarem Naroda, aby ko
niezginot. Tym sposobem zawięzanie Władzy
wodawczy nie niszczy Ję, Mądre Naka
nie Niemozie nakazai Ję mowic, Pannie nad Ję,
nie

Niemocze je reprezentowac; moze wszystko, wyjatosz Prawa Sta-
nowie niemocze.

Pierwszego sposobu uzywat Senat Rzymski, poruczajac kon-
sulom staranie o latosc Rzeczy Pospolitey; Drugi byt uzy-
wany Rzymieki wzieyty od Alby, gdy Jacek z konsulow mia-
nowat Dyktatora [p.] —

Czysto sie wiskano w Przechkach Rzeczy Pospolitey do Dyktatury,
Stan bowiem niedosy byt zatwierdzony, azby sie mozt przy-
samą dzielnosci swey konstytucyi utrzymac. Prostota obyca-
iow niepotrzebowata istocie Ostroznosci, ktoreby Inne czasy
uczynity obawami potrzebnymi; Nieobawiano sie aby Dykta-
tor nie wyzyl na tle swey wladzy, ani aby Ję nad wyznaczo-
ny czas przedturial, Zdawato sie owszem, ze tak wielka ko-
waga byta ciężarem dla tego, ktory ja mial sobie poruczony,
kaidy spieszyl sie ja pozyc, iak gdyby wyuzdzeniu nad Prawa,
bylo miysciem trudnym i Niebezpiecznym.

Co do mnie, Janie nierostropne uzywanie w Pierwszym czasach, Ję
Naywyższej Magistratury, nie dla tego reby miata byci' natle
Wzrostu, lecz dla Niebezpiecznoscure popadnienia w Pogardę.

Po gdy miz skafowano do Elekcyi, do Poswiceniu Kasuotow,
do Czerzech formalnosci, moznasie bylo Obawiac, azby w Po-
trzebie nie stala sie Mniey Powazna, i aby nie przyzwyczajono sie
brai za czoy Dyktat Urząd, ktorogo tyluo do Czerzech uzywano, fo-
malnosci.

Ostroznoscie ku Konicowi Rzeczy Pospolitey Rzymianu tak na
Dobroscie

[2] mianowano je w Nowy stajennic, iak gdybyro wstydzenie wyuzdzeniu Cezarowa nad Prawa

niedorzeczna rozszerzali Dyktatury, ile iż dowiedzieli, że woli
wali, Saturno poznał, że obawa ich była usiona, bo Statosi
cy, stanowią na ten czas bezpieczeństwo przeciwko Zmądrze
się, na tej tonie Władnikom, że Dyktator mógł w pewnych
padkach bronić wolności publicznej, nigdy zaś targając
nią, że kładany Rzymie nie w samym Rzymie, lecz w
Wojnach Jego ukute były miaty. Staby Opus Marjusa
li, Pompeia przeciwko Cesarowi pokazał, czego można
kieral od Powagi Wewnętrznej, przeciwko Lewej stronie
Przemocy.

Błąd ten wielki wprowadził Ję w inne błędy. tak napo
kład, nie wyznaczył Dyktatora w sprawie Katyliny, Co
wax bowiem było tylko o miasto, i może i tak Powinno
włoska, byłby łatwo Dyktator za pomocą powienomoy
przez Prawa Nieograniczonej Władzy, rozgromił. Sprisła
sturniony niezgodnie przez Zbieg. Szczytny trafno, na
które roztropność ludzka nigdy się spuszczać niepowinno.

Lez natomiast przestąpił Senat na Penzacji Konsulowi Ca
swy władzy, przez co chcąc dzielnicę cywilną, musiał
zo przystąpić w gwałtownym Publicznej granicy tej Władzy,
choć w Pierwszych Radach Umieszczeniach pochwalebno Ję
postępowanie, przeciw w następny czasie, Staszni
ponim domagano sprawy z wyłanej przeciwko Prawom
kusi Obywatelów, czego nie można było zarządzić Dy
torowi, Lez wymowa konsula Zachwyta wszystkie Wro
Ję

87

umyśły, a On Sam chociaż Rzymianin, więcej kochał Szwajcarów,
niż Cyzaryusza, i miał stawiać o najprawdziwszą i naj-
pewniejszą Srodek ratowania Krainy, jako raczej aby iemu
jednemu przypisywano cały honor wykonanego Przedsięwzięcia
[i]f] przeto ten Stusmus by wielbiono jako Zbawiciela Rzy-
mu, i stawiano Ukazano, jako Prześcypę Praw. Jako też
wielk światnie, zausze iwdnale Łaska byto odwołaniu Jego
z wygnania.

Z Pełną, którym kolwiek Ciosem Urząd ten Potrzebny, Należy
ograniczyć Jego tważe wbando krótkim czasie, którym nigdy
nie mogt być przedłużony, w Wymagających by Cościem
przebiegach, kraj wkrótce bywa zniszczony, lub Usatowa-
ny, a gdy Nagła potrzeba minie, Dyktatura staje się Szpaw-
ską, lub próżną. w Rzymie wyznaczano Dyktatorów na
Sześć tylko Miesiący, przeto wielu składato iępsze Prędzej swoję
Potwagę. Gdyby czas był dłuższy moicby byli Potensitię
o przedłużeniu by, iale Dwieście iu Mezowie Adol Swego.
Urządowania. Dyktator miał tylko czas zaradzić Potrze-
bom, dla których by Obrano, nie miał zaś czasu myśleć
o Innych składach.

Rozdział VII

O Censurze

Prawo

[i]f] o czem nie mogt być pewny, wyznaczał Dyktatorów, nie
miejąc miarować sobie, i nieświadząc cypli by kolleży bydo mu
nowat.

o cenzurze

Prawo ogłoszenia Wola Pruskiego, podobnie cenzura ogłoszenia
wyrok Publiczności, opinia Publiczna jest rodzajem Prawa
którym Censor zawiaduje stosując się na wzór Jurysdykcyi
ka do szczególnych przypadków.

Daleko więc od tego aby Cza cenzorski miał wstawić Opinię
Narodu, był tylko jej ogłoszicielem, y skoresy oddala od
Niej, wyroli Jego stać się cieniem y bezkusem.

Niepotrzeba więc roznie między Objazdami Narodu, i
miotami sądownictwa Jego, wystro to bowiem z jednego wypl
wa Porządku, i mierzają komiczenie. Nie Przynależą
opinia stanowi wybr Ulich wyrostlich Świata Narodow
Popraw Opinii Ludzi, a Objazd Ich same przez Ich Wyp
wig się. Lawse Kochamy Płkoc, lub co nam Płkoc
się wydać, lecz wstawić w sądownictwie tego Cza
idzie tylko o sprostowanie tego Cza. Kto sądzi o Obj
czaiach, sądzi o Czi, a kto sądzi o Czi, przynosi
wo Opinij. —

Opinie Narodu według z Jego Konstytucyj, chociaż Prawa
nieustanawiają Objazdów; Prawodawstwo jednak jest
Ich proctem; z Establięym się Prawodawstwem, Miko
mnieją Objazd; lecz na ten czas wyrok Cenzorow
uizym, czego moe Prawa niedoleże. —
z tad wyplycwa że cenzura może zachować się
zas przywrócić Objazd, ustanawiają cenzorow, gdy

88

Prawa iussum kurtne; skow danielności swę strasły, wszystkie ius
zginęło; nie prawego niema ius mocy, gdy same Prawa
Ję niema. —

Censurstwo utrzymuje Obyczaje, zapobiegaże Zepsuciu Opinij, za
chowując przez Mądrę Dystosowanie Ję prostoty; Niekamawiażę
ie nakonie czasem, gdy są iussum niepune. Dwoyrazę
wania Sekundantow w Pojedynkach posunęły we Francii aż
do wsiechtosy, został znieiony przez Je kilka Stow, iednego
Edyktu Krolewskiego, co do Jęk Thozow litony wyzwaę John
dantow, Je Stowa uprudzaże Wyrok Publicznosci, ustanow
ty są w Jednym oka Magnieciu. Lecz Gdy Je same Edy
kta chwały chociaż prawdziwie bez pnieuwni Opinij gowse
chney powiedzie, że ius Thonestwem porodykowanę; Public
znosci wysydzita uprudzonę ius przez Sebie wyrok. —
w Jnym góris mieyscu powiedziatem / J / że Ponieważ
publiczna Opinia niepodległa przymusowi, niepounieci nawet
ani licę Jęgo znajduwają się w Reprezentacyjnym są Trybunale,
Niemożna dopy wydziewić się zeznoscę, która Przymusom,
a lopycy ius ducedemonecykoiure uzywali try Patliem a
teraz niezgonych Narodow zagubionej Sprziny.
Citowice Jęk Obyczajow datę Jęk z dobrym Zdanie
na Radie Spartauskiej, Eforowi niezważaże na Mię
Karali Jednemu Cnotliwemu Obywatelowi powiedzie Ję
samo Zdanie, co za Ję dla Jednego, co za Stasiba dla
Drugiego

Drugiego; chociaż ani pochwalono, ani zganiono żadnego;
Kilku Piatkow z wyspy Samos, spaskudzito Trybunał Eforow
Maraitcz publicznym Edyktom ogłoszono, że wolno ślany
cytkom być targakami. Prawdziwa kara ma
być surową była, niż podobna bezkarności. Kiedy Sparta
Oszadza co jest uczciwego, lub nie. Grecy miodnotali,
od Jy Wyrokow.

Rozdział VIII

O Religii Cywilnej

W Pierwiaszczach Czasow Niemiele Ludzie Innych Krolow, pro
Bogow, ani Innego Rzadu proix Teokratycznego, tasek
Boskiego. Rozumowali Oni, iak Kalgula, i dobre rezonauale,
Albowiem dluzszego potrzeba Nadwergienia uczuciom i wy
brazen, aieby sie odwarze, wiazje swego Rownego za
na, i podkhlbiai sobi ze znim dobre Czdzie.
i Jego samego ze lagniono Boga Naczelnikiem kazdego Polity
cznego Towarzystwa, wyptywa; iz tyle bylo Bogow, i le W
rodow. Dwa Obec i sawtke prawie aboi Nieprzyiazne
rody, Niedluzgo mogli Jednego uznawai Pana, dwa Wala
ce Wyzka Niemogly by talci Jednemu podlegai Wodrow
tal z rostekow Narodowych, wyukicmete Wiele Postaw
stad Wiciorpianie sie Teologiczne, i Gwintel, bo Stadwo J
dno Inasz, iak to Nicy Okazemy.
Dziwactwo Grekow, w zneydowaniu Inych Bogow u Ma
dow

89.

u Narodow Barbarzyńskich, podchodziło do innego celu, niż się im
mali Naturalnemu Ich Narodow Pananiu. Wszakże za Nabytych
czasow samieja ię Nauka, zatrudniającasy Jednakowosny
Bogow różnych Narodow; iak gdyby Moloch Saturnu Chrowos
mogli być Jednym Bogiem, iak gdyby idnym mogli być
Baal Fenycyckow, Zeus. Julow, i Juno Lacinnikow; iak
gdyby można co wspólnego znaleźć w Plotach Uwierzonych
rozmaite Nazwiska Woszczonych. —

Jeśli kto zapyta, czemu w Poganistwie, gdzie każdy kraj miał
odmienną wiarę, i osobnych Bogow; Niepowstawały Woj-
ny o Religję? Odpowiadam, przeto samo, że każdy kraj
miał wstawną wiarę, równie iak wstawny Prząd, Niemniej
Bogow od Praw. Wojna Polityczna, bywała razem Polo-
giczna: Granice Narodow okrestaty się tak między władzą
Bogow. A Bóg Jednego Narodu, nie miał Prawa do In-
nych. A Bogowu Poganiszy nie było żadności, i spólnie
z wielkimi Panowaniem Świata; Mojżesz Nawet i Lud
Hebrajski stosowalisy Głosem do tego wyobrażenia, mówiszy
o Bogu Izraela. Uważali uprawnienie za nie Bogow
Kanaanyskich, Narodu wygnanego, skazanego na Impre-
nie, którego Świata mieli opnować, lecz Patriarchy
iakoim sposobem mówili, o Bestwach Narodow Iz-
raelskich, których napastowaci było Im zakazano,

"Posiadania tego co należy do Chama Waszego Boga, mówią
Jeste do Ammonitów, nienależycie wam prawnie? Równy
prawem posiadamy Ziemię, którą sobie zdobył Bóg nasz
Lwycijski [4] byto to Idaiz się mi, wyraźnie uznawany
równością Praw Chama, i Boga Izraelitów.

Lez Idy Izdi Poddani królom Babilonstym, a potem Syryjskim,
niechcieli innego proz swego uznawali Boga; i
szę ich, uważana na bunt przeciwko Lwycjacy swego
gneta na nich Prusiladowanicy, które czytamy w po
dziesiąt, których iednak swego Przykładu nieznajemy
ierny przed wprowadzeniem Chrześcijaństwa [5]

Ponieważ więc każda Religia spoioma była, z przepisami
swoimi ię. Prawami, niemiano swego proz podbicia, sp
sobu nawrocenia takiego Narodu, ani swych Karnoda
sów proz żołnierzy, bo ponieważ obowiązek odwołania
nia Religji był prawem dla Lwycjczych, nabrało pro
Namową zaczął od Lwycjczycia. Nie ludzi walcy
za Bogem

[4] Nonne Ea que proprie sunt Chamos Deo suis sibi jure debentur? ~~Idem~~
testat Vulgaty. Przekłamanono zaś na język Cygorsy = Mieszadzi że
Prawo Posiadania tego, co należy do Chama swego Boga? Nieznan
cy testu Hebrajskiego, lez iedną w Wulgacie, że Idy uznawany
Prawo Boga Chama, tłumacz zaś ostabł to Uznawanie, dodawszy
golnu Stouto, Mieszadzi? kton się nieznajdnie w Idy na Lwycjczy

[5] Nieprawdą jest, że Wojna Fenicka nazwana świętą, nie była Wojną
Religijną miała w zamiarze Klawana Suzo Kradtwa, nie zaś podbicia He
retyko.

za Bogów; lecz wcale precyzyjnie w Homere, Bogowie waleczyli za
 Ludy, każdy Naród Prosił swego o zwycięstwo, i Nowemi ptaul
 se Stronami. Przed dobytciem jakiego Miasta, Rzymianie wy
 wali wpród Bogów Jego, aby się oddali. Jakiymczasem zas
 zostawali Ich Bogów zaguziewanych; maizę Ich za Poddałych
 swym Bogom, i Pymuszonych do oddawania Im Hołdu:
 zostawiali zwyciężonym Bogom, tak iak Prawo. Czysto Jedy
 na, którą nakładali daninę, była korona dla Jowisza Tępa
 talina.

Nawzajemli nakoniec Rzymianie z Państwem, swą Religję
 i Bogów, przyjmowali takie czysto Bogów Narodów zwycięż
 onych, nadałż Jednym i Drugim Prawo Obywatelstwa; Niemca
 cznie Narody tego Wiermicznego Państwa Nabyli Wielkie
 czonę Ludy Bogów, i wier utrudzie prawie Jednakowż,
 i Ta to Poczyna, czemu nawzajem Paganstwo zostalo Jedy
 na i Jednakowż Inacowż w Swiecie Religij.

W Jakich Okolicznosciach przybył Jezus ustanowić na Ziemi
 Królestwo Duchowne, które odzyskałże Systema Teolo
 giczne od Politycznego, zwierzęto Jednostkę Państwa, i spła
 wito wewnętrznie Miśnaski, niepraważęca między miotne
 Narodami Omieszkanymi. Lecz Paganie Miśnoglępo
 ize tego Nowego o Królestwie na granicy Swieci wygo
 brać.

wyobrażenia, przez Ludzie uważali Chrześcian za Prawdziwego
Buntowników, co pod zmyśloną postacią, czatowali tylko na
Moment usynienia się niepodległemu i Panami, i Przytępia
nia sobie zżycie Powagi, dla której przy Stabach i sędzi
Sitach udawali Porządowanie. Ja była Krytyczna Prześ
dowan.

Statowy tego Poganie Obawiali się; wszystko na ten cel
zmieniło swą Postać, Pokorni Chrześcianie Język zawsze
mówić tanem, i wnet Obawiono, iak Niemcom Język
Świata Krolstwo, zrobiosy pod Widzialnym Mace
nikiem, Najwzrostniejszym Despotyzmem na Ziemi.
Wszakie, Koniewarsy zawsze Zwierzebnik i Prawa Gwa
ne; znajdowały, wymiennoto z Języ Podwojny Władcy
Niewstanne Precyzjonistwo = Izolowistwa, czynią
w krajach Chrześciańskich niepodobnym ustalić do
Względnie, w których nigdy Niemcina wywidzi się
doskonale, komu z dwóch Języków postawionym by
leży.

Wistowały uprawdnie Wiktore w Europie Nawet, lub Język
siedziwość Izolowistwa Władcy zachowac, lub przywrócić
dawne Systema, lecz bez skutecznosci, Duch Chrześciański
Orionot wzięto. Obłądek porwiczony był zawsze, lub w
wat niepodległym Nuywarsom Władcy; i bez Prześ
90

potrzebnego z Składem Stanu Zwizku. Machomet, miał
bardzo zdrowe widoki, ułożył dobre swoje Systema po-
lityczne; i polsi Jego Forma rządu trwała, pod kalifami Jego
Następcami, poty był doskonałe Jedny, a przeto dobry.
Lecz Arabowie stawiają się Kwitngiem, Misonem, Polowianem,
mi, Mijkiemi, i Nicaemnem; zostali Podbili przez Cesar
barryncoro, w ten czas zaczęła się Wzagała między Dwoma
Władzami; i chociaż u Machometanow mniej się widzi,
Znajdują się przecież, osobliwie w Okręgu Blizy, sz Nawet kró-
ie Naprzykład Persia, w których się ustanowił ten dacie.

U nas Królowia Angielscy Narzucają na Maczetnikow Kosu-
wi, Jez samo ucywili Cary, przez co jednak nie Panami Jego,
lecz Stągami tylko zostali; ani Nabyli Prawa Domniemania
G, jako raczej Władcy Utrzymywania, niż Osi Pan-
wodawcami Kościoła, lecz tylko Zwiernikami. Edukac-
wied. Duchowienstwo składają Dobry Stan, wszędzie się Pan-
nem y Prawodawcy swojej Cyryjny [i. d.] w Anglii ucy; i
w Moskwi również jako przed indziej Znajdują się Dwie Wład-
dze Dwoy Najwyższe Władze a —

[X] Trzeba dobrze zważyć, że niezgromadzenia formalne jak naprzykład Koncyli-
Provincialne, lecz Spółność Kosuśto, wzięte Duchowienstwo w Jedno Ciele,
Spółczynnictwo i Wyłączenie z Umowy Jerozolimskiej Duchowienstwa, Umowę za Pomo-
cą której zawieszę między Panem; Marodem; i Krolow. Wzajemny się rzecz Spółczynn-
z Obratkiłami; i chociażby był z Dwóch konicow Juriata, wymieniony to jest wyzna-
zek Płotyki; nie Podobnego Wzajemności między sobą Paganizmami; Dlatego
nie składali nigdy Dobrego Stanu. —

między Chrześcijańskimi Przymierzami, ieden tylko filozof Hobbesiusz widział dobre i sposob na niego, i odważył się radzić potężeniu dwóch, Staw. Orta, i suwerenności wszytkiego do Jedności politycznej, bez której ani Staw. ani Arząd niemożę nigdy stać spólnie. Lecz powiemy, że widzieli, że Duch Pamięty Chrześcijaństwa był z jego Systematem niezgodny, i że Interes Arzdu, będąc zawsze mocniejszym nad Interes Stawu. Nie tak Obrońca i Falszywość jego Polityki, jak raczy to to umięć się sprawiedliwego; Prawdziwego uczynić ię Mięszaristą. Szędy, że łatwo można rozuriazć w tym urdołu Wygoda ki historyczne, zbić przekonanie Brouffa i Warburtona mniemania, z których Jedem utrzymuje, że żadna Państwa nie jest Ciąta Politycznemu Rządowi użyteczna, Drugi zaś przekonuje, że Chrześcijaństwo jest najmocniejszą jego podpora. Dowiedziono by Pruskiemu, że nie niezatraci iępię bez Podstawy Religijnej żadnego Stawu, że w Grzech Prawo Chrześcijańskie bardziej jest Skłodliwe, niż Polityczne, silney konstytucyj kraju. Ażeby mię 1702 miało dosięć Arzdu, gdy dam siaste Obryskanie nad to Niepewny, a do mego Przedmiotu Arzdu użyteczny ięci Religij.

7/1. Obarze między Janem i Sier. Grawem, do którego Brata 11 kwietnia 1699 Co do wy Ten talowich podawała, a co gani w Sigze de Cive. Prawda że Skłodny do Polityzania, zdaw, że podobnie Authorem ięci Dobrego, zato so napisat Arzdu, lecz kiedy tak zgodny.

9

Religia uważana w stosunku z Towarzystwem ogólnym, lub do ogólnym,
nym, może się równie na dwa wielkie rozdzielić, to jest Religie
Cisowiska, i Religie Obywatela. Pierwsza bez Kosmów, bez
Ołtarzów, bez Obrzędów, sugając się idynie do Wewnętrznej
Czci Najwyższego Boga, i do odwiecznych Moralności Pra-
widet; jest Prostą i Czystą Religie Ewangeliczną; prawdziwą
wym. Jherismem; którą także można Prawem Przyrodzonym
Poznać nazwać. Druga w Jednym tylko Zapisana Kroju,
nadać ma własnych Bógów, Patronów, i Ogdowisków, ma
Swoie Tajemnice, Swoie Obrzędy, i Zwyczajne, Prawem przepi-
saną Służbę Bożą. Oprócz wyznańczego Ję Nasadu, reszta jest
dla Nicy Heretykiem, Obym barbarzyńskim; nierozumną Dalej
nad Swoi Ołtarze powinności i Praw Cisowiska. Takie były up-
stki Pierwotnych Narodów Religie, które nazwać można
Prawem boskim Gwintym, czyli Pisanyem.

Jest Inni Rodzaj Druwaniejszy reszcie Religie, która nudać
Ludziom dwa Prawodawstwa, Dważ Jurisdiktorów, Dważ Gw-
czyiny, obowiązki ich przeciwnemi sobie Powinnościami,
nieporównaligi im być razem Pobożnem, i Obywatelami,
Taka jest Religie Łamy, Taka Japonezyków, i Brymskie
Katołictwo, którą także Religie Nijig nazwać można.
Wynika z nich także Prawo Miękkie i Mięgodne, i Drużego
Niemaligi Nazwiska, Karda

Każda z tych trzech Rodzajów Religii, uważa się za polityczną,
ma swoje wady. Trzecia tak oszczędnie sta, że nawet jest
dowodem tego, byłoby to czas na prozno tracić, Nieśliż
ktokolwiek tamie jedność Towarzystwa: Wzrostu Instancji
całkowicie w spracowaniu się z sobą samym i
Waste.

Drugą w tym Dobrą, że także być bóg z Mitozją
i czynić Oczyszczenie. Podmiotem uwielbienia Oczyszczenia,
niezależnie, iż sta się krajem, jest to razem stażem Oczyszczenia
całkowicie. Jest ona Juturnikiem Federacji, której
treścią jest Innego Oczyszczenia, przez Juturnik, ni Juturnik
stażem przez Władników, w ten czas umnie za Oczyszczenia,
znaczy się na Wzrostu, a gwiazdą Prawa, bycia bez
zrym; a oddaje Przekrepu publicznemu Przekrepu, powo-
dowi by Zapalczycielski Bógom; Sacer est

Stażem w tym, że ugotowana na bledzie i stamencie, ofi-
knie ludzi, czyni ją katowicem, Zabobannem, i wstę-
pnie obłąkane prawdziwe czyste Bóstwo samego. Jest sta-
żem, gdy stawisz wyjątki i Juturnik, czyni stażem
Krwawym, i niecierpiącym, tak iż Wiodłyca, sama
dem i niez, i sądzi że stażem wyjątkiem Wzrostu sta-
żem i ktokolwiek Bógom Jego nieznaje. To bowiem
ni taki stażem w Stanie Naturalnym z Wzrostu Juturnik
wzrostu

Wojny, i moim Jego własnemu słodki biesiecznikowi.
 Zostaje więc Religia Katolicka, czyli Amerykańska; Mikołajczyk
 sze, lecz Ewangeliczne, które są moim razem od Pimotygo. Wtedy
 Święty, Wspaniały i prawdziwy Religii; Ludzie Dwiej Języcz-
 go Boga, wznaję się za Braci, atżazę Jęz. Towarzystwo
 my Amieru Nawet Wierzący się.

Lecz niemaże żadnego z Ciałem Politycznym szczególnego Zwią-
 zku, Religia Ja zostawia Prawom Jęz. Moe, którą Same
 z Sibi maig, zadny Jęz. Im nie dają, przez co Jęz.
 z Największych Szczególnego Towarzystwa wyjątków zostaje bez
 skutecznego. Co większa miasto przypisania do Kraju
 cieni Obywatelów, wstrętem odrywa je od wszelkich rzeczy
 Ziemskich, niestanie me przesuniętego duchowi Towarzystwa
 szczeni.

Mówię Nam, że Narod Prawdziwych Amerykan, najdoskonalszy
 sze, jakie tylko być może, składają Towarzystwo. Lecz w
 tym domniemaniu Jęz. tylko wady, wstępy, trudność, to jest
 ze Towarzystwa Prawdziwych Amerykan, niebyłoby Towarzystwa
 szczeni, Ludzi.

Mówię Narod, że mimo Jęz. wszelkiej doskonałości Jęz.
 domniemaniu Towarzystwa niebyłoby, acz Najmniejszego
 ani Największego. Zbytżna doskonałość odrywałaby mu
 związek, Janie doskonałość byłaby nieporoz. Jęz. Przeważa
 każdy

Każdy dopietniły swy powinności, lud Stuchaty Praw, M
całniczy byłby skromni i sprawiedliwi; Władcy Powinno
skazitelni; żołniersze gaudyli by smiercia; mieszanoby an
proinowci; ani Prępychu, dotąd w wyzysku bardzo dobre, le
Obacamy Daley.

Chrześcijaństwo jest cześni duchowną; Niebawem się
gotowi Przewani zatrudniając się Religiję. Oczyszczenia
scianina nieist natym Swiecie. dopetnia swych Obow
zkow, Prawda, lecz dopetnia z najwyższą Obowiąz
na sty lub doby Stawan swych szatek, Aby niemi
sobie to do wyrzucenia, nie są Nieobchodni, czy wstępn
le lub dobre idąc natym Ziemskim Padole.

Kwestnieli kraj, zaladowni smie Ciwycija z ~~historie~~ sw
powstrzechnego, boję się aby chwata Oczyszczenia nie w
Gę w Pyle, ginieci kraj, Stogostaw Pyle, boję, dudo
dotostawiczą.

Pokoy i zgodności Towarzystwa wymagaty by, ażeby woy
bez wyjątku Obywatele dobrami rozumie byli Chrześ
nawci, lecz niestrogosciem, Michajsy Inwardni salsi Dun
Hipolantya, Kalyfina Napymelad, Kromvel, taki miał by
Odkryby dobrocy z swemi bogobornemi, Wzrost Obywate
Mitosi chrześcijańska, nietakwo myśleć że o St. ~~sw~~
zwała, skoro pmax wybierz salsi z najdzie sposob Owa
nia

omamienia ich, i Opanowania ich tej wladzy Publiczney,
 raras Stanicy Litwackim na Godnosu postanowionym; A Bog
 chce żeby ja manowal; wkrótce zostanie moim, A Bog chce żeby
 Jey była postanowionym. Wzywali na te Jey moim? jest to
 bicz bogi karzący swe Dziełki. Byłoby skrupulem wyga-
 niasz Kurpator; potrzebaby spolecności Publiczney zamie-
 szac, żeby gwałtu, rozkwal krwi ludzkiej, co uszytko nie
 zgadza się z zgodnością chrześcijańska; a z ręką Coi znaczy
 wolnym Gędo, lub niewolnictwem natym Padole Kewiska?
 istotna rzecz umysłu do królestwa Wielkopolitego, a do tego
 rezygnacja ieden z Najlepszych sposobow.

Wyznaczyli Obca Woyna? Obywatele idź bez trudności do
 Boju, i aduż nich nie myśli Kiewiska, czynią Jey Powia-
 nost, lecz bez iadego Zwycięstwa; Kmieciai rządy nie Jey
 cęziai Kmieciai, lecz co znaczy Zwycięstwo Gędo, lub Jey
 cęziai? Alas! nie lepiej mi Opatrzności tego Jey potrze-
 ba! Wystawmy sobie czegoś potrzebą zyskać na Jey
 cyzynie, dumny, Natarczywy, i Kamietnosc Kmieciai
 pryncipiel! Postawmy na przeciwko nich owe Cępa-
 niatomysłne Narody, których porzewata nie nasycona mi-
 stawy, i Ocyzany, Postawmy Jey przeciwko Spartanczykom
 i. b. Rzymianom; A Bogoboyne Chrześcijańskie zastaw Jey
 Kmieciai

zgnębił, wytypił, zaledwie maż i czas do zapamiętania
lub zbawieniu swemu będą winni, szczególnie pożyty dla
wzgardzie Nieprzyjaciela.

Piękna w mniemaniu moim była Przystań Lotnicy
szo, nieprzyjaceli smnie lub zwycięży, lecz powracali
zwycięzcy, i dotykali Przystągi; Chruscianie nigdy by
nieuczynili nic podobnego; szdoby se kusa Szoja.

Lecz młody mowca Przewodnia Chrusciańska; Jedno
tych słow wyraża drugie. Chrusciaństwo nie zabrało
ie no Podległość i niewolę. Duch Ję spryja ma to Ję
szedy niemiata z niego krusze kruszaki. Prawdziwi Chrus-
siani Anwarzeni są na niewolników, wiedzą o tym
obruszają się, Inskome to Ję ma ma w Ję Orzan
Powabow.

Mowca Nam wyborno są Wzrost Chrusciański. Ja pro-
zę temu, Mich mi Je kto pokazi? Co do mnie
znam Wzrost Chrusciański. Przewodni kto
oty. Nie wchodzi w Walczność kruszaki; wra-
tylko, se Ci wale Niebyli Chrusciaczami, lecz Lotni-
mi szdya, Obywatelami kruszota, Walczyli o Ję Pan-
Dachowce, które był uszyt dozreszym niewiedzi i
kim sposobem. Zastanowitrym, Cota ta nese ma-
z do Paganstwa; Ponieważ bossem Ewangelsa niu-
rany ci

niustania Religii Narodowej, Wymna Święta katolickim Niepodo-
bna iść między Chruscjanami.

Zotniene Chruscjanicy byli walczeni pod Cesarzami Pogan-
skimi, zapewniali o tym Wzrost Chruscjanicy Piłane, i Wi-
ny temu, było to ubieganiem o honor z Wojskami Pogan-
skimi. Już skoro Cesarz zostali Chruscjanami, ubiega-
nie się to znieneto, znieneto także walczenia. Pierwsze
dy Oni krzyżowi miysza ustąpić musiał.

Jeż zamierzamy Uwagi Polityczne, wroimysy do Krau
i ustanowmy Jego Zasady. Władra nad Podlaniem na-
dana przez Umowę Towarzystwa Najwyższemu Władcy nie
przechodzi iakimkolwiek granic Dobra Powszedniego / x /
Podlani wogę nie są Obowiazani Najwyższemu Władcy
zdawać sprawy z swego sposobu myślenia, tylko ile ten
Spolecznosci obchodzi. Wainę zaś iść dla Kraiu Kwe-
ra, aby każdy Obywatel miał Religia, Wskazując mu
Kochać swe Powinności, lecz Jaimnie Jey nie obchodzi mu-
Kraiu, ani Jego Citonkow, Jeno ile stosują się do Moralno-
ści y Obowiazkow, które wyznawiają ię powinienu wykona-
drugich wypełniać. Każdy proci tego może mieć iakie
musy podobają Wnimania, i Winałcy do Najwyższego
Władcy wchodzić w Ję rozpoznanie, Conserwa i Sowie-
nie ma żadnego na Jantym Jwicii iżdownictwa, Proci
dot

na granie, pismania y dotychczasowy stan. Niezależność Opniei rządy
wzrostu i kłopotu z podległymi. Wzrostu i kłopotu z podległymi. Wzrostu i kłopotu z podległymi.
Wzrostu i kłopotu z podległymi. Wzrostu i kłopotu z podległymi. Wzrostu i kłopotu z podległymi.

Los Poddanych w przyszłym Życiu nie należy do Jego Zastawienia
 byle tylko na Ziemi byli Dobrymi Obywatelami.
 Jest zatem wyznaniem Wiary czysto Cywilney, którycy awyknięty
 nowsi, należy do Najwyższego Władcy, w Prawdziwie mi-
 ko Jasiemnie Religii, lecz jako Uczucia Jowianyszkosci,
 bez których niepodobna być, ani Dobrym Obywatelom, ani
 Wiernym Poddanym [a.] Bez władzy przymuszania,
 wnie Wierzenia, może wygnai skraiu każdego, so mu-
 wiency, może go wygnai nie jako Bezbożnika, lecz ja-
 Nietowaryskiego, jako Niezdolnego do Secretnego Kochania
 Praw, Sprawiedliwości, i Posuwienia w Potrzebie życia
 swego dla dopełnienia Obowiązku. Gdyby zaś kto na Wzi-
 mia Publicznym Jych Nauk, sprawował się tak jakoby się
 wierzył w nie, Smiercią Niech Gdzie Ukarać, Popatnie do
 wsiem Najwyższą Zbrodnią, skłamał so Obliczu Prawa.
 Nauki Religii Cywilney, powinny być proste, nieumyślnie
 wyostawione seisto, bez Humaractwa bez Popytów. Aby
 tność Dobrota Potężnego, rozumnego, dobroczyńnego prze-
 dużcego y Opakrznego; życia Przystę y Nieszklivosti dla
 Orych, kara dla Złych, Sięzłość Umowy Towaryskiej y
 Oto są Jasiemnie Nauki. Co do Przewidyć zawieram Je sefide
 [a.]

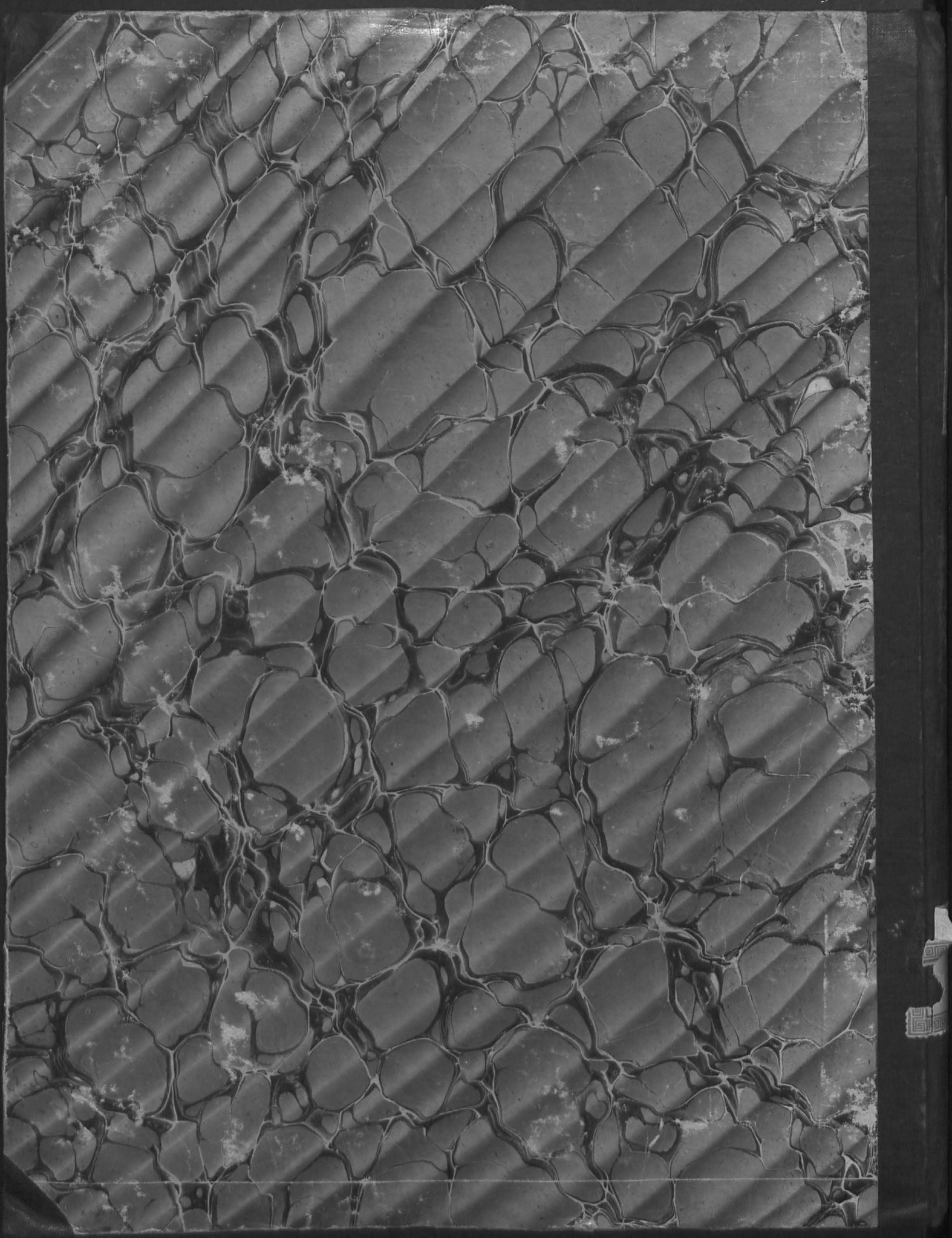
[a.] Cozas prawda za katyling utrzymywai Smierć dusey, na Ziemi go kate-
 cege niebarwilię nad Akumowaniem, okazali tylko ze czas moim jako 24 Oby-
 set utrzymaję skadnie zradowi Nauki, jakie bowiem styż wiat skat Akumow-
 dawai swoy wyrost, a nie o Sylamie Teologicznym.

w Terazniejszych wiekach, ponieważ nie ma ani byle, może za-
wyższana Religia Narodowa, należy rozpocząć wygoda, które tam-
pię drugie, byle ieno Ję Nauki, nie przeciwnego Poczciwego
Obywatela niezawierają. Lecz i tak eban nie jest Kosciół
a Zwierzchnikiem Najwyższy Kapłan, wyznac. z krasa na-
zj każdego, co Jmie mówi: Oprocz Kosciółki Niemaję Krasa
nia Jaka Nauka dobra jest tylko w Skrozi. Jednostką
w każdym Jnym Skrozi. Przyzna, dla której mo-
Henryk IV. przyjął Religia. Przyzna katolickie, powinno
dla każdego Poczciwego Catownika, a nadewszystko dla
dego umińskiego rozumienia. Przyznaj, wypracowania
powodem.

Archiwum IX

Zamknięcie

Poleżymy prawdziwie politycznego Prawa Zasady, i ustawa-
nij Zagwarantować Stan na swojy Podstawie; zastawiając
iżewo umocni. Ję przez Zwierzchni Zwyczajnie, aby zasada
w Sobie Prawo Narodow, Kapiturow, Prawo Wojny i Pokoju
Prawo Publiczne, Sojuszne i Negocjacje etc.
Lecz wszystko to składa Nowy, dla mozo Statego Porządku
obserwuj przedmiot, który lawnie powiniem być Strany
sobie. Porządku.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.